

Центр аналізу публічних фінансів
та публічного управління
при Київській школі економіки

KSE | Institute

БЮДЖЕТИ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД У 2025 РОЦІ: КЛЮЧОВІ ТРЕНДИ

Автори: Андрій Дарковіч, Владислав Шиманський, Юлія Маркуц

БЕРЕЗЕНЬ 2026

ДЖЕРЕЛО: KM.TAX.GOV.UA

ЗМІСТ

КЛЮЧОВІ ВИСНОВКИ	2
I. ДОХОДИ	4
РЕГІОНАЛЬНИЙ ВИМІР	5
ОСОБЛИВОСТІ РІЗНИХ ТИПІВ ГРОМАД	7
ЗАГАЛЬНА СТРУКТУРА ДОХОДІВ БЮДЖЕТІВ ГРОМАД	9
ПОДАТОК НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ (ПДФО)	10
ЄДИНИЙ ПОДАТОК	14
ПОДАТОК НА МАЙНО	18
РЕНТНІ ПЛАТЕЖІ	20
АКЦИЗНИЙ ПОДАТОК	22
НЕПОДАТКОВІ НАДХОДЖЕННЯ	24
РОЛЬ ТРАНСФЕРТІВ В ЗАГАЛЬНИХ ДОХОДАХ	29
СЕКТОРАЛЬНИЙ ВИМІР МІЖБЮДЖЕТНИХ ТРАНСФЕРТІВ	39
II. ВИДАТКИ	43
ФУНКЦІОНАЛЬНА КЛАСИФІКАЦІЯ	47
ПРОГРАМНА КЛАСИФІКАЦІЯ ВИДАТКІВ	55
АНАЛІЗ ВИДАТКІВ РОЗВИТКУ	57
III. СТАН РОЗМІЩЕННЯ КОШТІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ НА ДЕПОЗИТАХ	61
IV. МІСЦЕВІ ЗАПОЗИЧЕННЯ	63
ДОДАТОК. АНАЛІЗ ЗАЛИШКІВ КОШТІВ БЮДЖЕТІВ ГРОМАД СТАНОМ НА ПОЧАТОК 2026 РОКУ	65

КЛЮЧОВІ ВИСНОВКИ

2025 рік став для бюджетів територіальних громад роком фінансового поживлення. Після доволі стриманого 2024 року доходи місцевих бюджетів помітно зросли. Сукупні надходження громад перевищили 550 млрд грн, що означає приблизно 12% приросту за рік. Це свідчить про поступову стабілізацію місцевих фінансів навіть у складних умовах воєнної економіки. Втім частина цього зростання є радше номінальною, ніж реальною. Інфляція залишалася доволі високою, тому частина збільшення доходів фактично лише компенсувала зростання цін. У реальному вимірі фінансові можливості громад зростали значно повільніше.

Війна продовжує формувати дві різні фінансові реальності для громад — тилу та прифронтову. У більшості центральних та західних регіонів бюджети демонструють стабільне зростання. Натомість у частині східних областей доходи залишаються слабкими або навіть скорочуються. Там, де бойові дії тривають або економіка сильно пошкоджена, бюджети відновлюються набагато повільніше.

Найбільші бюджетні втрати зафіксовані у громадах, які втратили значну частину економічної бази. У таких містах падіння доходів вимірюється сотнями мільйонів гривень. Руйнування інфраструктури, міграція населення та зупинка бізнесу безпосередньо б'ють по місцевих бюджетах.

Для багатьох прифронтових громад бюджет дедалі більше тримається на державній підтримці. У низці міст трансферти становлять більше половини всіх доходів. Фактично для таких територій бюджет сьогодні є механізмом підтримки базового функціонування громади, а не результатом власної податкової економіки.

Головним джерелом доходів громад залишається податок на доходи фізичних осіб. У 2025 році надходження ПДФО перевищили 205 млрд грн і сформували понад третину всіх доходів громад. Для порівняння, у 2024 році цей показник становив близько 183 млрд грн. Саме ПДФО формує найбільшу частку надходжень місцевих бюджетів і забезпечує основну частину їхнього зростання. Іншими словами, фінансова стабільність громад напряму залежить від зайнятості населення та рівня зарплат.

Для багатьох громад ПДФО став фактично "бюджетоутворюючим" податком. У понад третині громад його частка перевищує половину власних доходів. Це робить бюджети дуже залежними від стану місцевого ринку праці та міграційних процесів. При цьому, лише 50 найбільших громад акумулюють приблизно 56% усіх надходжень ПДФО в Україні.

Малий бізнес у складних умовах 2025 року продемонстрував неочікувано стабільні результати — єдиний податок став другим за значенням джерелом власних доходів громад. У 2025 році його надходження зросли з 54,1 млрд грн до приблизно 60 млрд грн. У структурі власних доходів громад цей податок формує близько 15–16%. Надходження єдиного податку зросли, хоча кількість підприємців майже не змінилася. Це означає, що підприємці, які залишилися працювати, почали генерувати більші обсяги обороту. Водночас динаміка малого бізнесу залишається дуже нерівномірною. У 2025 році приблизно у 213 громадах надходження єдиного податку навіть скоротилися порівняно з попереднім роком. Найбільші втрати зафіксовані у громадах, які найбільше постраждали від війни.

Одним із найшвидше зростаючих джерел доходів став акцизний податок. Його надходження зросли значно швидше за інші податки. У 2025 році вони збільшилися з 23,7 млрд грн до 31,6 млрд грн — на 7,9 млрд грн або 33%. Важливу роль у цьому відіграло підвищення ставок акцизу на тютюн і пальне, а також збільшене споживання пального через енергетичні проблеми. Разом з тим, основна частина акцизних доходів також

концентрується у великих економічних регіонах. Лідерами стали Київська область із 3,67 млрд грн та Дніпропетровська область із 3,43 млрд грн. На обласні центри припало близько 39% усіх надходжень цього податку.

Майнові податки поступово стають більш вагомим ресурсом для місцевих бюджетів. Їхні надходження демонструють стабільне зростання, особливо у невеликих громадах. Це свідчить про активніше використання потенціалу земельних і майнових ресурсів.

Видатки громад у 2025 році зростали навіть швидше, ніж доходи. Сукупні витрати збільшилися більш ніж на 80 млрд грн. Частково це пояснюється інфляцією, але також і новими потребами воєнного часу — від підтримки соціальної сфери до відновлення інфраструктури.

Капітальні видатки почали поступово відновлюватися після різкого скорочення на початку війни, однак структура видатків місцевих бюджетів дедалі більше зміщується у бік поточних витрат. У багатьох громадах знову з'являються інвестиційні проекти — від ремонту доріг до модернізації комунальної інфраструктури. Втім масштаби таких витрат усе ще значно нижчі, ніж у довоєнний період. У 2025 році їх частка зросла до 82,5% усіх витрат громад, тоді як капітальні видатки скоротилися до 17,5%.

Освіта залишається найбільшою статтею витрат місцевих бюджетів. У 2025 році на цю сферу припадало близько 44% усіх витрат громад. Лише на оплату праці педагогів у системі освіти було спрямовано понад 179 млрд грн. Значна частина ресурсів громад спрямовується саме на фінансування шкіл, оплату праці педагогів та утримання освітньої інфраструктури. Навіть у воєнний час ця сфера залишається ключовим пріоритетом для громад. При цьому, освітня система поступово переходить до моделі більшого співфінансування з місцевих бюджетів. У 2024 році освітня субвенція покривала близько 75,4% зарплат педагогів, а у 2025 році — вже 74,1%. Решту дедалі частіше доводиться фінансувати самим громадам.

Частина громад продовжує накопичувати значні фінансові залишки та розміщувати кошти на депозитах. Для деяких бюджетів це спосіб зберегти ресурс до моменту реалізації великих проектів. Водночас така практика свідчить і про те, що частина громад не має достатньо підготовлених інвестиційних проектів для використання цих коштів. Однак, кошти на депозитах перестають бути популярним інструментом для місцевих бюджетів. У 2025 році громади розмістили на депозитах близько 0,42 млрд грн, що значно менше, ніж у попередні роки. На 2026 рік у бюджетах заплановано ще менший обсяг — лише 0,235 млрд грн.

Плани бюджетів на 2026 рік виглядають стриманішими, ніж фактичні показники 2025 року. Але це радше особливість бюджетного планування, ніж сигнал скорочення ресурсів. Протягом року бюджети громад традиційно суттєво коригуються через додаткові рішення уряду та нові трансферти.

Загалом фінансова картина місцевого самоврядування стає дедалі більш контрастною. Частина громад поступово зміцнює власну економічну базу і демонструє стабільне зростання доходів. Водночас для прифронтових територій фінансова стабільність значною мірою залежить від державної підтримки та безпекової ситуації.

I. ДОХОДИ

Доходи бюджетів громад у 2025 році зростали помітно швидше, ніж роком раніше, це означає, що фінансовий стан громад ставав кращим, незважаючи на зовнішні виклики. Сукупні надходження місцевих бюджетів (разом із трансфертами) збільшилися з 494,8 млрд грн у 2024 році до 554,0 млрд грн у 2025-му — тобто на 59 млрд грн або приблизно на 12% за рік. Для порівняння, у 2024 році зростання було значно скромнішим: лише близько 4% або близько 20 млрд грн. Така динаміка означає, що після періоду стриманого відновлення у 2024 році дохідна база громад у 2025-му почала зростати помітно швидше.

Зростання доходів громад було досить рівномірним по країні, що говорить про відносну стійкість місцевих фінансів у різних регіонах навіть під час війни. У більшості областей доходи громад зросли приблизно на 10–18% у річному вимірі. У середньому по країні приріст становив близько 12%, а середній абсолютний приріст — понад 41 млн грн на одну громаду. Це означає, що фінансове відновлення відбувається не лише у кількох великих громадах, а має ширший характер на рівні всіх бюджетів громад.

Водночас значна частина цього зростання має номінальний характер і частково пояснюється інфляцією. За даними НБУ, річна інфляція на кінець 2025 року становила близько 8%, що автоматично підвищує номінальні бюджетні надходження через зростання цін, заробітних плат і податкової бази. Тому фактичне збільшення фінансових можливостей громад може бути більш стриманим, ніж показує формальне зростання доходів у гривнях.

РИСУНОК 1.

Загальні доходи 2024-2026 років за областями, млрд грн

Область	2024	2025	2026 (план)
Дніпропетровська	56,9	63,9	59,6
Львівська	40,4	47,8	47,6
Одеська	35,0	39,2	39,8
Київська	37,5	42,9	39,4
Харківська	37,9	41,3	36,2
Полтавська	22,0	24,8	24,9
Вінницька	21,9	24,9	24,5
Івано-Франківська	17,2	20,4	20,4
Хмельницька	17,0	19,8	18,9
Черкаська	16,8	19,0	18,7
Житомирська	16,5	19,2	18,4
Закарпатська	16,2	18,8	17,9
Запорізька	18,5	20,4	17,5
Рівненська	15,6	18,2	16,4
Волинська	14,7	17,1	16,3
Миколаївська	15,7	17,8	16,2
Чернігівська	14,2	15,3	14,6
Тернопільська	12,5	14,7	14,1
Кіровоградська	13,0	14,8	14,1
Сумська	13,6	15,5	13,7
Чернівецька	11,4	12,7	12,9
Донецька	16,9	13,8	11,0
Херсонська	9,2	9,4	3,1
Луганська	4,1	2,6	2,5

Джерело: Openbudget, KSE Institute

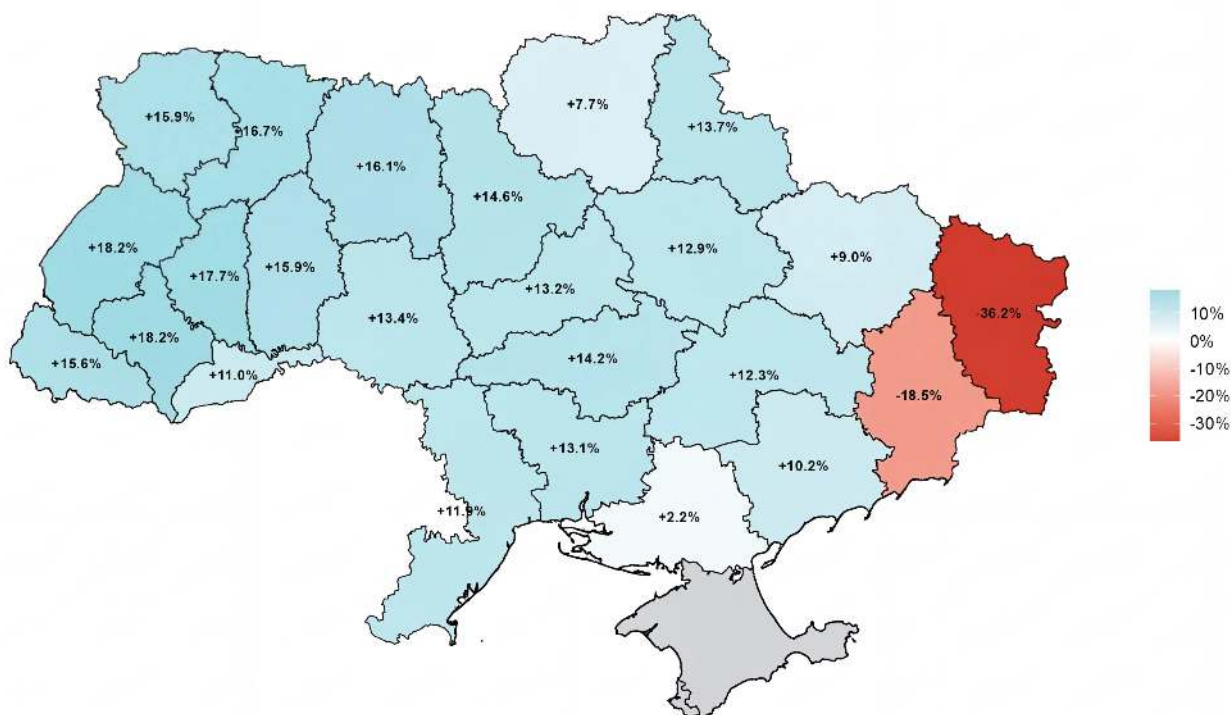
На перший погляд, бюджети громад на 2026 рік виглядають більш стримано, однак це радше особливість бюджетного планування, ніж реальне скорочення ресурсів – значна частина ресурсів, передусім міжбюджетних трансфертів, з'являється вже протягом року. У планах на 2026 рік закладено 518,7 млрд грн доходів, що приблизно на 35 млрд грн або близько 6% менше за фактичні доходи 2025 року (554,0 млрд грн). Подібна ситуація спостерігається у більшості областей, де планові показники також нижчі за фактичні доходи попереднього року. Планові показники на початку бюджетного року зазвичай не враховують значну частину міжбюджетних трансфертів, додаткових субвенцій та інших рішень уряду, які ухвалюються пізніше і збільшують фактичні доходи громад. Наприклад, у 2025 році на початку року загальний план доходів міських бюджетів становив 685,5 млрд грн, тоді як уточнений план наприкінці року зріс до 768 млрд грн, а фактичні надходження склали близько 750 млрд грн. Це означає, що початкові бюджетні плани часто є лише базовим значенням, яке протягом року суттєво коригується.

РЕГІОНАЛЬНИЙ ВИМІР

Війна дедалі чіткіше ділить фінансову карту громад на дві реальності — прифронтову і тилову. У 2025 році різниця між регіонами стала особливо помітною: у більшості центральних і західних областей бюджети громад продовжили зростати, тоді як у частині східних регіонів доходи скорочувалися або залишалися майже незмінними. Найгостріше падіння зафіксовано у Луганській області, де загальні доходи громад зменшилися на 36%, а також у Донецькій — на 18%. Це прямий наслідок окупації територій, евакуації населення та фактичного переміщення органів місцевого самоврядування, що різко звужує податкову базу та економічну активність.

РИСУНОК 2.

Динаміка доходів громад в 2025 році, %

Джерело: Openbudget, KSE Institute

Найбільші втрати зафіксовані у громадах, де війна фактично зупинила місцеву економіку. Найглибше падіння доходів відбулося у Маріупольській міській громаді: її бюджет скоротився на 1,88 млрд грн або 66%. Причина очевидна – тривала окупація міста, яка призвела до фактичного припинення роботи місцевої економіки та бюджетної системи. До цього додається ще один фактор: у державному бюджеті на 2026 рік передбачено вилучення залишків коштів Маріуполя, що означає додаткову втрату близько 5,6 млрд грн.

Схожа тенденція спостерігається і в інших містах, які пережили окупацію або масштабні руйнування. У Херсонській міській громаді доходи скоротилися на 694 млн грн (–18%), а у Северодонецькій — на 298 млн грн (–34%). В обох випадках бюджетні втрати безпосередньо пов'язані з руйнуванням інфраструктури, вимушеним переміщенням населення та різким падінням місцевої економічної активності.

Навіть регіони, які були звільнені від окупації, досі відчувають довготривалий фінансовий ефект бойових дій. Це видно на прикладі громад Київської області, що були зоною активних боїв у 2022 році. У Макарівській громаді доходи зменшилися на 271 млн грн (–26%), а в Ірпінській — на 265 млн грн (–14%). Таке падіння демонструє, що навіть після деокупації відновлення економічної активності та податкової бази займає роки, а фінансові наслідки війни для місцевих бюджетів залишаються відчутними значно довше, ніж тривають самі бойові дії.

Фінансова спроможність прифронтових та тимчасово окупованих громад дедалі більше тримається на державній підтримці, а не на власній економічній базі. У багатьох таких громадах основну частину бюджету формують трансферти з державного бюджету. Наприклад, у Маріупольській громаді трансферти становлять близько 79% усіх доходів, у Северодонецькій — 70%, а у Херсонській — 57%. Це означає, що місцеві бюджети в цих умовах фактично виконують функцію перерозподілу державної допомоги, яка тимчасово заміщує втрачений податковий потенціал.

Дуже високі темпи зростання доходів у деяких прифронтових громадах часто є статистичним ефектом державної допомоги, а не економічного відновлення. Показовими є громади Херсонської області: у Бериславській громаді доходи зросли на 229%, а у Милівській — на 209%. Однак це зростання майже повністю забезпечене трансфертами. У 2025 році Бериславська громада отримала 810,9 млн грн трансфертів, що становить 93% її бюджету, тоді як у Милівській громаді трансферти склали 400,6 млн грн або 91% доходів. Така структура є типовою для тимчасово окупованих і прифронтових територій, де державні програми підтримки тимчасово компенсують втрату економічної активності.

Різкі коливання доходів — ще одна характерна ознака бюджетів громад поблизу фронту. У частині таких громад доходи можуть зрости більш ніж удвічі, але так само швидко падати в інші роки. Це пояснюється поєднанням двох факторів: значними цільовими трансфертами на відновлення та дуже низькою базою попередніх років, коли доходи різко скорочувалися через бойові дії. У громадах, що перебувають у зоні бойових дій або поруч із лінією фронту, бюджетні процеси часто функціонують нерегулярно, а іноді фактично призупиняються через безпекову ситуацію, з іншого боку інколи це має позитивний вплив на надходження через економічну активність військових та місцевого бізнесу, що їх обслуговує.

Попри війну, найбільші бюджети громад залишаються зосередженими у найбільших економічних регіонах країни. Найбільші обсяги доходів у 2025 році акумулювали громади Дніпропетровської області — понад 63,9 млрд грн, Львівської — 47,8 млрд грн, Київської — 42,9 млрд грн, Харківської — понад 41 млрд грн та Одеської — близько 39 млрд грн. Сумарно громади цих п'яти областей концентрують майже половину всіх доходів місцевих бюджетів — приблизно 235 млрд грн із загальних 555 млрд грн. Така концентрація пояснюється поєднанням кількох факторів: наявністю великого бізнесу, ширшим ринком праці та розвиненою адміністративною інфраструктурою.

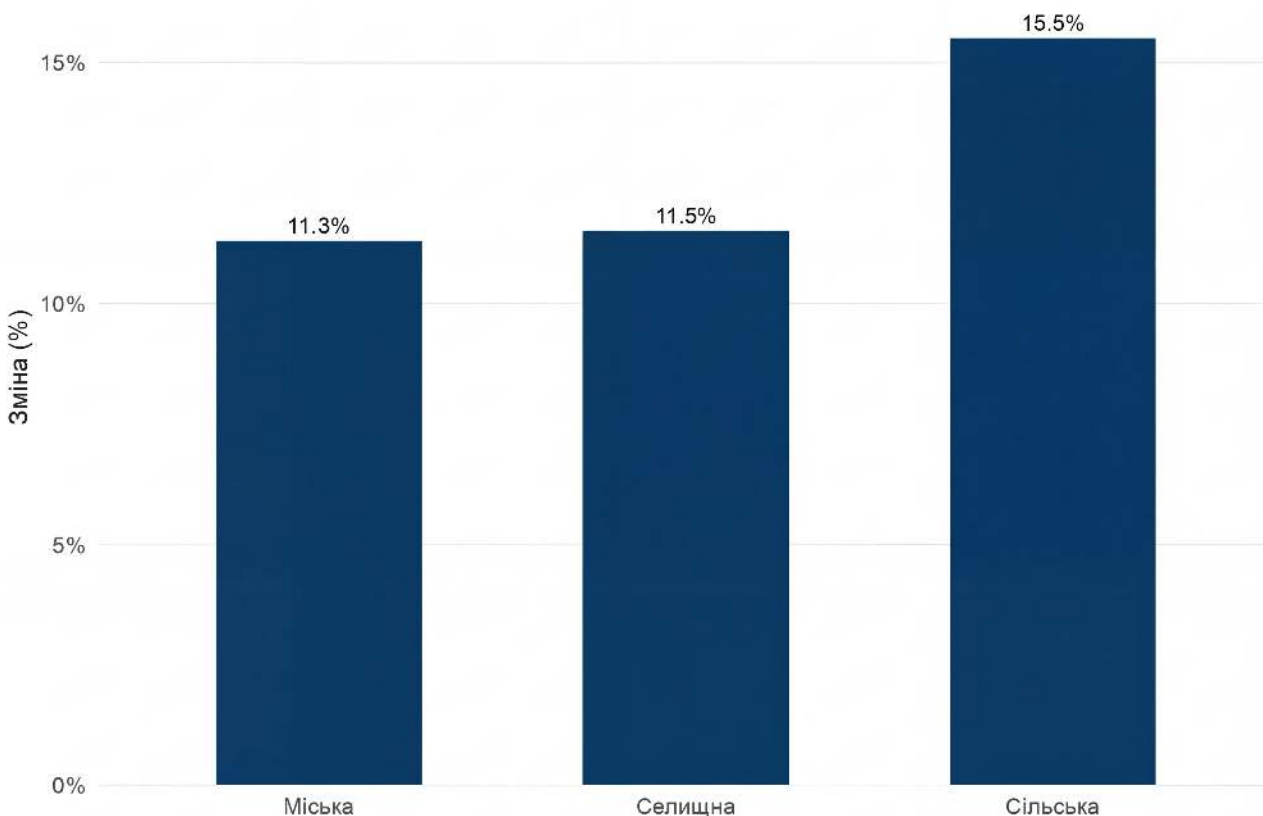
Найшвидше доходи громад зростають у західних областях, куди перемістилася значна частина економічної активності. У 2025 році темпи зростання тут досягали 18–21%. Зокрема, доходи громад Львівської області зросли на 18%, Івано-Франківської — на 18%, Тернопільської — також на 18%. При цьому у Львівській області середній приріст доходів перевищив 100 млн грн на одну громаду, що відображає масштабніші економічні процеси — переміщення бізнесу, зростання зайнятості та загальне посилення економічної ролі західних регіонів у воєнний період.

ОСОБЛИВОСТІ РІЗНИХ ТИПІВ ГРОМАД

Попри загальне зростання місцевих бюджетів, у значної частини громад доходи у 2025 році скоротилися. Загалом падіння доходів зафіксовано у 188 громадах, серед яких 67 міських, 65 селищних і 56 сільських. Це показує, що позитивна загальнонаціональна динаміка не була рівномірною: частина громад, особливо вразливих до безпекових чи економічних факторів, продовжила втрачати фінансові ресурси.

РИСУНОК 3.

Динаміка загальних доходів за типом громади у 2025 році, %

Джерело: Openbudget, KSE Institute

Навіть серед обласних центрів зростання бюджетів було нерівномірним. Доходи скоротилися у двох регіональних центрах — Херсоні та Чернігові, що прямо пов'язано з війною, руйнуваннями інфраструктури та демографічними втратами. Водночас у більшості інших обласних центрів доходи формально зросли, але інколи це зростання було майже символічним. Наприклад, у Краматорську бюджет громади збільшився лише на 34 млн грн — приблизно на 1%, що фактично означає стагнацію. Подібна ситуація і в Чернівцях, де зростання доходів було близьким до рівня інфляції (до 8%), тобто реальний фінансовий ресурс громади майже не змінився.

Найбільший приріст доходів серед громад, які не є обласними центрами, зафіксовано у великих економічно активних містах і приміських територіях. У більшості випадків приріст становив від 300 до 600 млн грн. Зокрема, Криворізька громада збільшила доходи на 345,5 млн грн, Броварська — на 363,5 млн грн, Кременчуцька — на 400,5 млн грн, Борщагівська — на 480,6 млн грн, а Вишнева — на 506 млн грн. Найбільший приріст показала Бериславська громада на Херсонщині — понад 607 млн грн, що формально означає зростання на 229% порівняно з попереднім роком.

Однак джерела цього зростання суттєво відрізняються — і саме це визначає реальну фінансову стійкість громад. У Бериславській громаді близько 93% доходів бюджету формують трансферти, що пояснює різке збільшення бюджету у 2025 році. Значна частка трансфертів є і в Криворізькій громаді — приблизно 31%. Натомість у частині інших громад зростання забезпечене передусім власною економічною базою. У Вишневій громаді трансферти становлять близько 21% доходів, у Броварах — 19%, у Кременчуці — 17%, а в Борщагівській громаді лише 12%. Це означає, що у цих громадах бюджетне зростання більше пов'язане з активністю бізнесу та місцевою податковою базою. Натомість великі трансферти означають або отримання коштів з держбюджету на капітальні видатки (харчоблоки в школах, укриття і т.д.) або ж, в окремих випадках, кошти, що надійшли від інших місцевих бюджетів для спільних цілей.

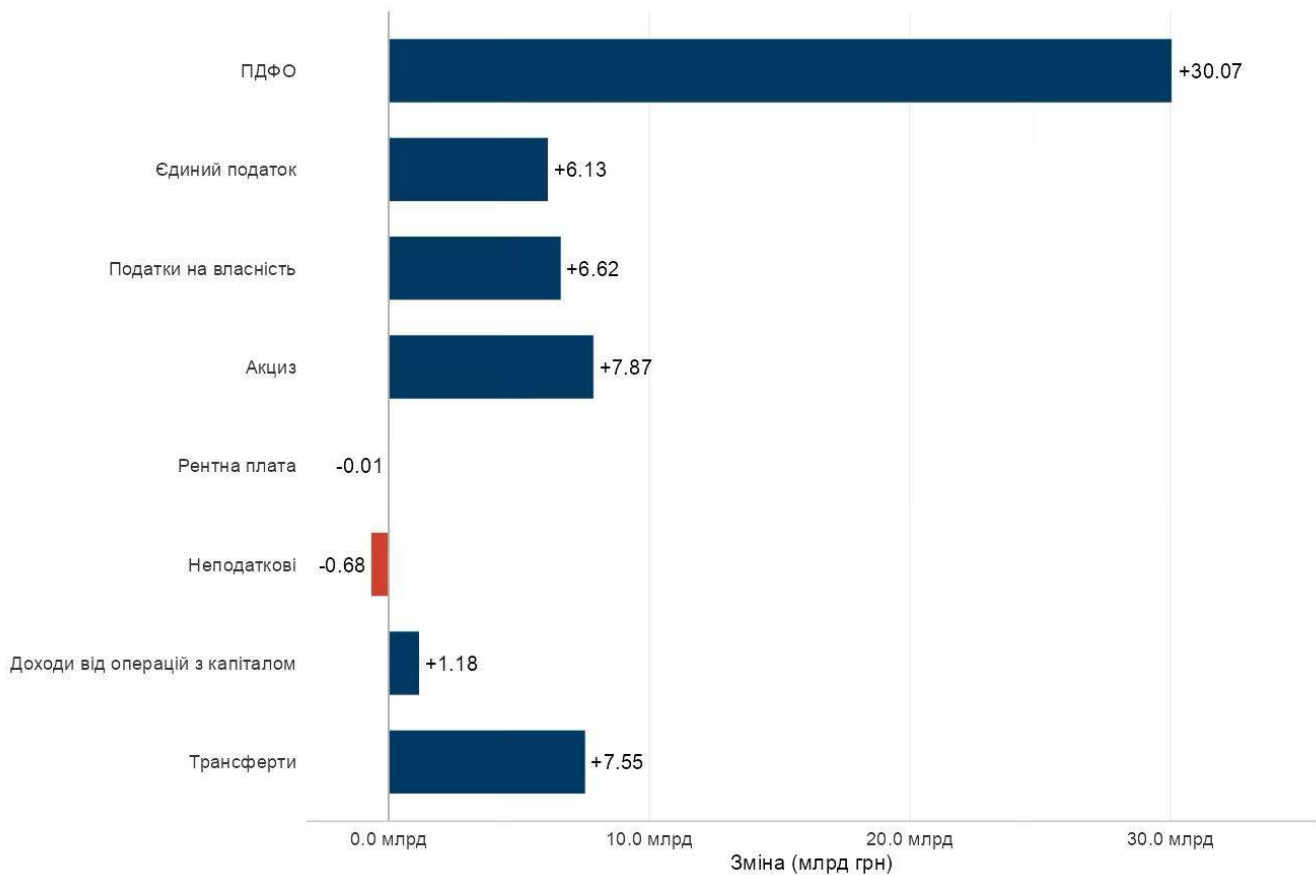
Найшвидше у 2025 році зростали бюджети сільських громад. Доходи міських громад збільшилися на 11%, селищних — на 12%, тоді як сільські громади показали приріст близько 16%. Така динаміка частково пояснюється нижчою стартовою базою доходів у сільських громадах, але також відображає поступове розширення їх фінансової ролі в системі місцевого самоврядування.

ПОПРИ ЦЕ, ФІНАНСОВИЙ РОЗРИВ МІЖ ТИПАМИ ГРОМАД ЗАЛИШАЄТЬСЯ ДУЖЕ ЗНАЧНИМ. У 2025 РОЦІ СЕРЕДНІЙ БЮДЖЕТ МІСЬКОЇ ГРОМАДИ ЗРІС З 907,3 МЛН ГРН ДО 1,01 МЛРД ГРН. У СЕЛИЩНИХ ГРОМАДАХ СЕРЕДНІЙ ДОХІД ЗБІЛЬШИВСЯ З 180,0 МЛН ГРН ДО 200,7 МЛН ГРН, А У СІЛЬСЬКИХ — З 115,4 МЛН ГРН ДО 133,4 МЛН ГРН. ЦЕ ОЗНАЧАЄ, ЩО НАВІТЬ ПІСЛЯ ЗРОСТАННЯ БЮДЖЕТИ МІСЬКИХ ГРОМАД У СЕРЕДНЬОМУ ЗАЛИШАЮТЬСЯ У КІЛЬКА РАЗІВ БІЛЬШИМИ, НІЖ БЮДЖЕТИ СЕЛИЩНИХ ТА СІЛЬСЬКИХ ГРОМАД.

ЗАГАЛЬНА СТРУКТУРА ДОХОДІВ БЮДЖЕТІВ ГРОМАД

Фінансова база місцевих бюджетів у 2025 році продовжила зростати, а головним драйвером у її структурі стали саме власні податкові доходи. Сукупні доходи місцевих бюджетів досягли 554,0 млрд грн — на 59,2 млрд грн або 12% більше, ніж у 2024 році. Найбільшу частку в структурі доходів формує податок на доходи фізичних осіб (ПДФО) — 37,1% або 205,3 млрд грн. Далі йдуть міжбюджетні трансферти (30,3% або 168,1 млрд грн), єдиний податок (10,9%), майновий податок (8,9%) та акцизний податок (5,7%). Порівняно з попереднім роком структура доходів дещо змістилася на користь власних джерел: частка ПДФО зросла з 35,4% до 37,1%, акцизу — з 4,8% до 5,7%, тоді як частка трансфертів скоротилася з 32,4% до 30,3%.

Зміна складових доходів громад, млрд грн

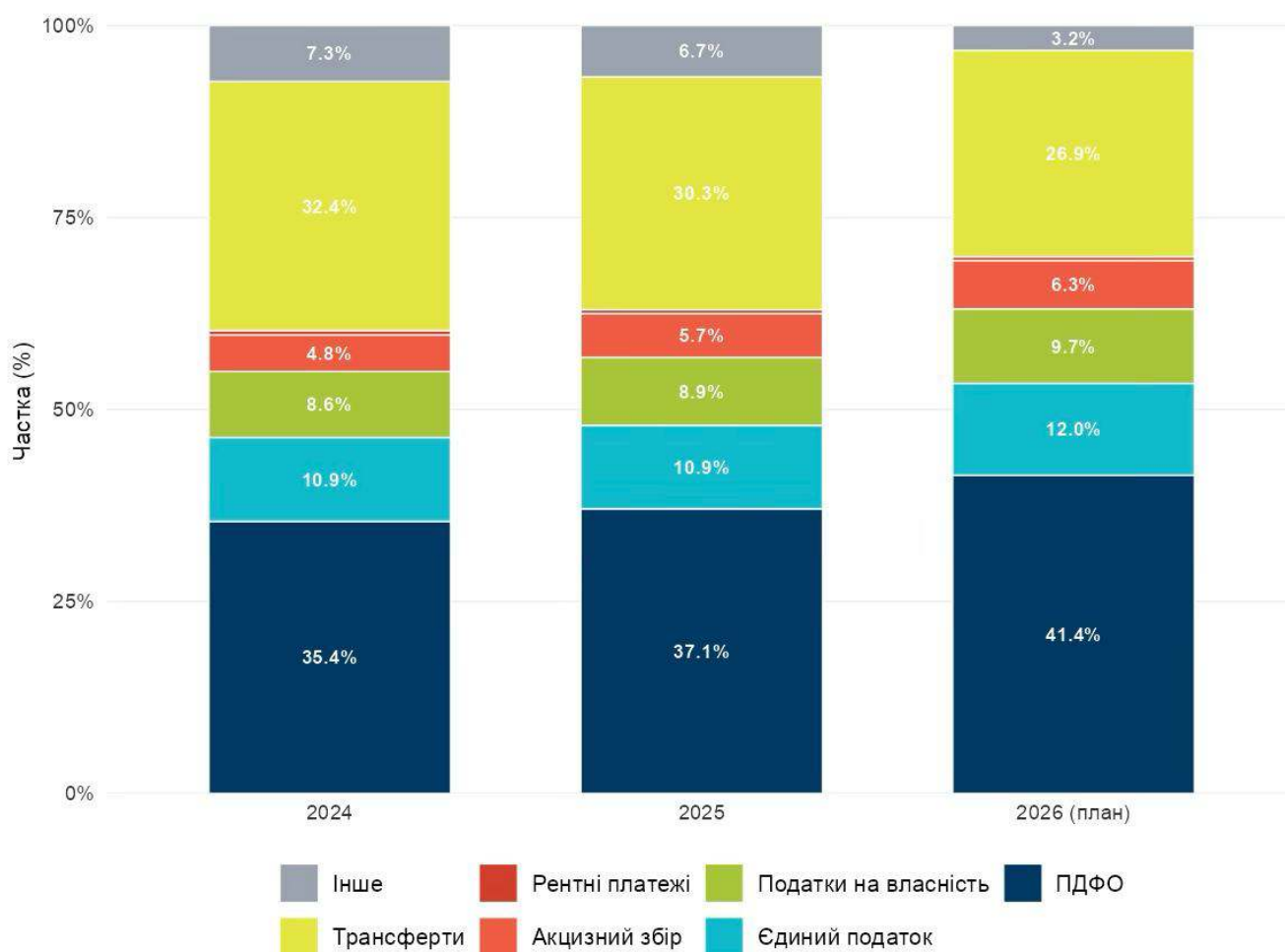

Джерело: Openbudget, KSE Institute

Основним джерелом зростання доходів громад став ПДФО, який фактично забезпечив більшу частину приросту бюджетів. Надходження цього податку збільшилися на 30,1 млрд грн або на 17,2%, що становить понад половину загального приросту доходів місцевих бюджетів. Відчутно зросли й інші податкові джерела: акцизний податок додав 7,9 млрд грн (+33,2% — найвищий приріст серед усіх джерел), майновий податок — 6,6 млрд грн (+15,6%), а єдиний податок — 6,1 млрд грн (+11,3%). Натомість трансферти збільшилися значно повільніше — лише на 7,6 млрд грн або 4,7%, що ще раз підтверджує зростання ролі власної дохідної бази громад.

РИСУНОК 5.

Структура доходів бюджетів громад, %

Джерело: Openbudget, KSE Institute

Не всі джерела доходів демонстрували позитивну динаміку, однак їх вплив на загальну картину залишався обмеженим. Неподаткові доходи скоротилися на 0,68 млрд грн (–2,3%), а рентні платежі фактично залишилися на рівні попереднього року. Доходи від операцій з капіталом зросли на 1,18 млрд грн (+28,6%), проте їхня частка у загальній структурі доходів залишається мінімальною — близько 1%.

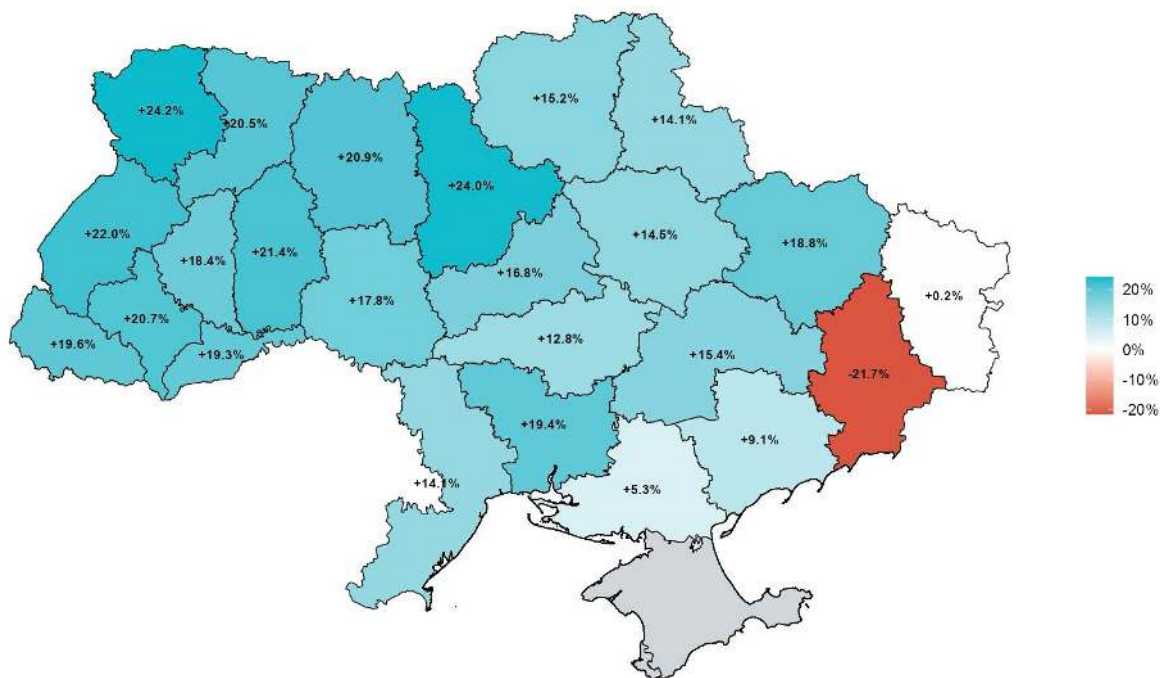
ПОДАТОК НА ДОХОДИ ФІЗИЧНИХ ОСІБ (ПДФО)

ПДФО залишається головним фінансовим фундаментом місцевого самоврядування в Україні. У 2025 році надходження податку на доходи фізичних осіб до бюджетів громад зросли з 175,2 млрд грн до 205,3 млрд грн — на 17,1% за рік. Це означає, що навіть в умовах війни ринок праці продовжує підтримувати дохідну базу місцевих бюджетів, а громади зберігають ключове джерело фінансування публічних послуг.

Зростання ПДФО стало насамперед результатом підвищення заробітних плат. За даними work.ua, середня зарплата в Україні зросла з 22,5 тис. грн у січні 2025 року до близько 26,3 тис. грн у серпні — тобто на 16,8%. Це навіть вище за показники, які закладалися під час формування державного бюджету на 2025 рік. За оцінками НБУ, складна безпекова ситуація та дефіцит працівників змушували бізнес підвищувати зарплати, щоб утримувати персонал, що безпосередньо розширювало податкову базу для сплати ПДФО.

РИСУНОК 6.

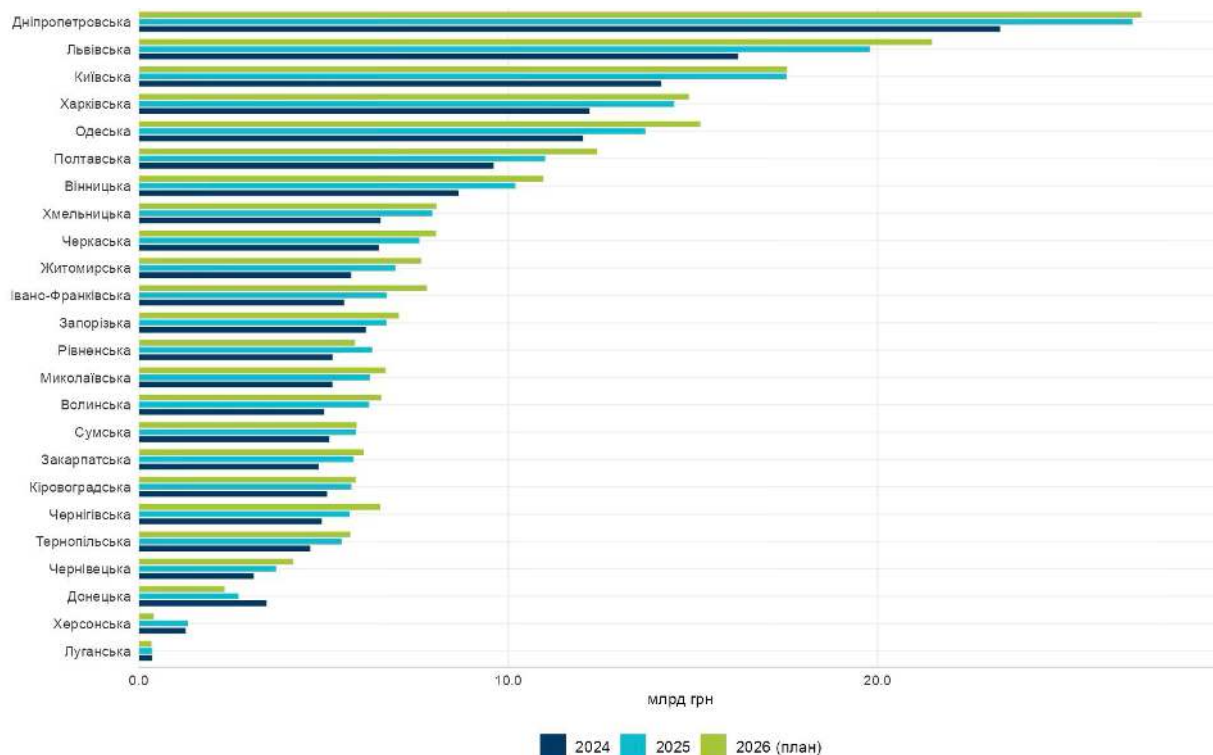
Зміна ПДФО за областями, %

Джерело: Openbudget, KSE Institute

РИСУНОК 7.

Обсяг ПДФО за областями, млрд грн

Джерело: Openbudget, KSE Institute

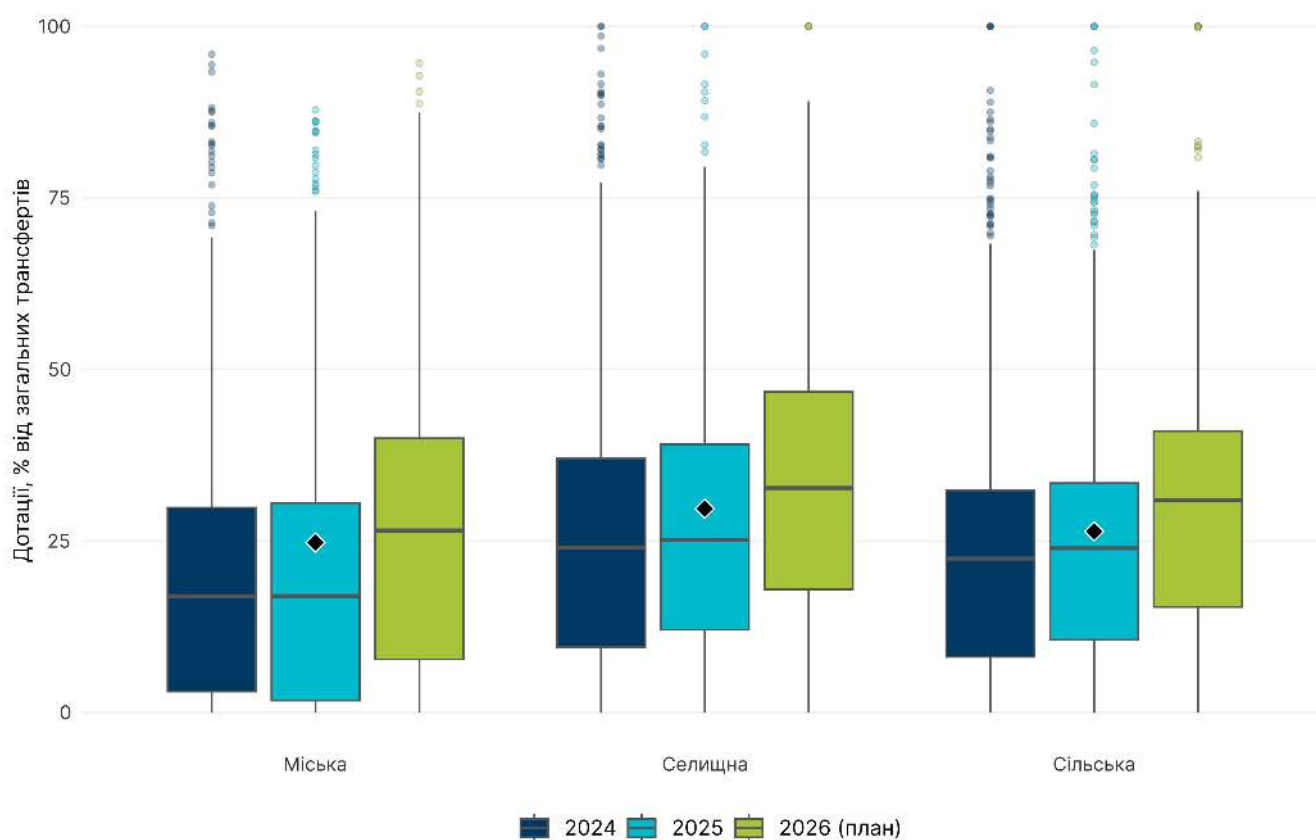
Плани на 2026 рік виглядають значно стриманішими і можуть означати фактичне уповільнення зростання цього податку. У державному бюджеті надходження ПДФО до місцевих бюджетів закладено на рівні 214,8 млрд грн — лише на 4,6% більше, ніж у 2025 році. Це нижче прогнозу інфляції НБУ (7,5%), що означає можливе зниження реального приросту доходів від цього податку.

Водночас у більшості громад податкова база залишається стабільною. Падіння надходжень ПДФО зафіксовано лише у 180 громадах — приблизно у 12,5% від їх загальної кількості. У решті громад доходи від цього податку або зростали, або залишалися стабільними, що підтверджує відносну стійкість локальних ринків праці навіть у війсьній економіці.

Однак значна частина громад демонструє лише формальне зростання ПДФО без реального розширення економічної бази. У 313 громадах — приблизно у 22% від загальної кількості — приріст ПДФО у 2025 році був нижчим за рівень інфляції (8%). Це означає, що в реальному вимірі податкова база там не зростала, а купівельна спроможність бюджетних надходжень могла навіть зменшуватися.

РИСУНОК 8.

Частка ПДФО у власних доходах громад, %

Джерело: Openbudget, KSE Institute

Найбільші втрати ПДФО спостерігаються у громадах, що найбільше постраждали від війни. Найбільше падіння зафіксовано у Покровській громаді Донецької області — на 489,8 млн грн або 71,6%. Значне скорочення також відбулося у Мирноградській громаді (–76,9%), Курахівській, Селидівській, Новоградівській та Гродівській громадах. Подібні втрати зафіксовано і поза Донеччиною — зокрема у Енергодарській громаді Запорізької області (–111,6 млн грн), Бобровицькій громаді Чернігівської області (–50,8 млн грн) та Трибухівській громаді Тернопільської області (–42,1 млн грн). Географія цих втрат показує, що найбільше скорочення податкової бази відбувається у прифронтових та промислових громадах. Також причинами зменшення надходжень в окремих громадах була переєстрація платників до іншої громади.

Найбільші обсяги ПДФО стабільно генерують економічно сильні регіони. Лідерами залишаються Дніпропетровська, Львівська, Київська, Харківська та Одеська області, де зосереджена значна частина ринку праці та підприємницької активності. У цих регіонах формується значна частина податкової бази місцевих бюджетів.

Найшвидше зростання ПДФО спостерігається у тилкових областях, де активніше відновлюється економічна активність. Найвищі темпи приросту зафіксовано у Волинській та Київській областях — понад 25%. Також швидке зростання спостерігається у Львівській, Хмельницькій, Житомирській та Івано-Франківській областях, де приріст перевищив 20%.

Роль ПДФО у фінансовій системі громад залишається критичною. У структурі власних доходів громад цей податок становить близько 53%, а у структурі загального фонду бюджетів — близько 37%. Фактично саме він забезпечує основну частину ресурсів для фінансування місцевих публічних послуг.

Для значної частини громад бюджет майже повністю залежить від цього податку. У 512 громадах — приблизно у 36% усіх громад — ПДФО формує понад половину власних доходів бюджету. Це означає, що фінансова стійкість значної частини місцевого самоврядування безпосередньо залежить від стану локального ринку праці.

У 2026 році роль ПДФО у структурі доходів громад може ще більше зрости. Планові показники демонструють підвищення медіанної та середньої частки цього податку у власних доходах громад. Це означає, що місцеві бюджети дедалі більше покладаються саме на доходи населення, тоді як інші джерела власних доходів — зокрема місцеві податки — мають наразі менший потенціал зростання.

Водночас структура залежності від ПДФО дуже різниться між громадами. У деяких громадах його частка у власних доходах наближається до 80–100%, що означає майже повну залежність бюджету від зарплат населення. Водночас у 334 громадах цей показник становить близько 20%. Така різниця відображає значну неоднорідність економічної структури громад.

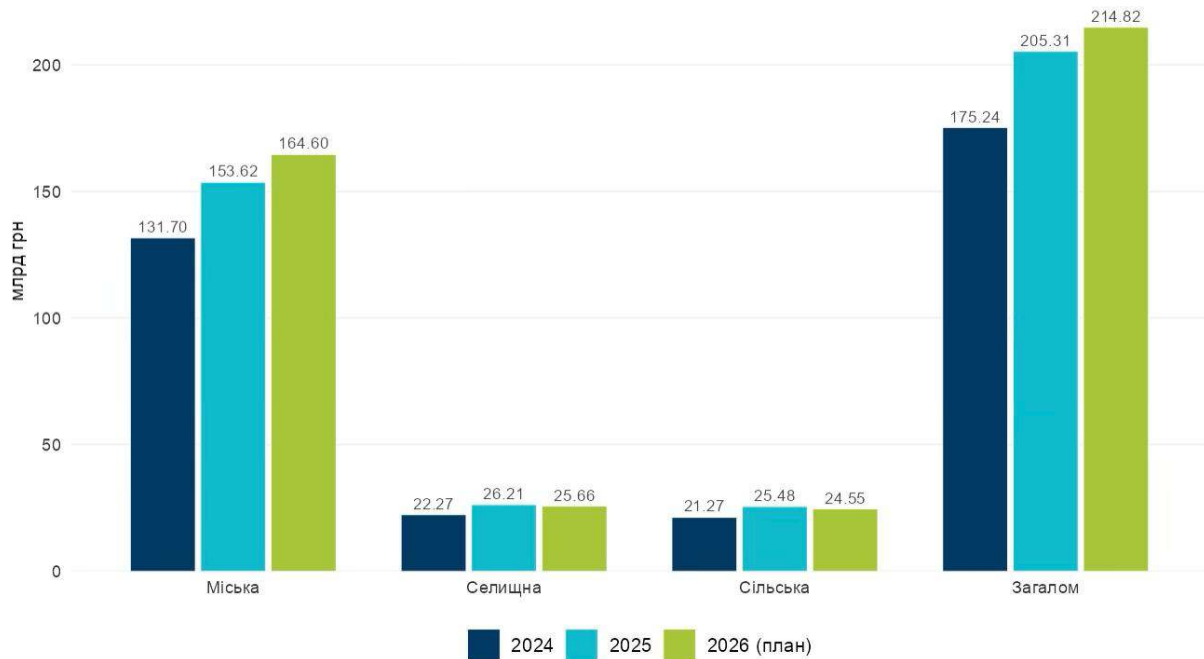
Надходження ПДФО концентруються передусім у міських громадах. У 2025 році міські громади отримали 153,6 млрд грн ПДФО (проти 131,7 млрд у 2024 році), тоді як селищні — 26,2 млрд грн, а сільські — 25,5 млрд грн. Таким чином, понад три чверті всіх надходжень цього податку формуються у містах, де зосереджені робочі місця, бізнес та економічна активність.

Податкова база ПДФО також дуже концентрована територіально. Лише 50 найбільших громад акумулюють близько 56% усіх надходжень цього податку в Україні. Це означає, що більша частина ресурсу місцевих бюджетів формується у відносно невеликій групі великих міських та промислових центрів.

САМЕ ВЕЛИКІ МІСТА ДЕМОНСТРУЮТЬ І НАЙБІЛЬШЕ АБСОЛЮТНЕ ЗРОСТАННЯ ПДФО. НАЙБІЛЬШИЙ ПРИРІСТ У 2025 РОЦІ ПОКАЗАЛА ДНІПРОВСЬКА ГРОМАДА — +2,1 МЛРД ГРН (+18,5%). ЗНАЧНІ ПРИРОСТИ ТАКОЖ ЗАФІКСОВАНО У ЛЬВОВІ (+1,72 МЛРД ГРН), ХАРКОВІ (+1,49 МЛРД ГРН), ОДЕСІ (+0,89 МЛРД ГРН), ВІННИЦІ (+0,65 МЛРД ГРН), ЗАПОРІЖЖІ (+0,64 МЛРД ГРН), ПОЛТАВІ (+0,53 МЛРД ГРН), ІВАНО-ФРАНКІВСЬКУ (+0,53 МЛРД ГРН), ЛУЦЬКУ (+0,52 МЛРД ГРН) ТА МИКОЛАЄВІ (+0,5 МЛРД ГРН).

Схожа тенденція спостерігається і серед великих громад, що не є обласними центрами. Найбільший приріст ПДФО продемонструвала Криворізька громада (+360 млн грн), далі йдуть Білоцерківська (+283 млн грн) та Броварська (+263 млн грн). Значне зростання також показали Нетішинська, Борщагівська, Вараська, Вишнева та Кременчуцька громади. Це підкреслює роль промислових центрів та передмість великих агломерацій у формуванні податкової бази.

Надходження ПДФО за типом громад, млрд грн

Джерело: Openbudget, KSE Institute

Війна чітко розділила динаміку ПДФО між прифронтовими та тилловими громадами. У прифронтових громадах надходження зросли лише з 28,7 млрд грн у 2024 році до 31,9 млрд грн у 2025 році, а у 2026 році навіть прогнозується невелике зниження до 31,7 млрд грн. Натомість у тиллових громадах ПДФО зріс значно швидше — з 146,5 млрд грн до 173,4 млрд грн, із прогнозом 183,1 млрд грн у 2026 році. Це означає, що майже весь приріст податкової бази відбувається у відносно безпечних регіонах, тоді як прифронтові території мають обмежений потенціал економічного відновлення.

ЄДИНИЙ ПОДАТОК

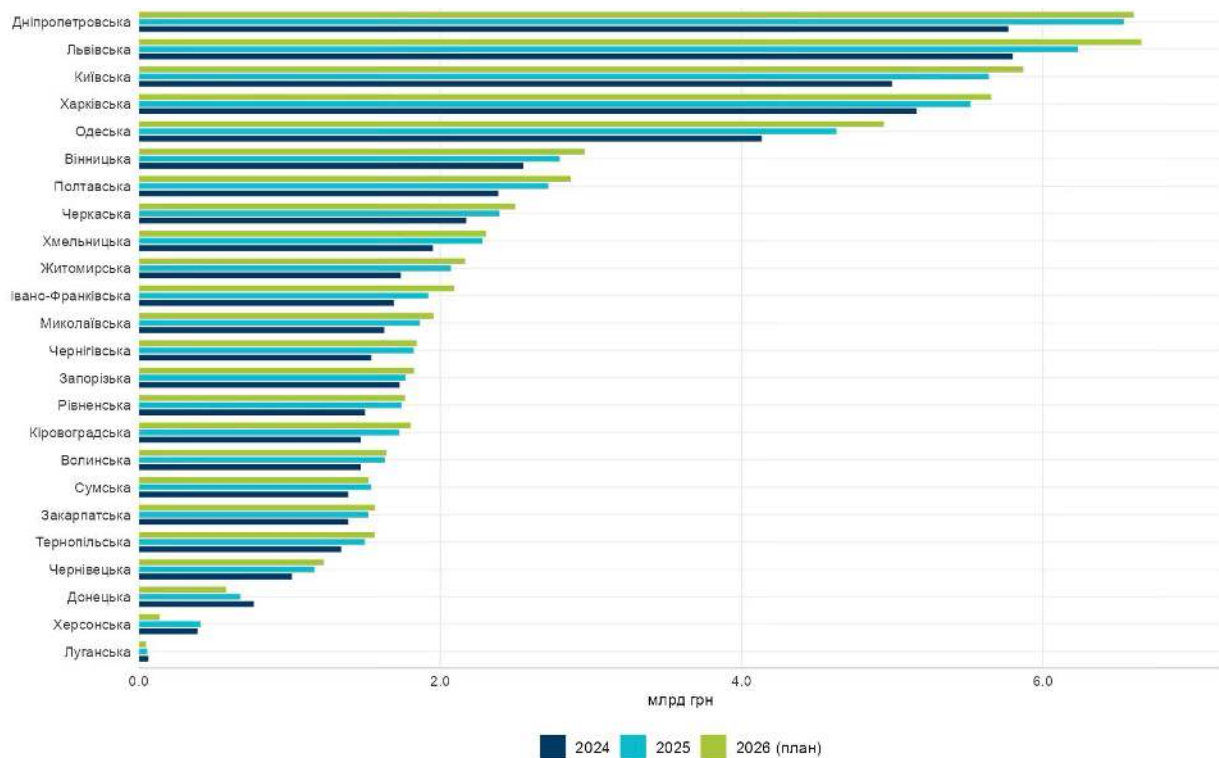
Єдиний податок залишається важливим джерелом доходів громад і, як місцевий податок, значно сильніше відображає локальний стан економіки, ніж ПДФО. У 2025 році надходження цього податку зросли з 54,1 млрд грн до 60,2 млрд грн — приблизно на 11,3%. Це свідчить про адаптацію малого та середнього бізнесу до умов війни, адже саме ФОПи та малі підприємства формують основу цього податку.

Зростання надходжень відбулося навіть без збільшення кількості підприємців. У 2025 році кількість ФОПів залишалася майже незмінною — близько 2,17 млн, як і у 2024 році. Це означає, що приріст доходів бюджету був забезпечений не розширенням кількості бізнесів, а збільшенням оборотів, відновленням локального попиту та частковим зростанням економічної активності малого бізнесу.

Водночас очікування на 2026 рік виглядають значно стриманішими. План надходжень єдиного податку становить 62,15 млрд грн — лише на 3,2% більше, ніж у 2025 році. Така динаміка свідчить не про новий цикл зростання, а радше про очікування стабілізації після відносно швидкого відновлення попереднього року.

Єдиний податок чітко відображає географію економічної активності малого бізнесу. Найбільші обсяги надходжень формуються у найбільш економічно потужних областях — Дніпропетровській, Львівській, Київській, Харківській та Одеській. Саме ці регіони формують ядро податкової бази малого підприємництва.

Надходження єдиного податку по областях, млрд грн

Джерело: Openbudget, KSE Institute

Водночас темпи зростання суттєво різняться між регіонами. Найшвидше єдиний податок у 2024–2025 роках зростав у Житомирській, Чернігівській, Кіровоградській, Хмельницькій та Рівненській областях. Натомість у Донецькій і Луганській областях зафіксовано падіння, а у Запорізькій та Херсонській — лише слабе зростання. Це показує, що цей податок значно сильніше реагує на безпекову ситуацію та локальну підприємницьку активність, ніж більш інерційні доходні джерела.

НА РІВНІ ГРОМАД ДИНАМІКА ЄДИНОГО ПОДАТКУ ТАКОЖ ДУЖЕ НЕОДНОРІДНА. У 213 ГРОМАДАХ НАДХОДЖЕННЯ У 2025 РОЦІ ЗМЕНШИЛИСЯ ПОРІВНЯНО З 2024 РОКОМ, ЩО СТАНОВИТЬ БЛИЗЬКО 15% УСІХ ГРОМАД. ЩЕ У 201 ГРОМАДІ ПРИРІСТ БУВ ПОЗИТИВНИМ, АЛЕ НИЖЧИМ ЗА РІВЕНЬ ІНФЛЯЦІЇ (8%), ТОБТО БЕЗ РЕАЛЬНОГО РОЗШИРЕННЯ ПОДАТКОВОЇ БАЗИ. ВОДНОЧАС У 1024 ГРОМАДАХ — ПОНАД 71% — ЗРОСТАННЯ ПЕРЕВИЩИЛО ІНФЛЯЦІЮ, ЩО СВДІЧИТЬ ПРО ФАКТИЧНЕ ПОЖВAVЛЕННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ АКТИВНОСТІ.

Найбільші втрати єдиного податку зосереджені у громадах, які найбільше постраждали від війни. Найбільше падіння зафіксовано у Покровській громаді (–42,6 млн грн), а також у Боратинській, Маріупольській, Борівській та Мирноградській громадах. До групи громад із найбільшим скороченням також належать Вовчанська, Бахмутська, Костянтинівська, Зарічанська та Курахівська. У цих громадах малий бізнес особливо вразливий до руйнування ринків збуту, евакуації населення та релокації економічної активності.

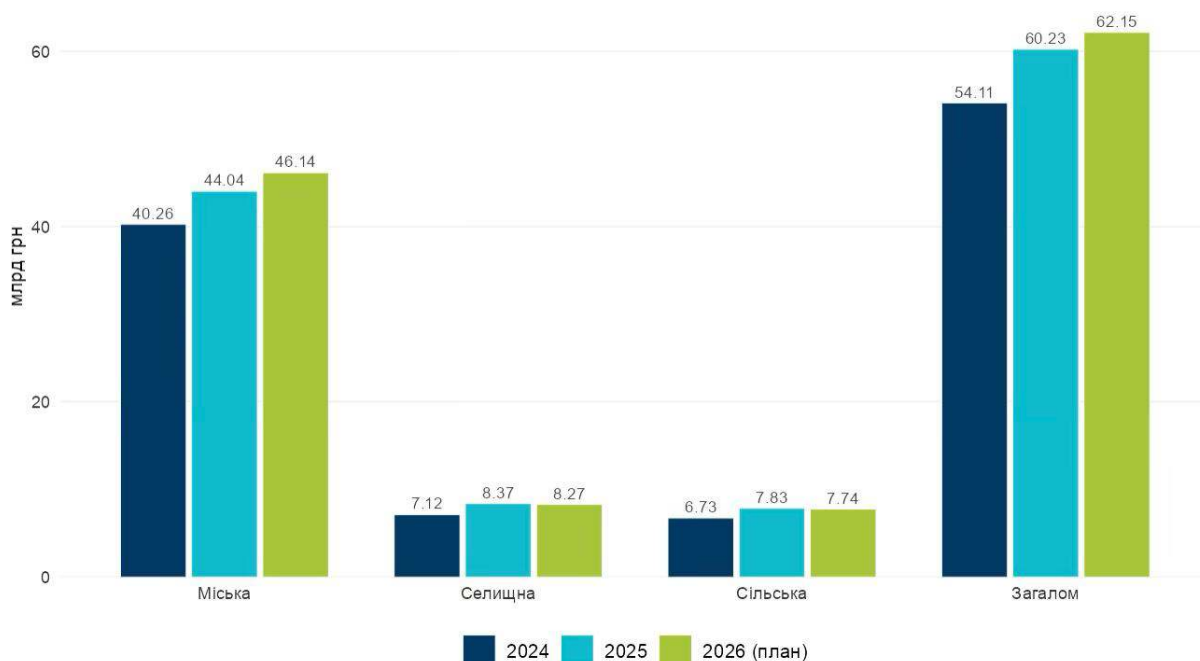
Основна частина надходжень єдиного податку формується у міських громадах. У 2025 році вони отримали близько 44 млрд грн цього податку, тоді як селищні громади — 8,37 млрд грн, а сільські — 7,83 млрд грн. Таким чином, понад 73% усіх надходжень припадає саме на міста, де зосереджені малий бізнес, сфера послуг і споживчий попит.

НАДХОДЖЕННЯ ЄДИНОГО ПОДАТКУ ТАКОЖ ДУЖЕ КОНЦЕТРОВАНІ ТЕРИТОРІАЛЬНО. ЛИШЕ 50 НАЙБІЛЬШИХ ГРОМАД ФОРМУЮТЬ ПРИБЛИЗНО 53% УСІХ НАДХОДЖЕНЬ ЦЬОГО ПОДАТКУ В УКРАЇНІ. ЦЕ ОЗНАЧАЄ, ЩО БІЛЬШЕ ПОЛОВИНИ РЕСУРСУ МАЛОГО БІЗНЕСУ АКУМУЛЮЄТЬСЯ У ВІДНОСНО НЕВЕЛИКІЙ ГРУПІ ЕКОНОМІЧНО АКТИВНИХ ГРОМАД.

Найбільше зростання єдиного податку демонструють великі міста та економічно активні передмістя. Серед обласних центрів найбільший приріст зафіксовано у Дніпрі (+293 млн грн), Львові (+194 млн грн), Харкові (+172 млн грн) та Одесі (+167 млн грн). Серед громад, що не є обласними центрами, лідерами стали Кривий Ріг (+86,8 млн грн), Кременчук (+68,0 млн грн), Борщагівська, Білоцерківська та Броварська громади.

РИСУНОК 12.

Надходження єдиного податку за типом громади, млрд грн

Джерело: Openbudget, KSE Institute

Війна чітко проявляється і в географії цього податку. У прифронтових громадах надходження зросли лише з 9,75 млрд грн у 2024 році до 10,31 млрд грн у 2025 році, а у 2026 році навіть прогнозується невелике зниження. Натомість у тилкових громадах вони зросли значно швидше — з 44,36 млрд грн до 49,92 млрд грн, із прогнозом понад 51,9 млрд грн у 2026 році. Фактично весь приріст податкової бази малого бізнесу відбувається у відносно безпечних регіонах.

У структурі доходів громад єдиний податок виконує роль другого за значенням джерела після ПДФО. У 2025 році він становив близько 15,6% власних доходів громад і приблизно 10,9% загальних доходів місцевих бюджетів. Це означає, що хоч він не є настільки визначальним для місцевих бюджетів, як ПДФО, але є важливим індикатором стану малого бізнесу.

ПРИ ЦЬОМУ, ДЛЯ ОКРЕМИХ ГРОМАД ЄДИНИЙ ПОДАТОК СТАЄ КЛЮЧОВИМ ДЖЕРЕЛОМ ДОХОДІВ. У НИЗЦІ ГРОМАД ЙОГО ЧАСТКА ПЕРЕВИЩУЄ 40% ВЛАСНИХ ДОХОДІВ БЮДЖЕТУ — ЗОКРЕМА У ЛИПЕЦЬКІЙ, ГОРОДНЕНСЬКІЙ, ЛОЗНО-ОЛЕКСАНДРІВСЬКІЙ, ВОДЯНСЬКІЙ, БІЛОКУРАКИНСЬКІЙ, ГРОДІВСЬКІЙ, КАМ'ЯНСЬКО-ДНІПРОВСЬКІЙ, СВІТЛОДАРСЬКІЙ ТА ІНШИХ ГРОМАДАХ. БІЛЬШІСТЬ ІЗ НИХ РОЗТАШОВАНІ У ПРИФРОНТОВИХ АБО ЕКОНОМІЧНО ВРАЗЛИВИХ РЕГІОНАХ СХОДУ ТА ПІВДНЯ.

У таких випадках висока частка єдиного податку часто означає не стільки вплив малого бізнесу, скільки скорочення інших джерел доходів. Коли промисловість або ринок праці слабшають, структура бюджету може зміщуватися на користь малого підприємництва. Водночас у частині західних і центральних громад висока роль цього податку відображає реальну вагу малого бізнесу у місцевій економіці.

Загалом єдиний податок демонструє стійке, але менш рівномірне зростання, ніж ПДФО. Якщо ПДФО відображає передусім стан ринку праці, то єдиний податок значно чутливіший до підприємницької активності, локального попиту та безпекових умов. Саме тому він є одним із найбільш точних індикаторів того, де місцева економіка відновлюється швидше, а де залишається під тиском війни.

ПОДАТОК НА МАЙНО

Податки на майно у 2025 році стали одними із найдинамічніших джерел доходів місцевих бюджетів. Загальні надходження від плати за землю та податку на нерухомість зросли до 49,1 млрд грн — на 6,6 млрд грн або 15,6% більше, ніж у 2024 році. За абсолютним приростом це один із найкращих результатів серед усіх джерел місцевих доходів, що свідчить про поступове розширення бази оподаткування нерухомості та земель.

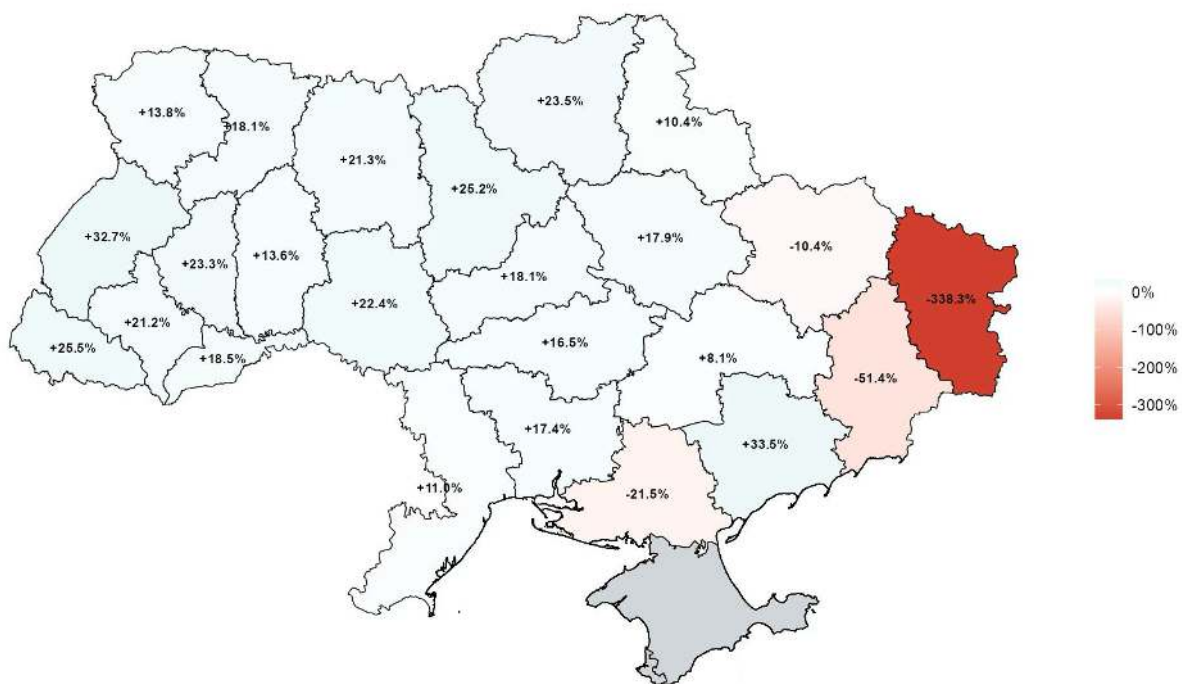
Найбільша концентрація майнових податків зберігається у найбільших економічних регіонах країни. Беззаперечним лідером залишається Дніпропетровська область — 9,14 млрд грн, або майже п'ята частина всіх надходжень цього податку в Україні. Далі йдуть Одеська (5,25 млрд грн), Львівська (4,43 млрд) та Київська (3,94 млрд) області. Усі ці регіони демонструють зростання, причому найшвидше — у Львівській області, де надходження збільшилися на 32,7%.

Найвищі темпи зростання майнового податку спостерігаються у регіонах із активною економічною динамікою або розширенням земельного ринку. Найбільший відносний приріст зафіксовано у Запорізькій (+33,5%) та Львівській (+33,7%) областях. Також швидке зростання показали Закарпатська (+25,5%), Київська (+25,2%), Чернігівська (+23,5%), Тернопільська (+23,3%) та Вінницька (+22,4%) області.

Натомість у регіонах, що найбільше постраждали від війни, майнові доходи різко скорочуються. Найбільше падіння зафіксовано у Луганській області. Значне скорочення спостерігається також у Донецькій області (–51,4%) та Херсонській (–21,5%). Харківська область втратила близько 10% надходжень майнового податку, що також відображає руйнування інфраструктури та втрату економічної активності.

РИСУНОК 13.

Динаміка податків на власність за областями, %

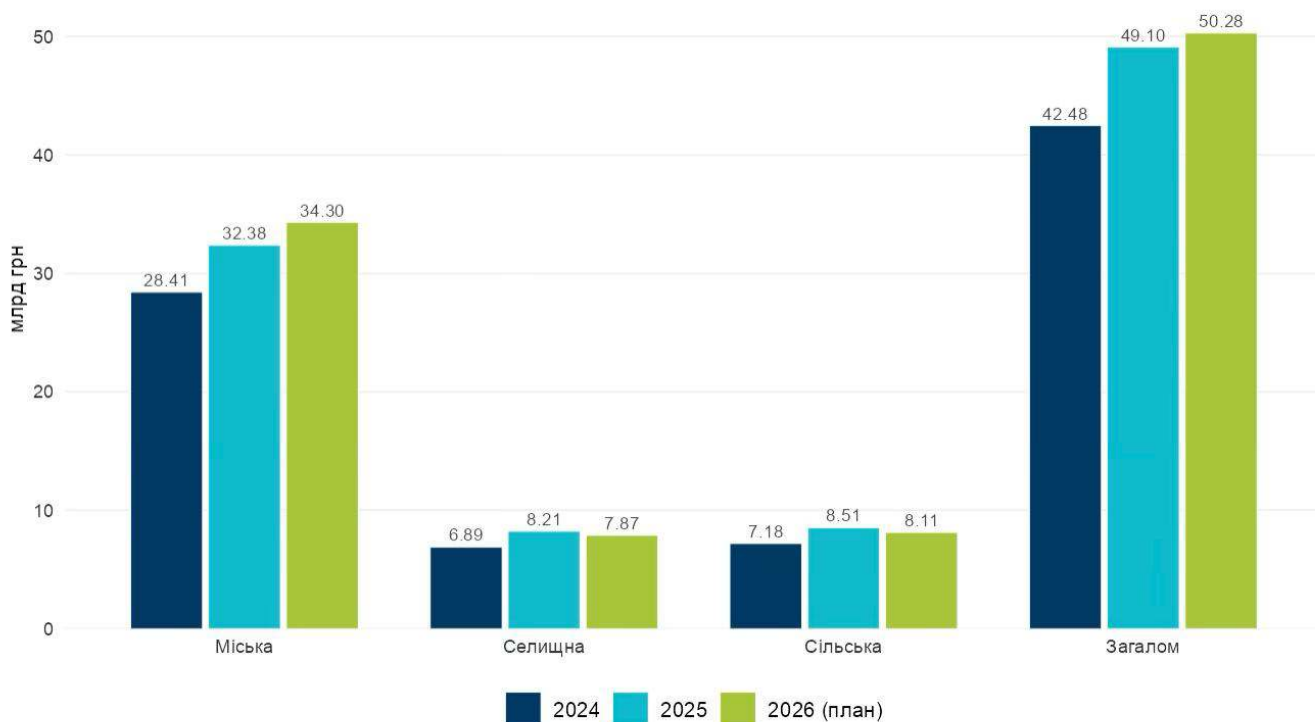

Джерело: Openbudget, KSE Institute

Найшвидше майновий податок зростає у селищних і сільських громадах. У 2025 році надходження у селищних громадах збільшилися на 19,2%, а у сільських — на 18,5%. Для порівняння, у міських громадах зростання становило 14%. Така динаміка може свідчити про активнішу інвентаризацію земель та поступове розширення оподаткування земельних ділянок поза межами великих міст.

РИСУНОК 14.

Надходження податків на власність за типом громад, млрд грн

Джерело: Openbudget, KSE Institute

Водночас основний фінансовий ефект від зростання забезпечують саме міста. Міські громади сформували майже 60% загального приросту майнового податку — 3,97 млрд грн із загальних 6,62 млрд грн. Це пов'язано з концентрацією комерційної нерухомості та значно більшою вартістю земель у містах.

Роль майнових податків у структурі доходів громад суттєво різниться. У середньому їх частка у власних доходах становить близько 12–15%, однак розподіл значень дуже широкий. Найбільша варіативність спостерігається у сільських громадах, де частка може коливатися від майже нульової до понад 70% доходів. У міських громадах структура значно стабільніша — із медіаною близько 12%.

У 2025 році частка майнового податку у доходах громад загалом зростає, що відображає загальне розширення цього джерела доходів у системі місцевих бюджетів. Плани на 2026 рік передбачають значно стриманіше зростання майнового податку. Загальні надходження плануються на рівні 50,3 млрд грн — лише на 2,4% більше, ніж у 2025 році. Це найнижчий запланований темп серед основних податкових джерел. Зростання у 2026 році очікується передусім у міських громадах. Для міст планується збільшення до 34,3 млрд грн (+5,9%), тоді як для селищних і сільських громад закладено навіть невелике скорочення планових показників.

ОСОБЛИВО ПОКАЗОВИМ Є ПРОГНОЗ ДЛЯ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ. У 2026 РОЦІ НАДХОДЖЕННЯ МАЙНОВОГО ПОДАТКУ ТУТ ПЛАНУЮТЬСЯ НА РІВНІ 2,78 МЛРД ГРН — НА 65% БІЛЬШЕ, НІЖ У 2025 РОЦІ. ТАКИЙ ПРОГНОЗ ВІДОБРАЖАЄ ОЧІКУВАННЯ ПОСТУПОВОГО ВІДНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ АКТИВНОСТІ ТА ПОДАТКОВОЇ БАЗИ РЕГІОНУ ПІСЛЯ НАЙГОСТРІШОЇ ФАЗИ БОЙОВИХ ДІЙ НА ЦІЙ ТЕРИТОРІЇ.

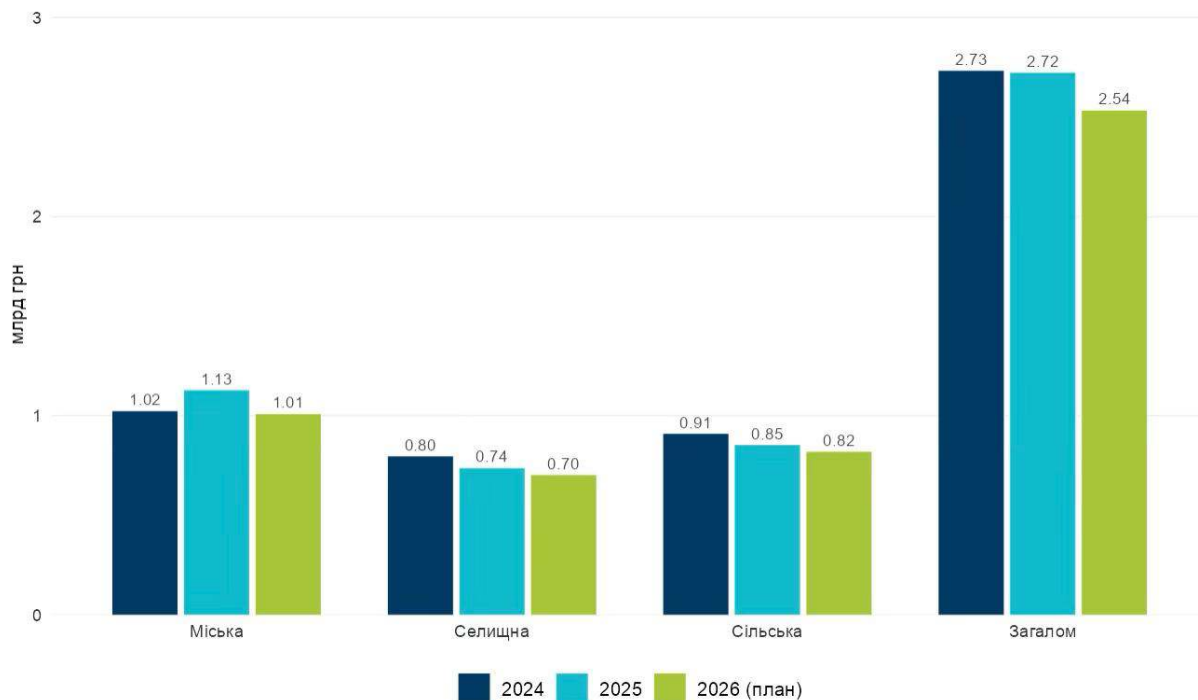
РЕНТНІ ПЛАТЕЖІ

Рентні платежі залишаються одним із найменших і незначних джерел доходів місцевих бюджетів. У 2025 році громади отримали 2,72 млрд грн рентних надходжень — фактично на рівні 2024 року (2,73 млрд грн). Така стагнація означає, що рента не відіграє суттєвої ролі у загальному зростанні місцевих доходів і залишається вузькоспеціалізованим джерелом фінансування.

Рентні доходи надзвичайно концентровані географічно. Майже половина всіх надходжень формується лише у трьох областях — Полтавській (0,51 млрд грн), Харківській (0,37 млрд) та Дніпропетровській (0,35 млрд). Така структура безпосередньо відображає розміщення основних нафтогазових родовищ і видобувних підприємств.

Надходження рентних платежів за типом громад, млрд грн

Джерело: Openbudget, KSE Institute

У 2026 році рентні надходження, ймовірно, залишаться стагнующим джерелом доходів. План передбачає їх зниження до 2,54 млрд грн — приблизно на 6,9% менше, ніж у 2025 році. Скорочення закладене для всіх типів громад: міських, селищних і сільських.

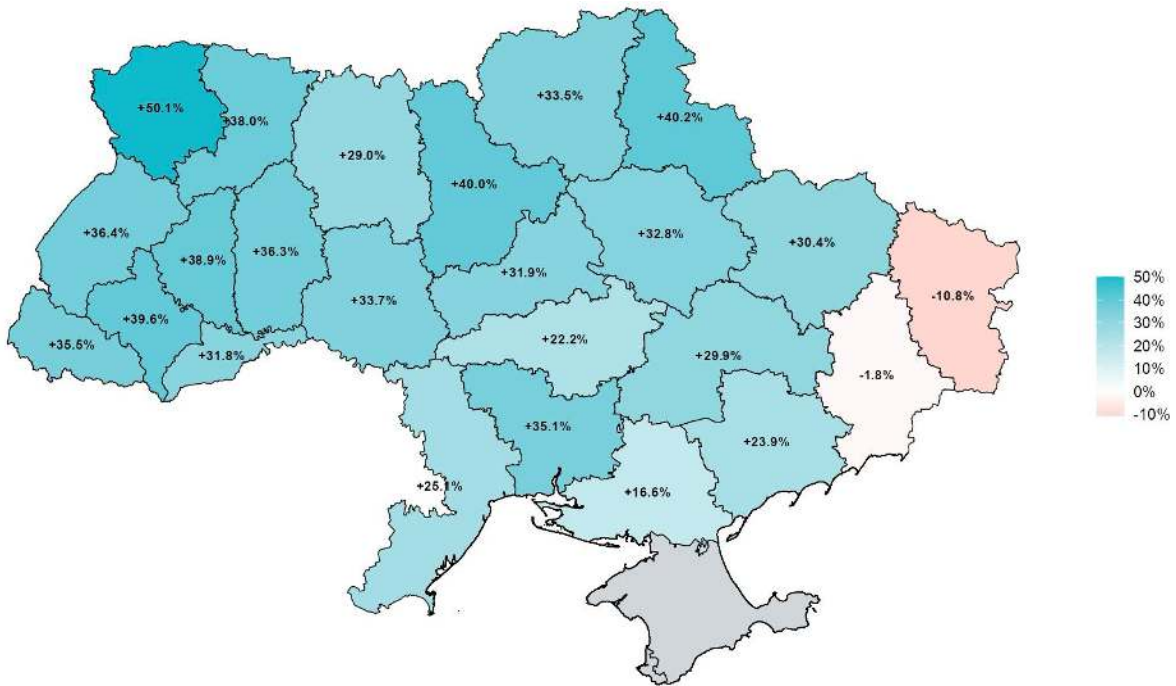
АКЦИЗНИЙ ПОДАТОК

Стрімке зростання акцизних надходжень у 2025 році стало результатом насамперед державних рішень щодо оподаткування, а не локального економічного пожвавлення. Минулого року в Україні підвищувалися ставки акцизу на тютюнові вироби в межах гармонізації з вимогами ЄС, зокрема з 1 січня 2025 та після набрання чинності Законом №4115 у березні. Додатково на ціни підакцизних товарів вплинуло підвищення акцизів на пальне. У результаті фінансова база місцевих бюджетів посилилася завдяки державній податковій політиці, а не лише через зростання економічної активності.

Додатковим фактором зростання стало підвищене споживання пального під час енергетичних відключень. Наприкінці року попит на пальне для генераторів суттєво зріс, що додатково підтримало акцизні надходження. Таким чином, динаміка цього податку у 2025 році відображає не лише податкові зміни, але й специфічні енергетичні умови воєнного часу.

АКЦИЗИ СТАЛИ ДРУГИМ ПІСЛЯ ПДФО ДЖЕРЕЛОМ ПРИРОСТУ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ. У 2025 РОЦІ НАДХОДЖЕННЯ ЗРОСЛИ З 23,7 ДО 31,6 МЛРД ГРН — НА 7,9 МЛРД ГРН АБО 33,2%, ЩО Є НАЙВИЩИМ ТЕМПОМ СЕРЕД УСІХ ОСНОВНИХ ПОДАТКОВИХ ДЖЕРЕЛ. ЧАСТКА АКЦИЗУ У СТРУКТУРІ ДОХОДІВ ГРОМАД ЗБІЛЬШИЛАСЯ З 4,8% ДО 5,7%.

Динаміка акцизного податку за областями, млрд грн

Джерело: Openbudget, KSE Institute

Найбільші обсяги акцизних доходів зосереджені у найбільших економічних регіонах. Лідером стала Київська область із 3,67 млрд грн, яка випередила Дніпропетровську область (3,43 млрд) — попереднього лідера 2024 року. Львівська область посіла третє місце з 2,64 млрд грн. Саме Київська область забезпечила найбільший абсолютний приріст — понад 1 млрд грн.

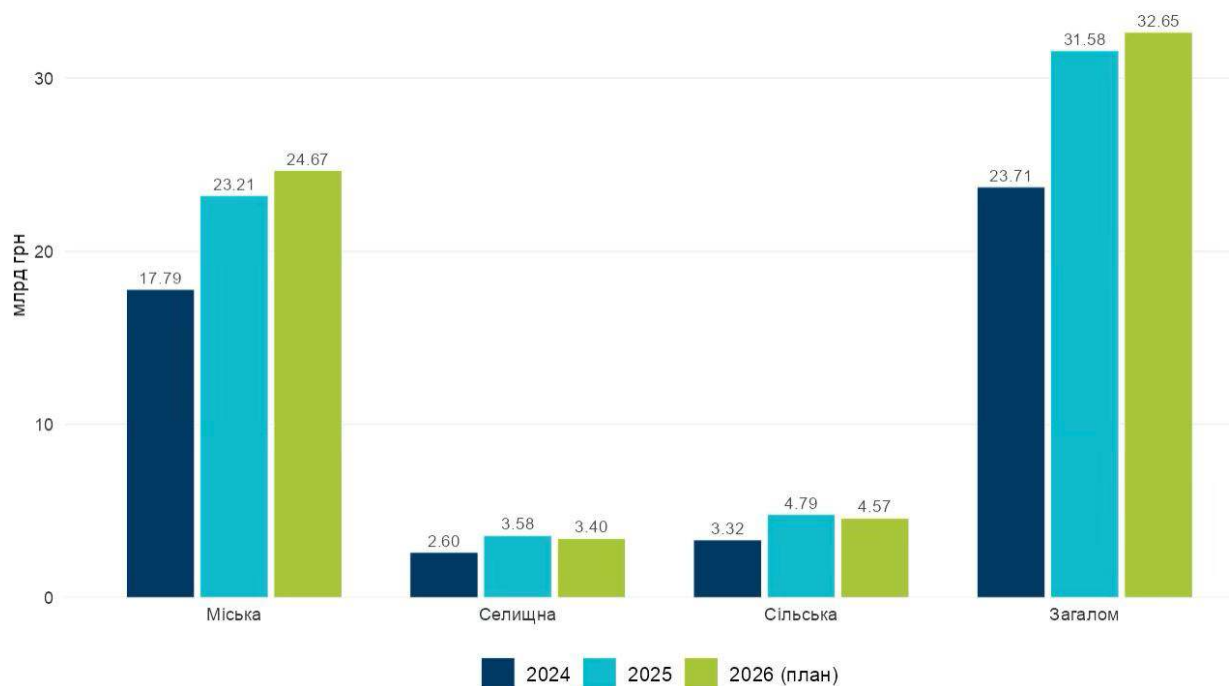
ЗРОСТАННЯ АКЦИЗНОГО ПОДАТКУ ОХОПИЛО МАЙЖЕ ВСІ РЕГІОНИ КРАЇНИ. ПРИРІСТ ЗАФІКСОВАНО У 23 ОБЛАСТЯХ. НАЙШВИДШЕ НАДХОДЖЕННЯ ЗБІЛЬШИЛИСЯ У ВОЛИНСЬКІЙ ОБЛАСТІ (+50%), А ТАКОЖ У СУМСЬКІЙ, КИЇВСЬКІЙ, ІВАНО-ФРАНКІВСЬКІЙ, ТЕРНОПІЛЬСЬКІЙ ТА РІВНЕНСЬКІЙ ОБЛАСТЯХ, ДЕ ТЕМПИ ЗРОСТАННЯ ПЕРЕВИЩИЛИ 38–40%.

Навіть прифронтові регіони продемонстрували позитивну динаміку акцизних надходжень. У Херсонській області вони зросли на 16,6%, а у Запорізькій — на 23,9%. Єдиними регіонами зі скороченням стали Донецька (–1,8%) та Луганська (–10,8%) області, що відображає значне звуження економічної активності на цих територіях.

Акцизні доходи стали помітнішими у бюджетах громад усіх типів. У 2025 році середня частка акцизу у власних доходах міських громад становила близько 6–7%. У селищних громадах цей показник нижчий — приблизно 4–5%, тоді як у сільських — близько 2–3%.

Водночас у частині громад акцизний податок став ключовим джерелом доходів. У сільських громадах спостерігається найбільша варіативність: у деяких із них частка акцизу перевищує 30% власних доходів. Це зазвичай громади, де розташовані великі автозаправні комплекси або транспортні вузли.

Надходження рентних платежів за типом громад, млрд грн

Джерело: Openbudget, KSE Institute

Великі міста залишаються основними генераторами акцизних доходів. На обласні центри припало близько 12,2 млрд грн, або 39% усіх надходжень акцизу. Решта 61% — приблизно 19,3 млрд грн — розподілилася між іншими громадами країни.

У 2026 році очікується уповільнення темпів зростання акцизного податку. План передбачає надходження на рівні 32,6 млрд грн — лише на 3,4% більше за фактичний результат 2025 року. Така динаміка свідчить, що основний ефект податкових змін уже реалізований.

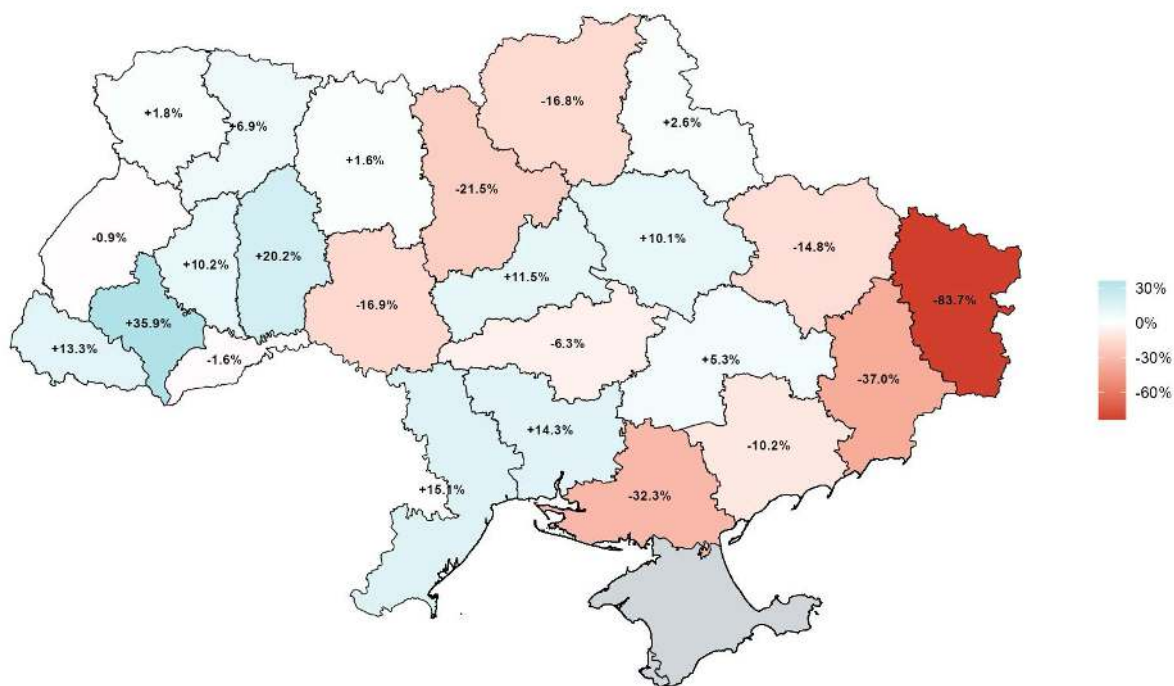
Подальше зростання акцизу прогнозується переважно у міських громадах. Для них план закладено на рівні 24,7 млрд грн (+6,3%). Натомість у селищних і сільських громадах планові показники навіть нижчі за фактичні результати 2025 року.

СЕРЕД РЕГІОНІВ У 2026 РОЦІ ОЧІКУЄТЬСЯ ПОВЕРНЕННЯ ТРАДИЦІЙНОЇ СТРУКТУРИ ЛІДЕРСТВА. ЗА ПЛАНОМ, ДНІПРОПЕТРОВСЬКА ОБЛАСТЬ ЗНОВУ СТАНЕ НАЙБІЛЬШИМ ОТРИМУВАЧЕМ АКЦИЗУ (БЛИЗЬКО 3,5 МЛРД ГРН), ТОДІ ЯК КИЇВСЬКА ТА ЛЬВІВСЬКА ОБЛАСТІ ЗАЛИШАТЬСЯ СЕРЕД КЛЮЧОВИХ ЦЕНТРІВ ФОРМУВАННЯ ЦЬОГО ДОХОДУ.

НЕПОДАТКОВІ НАДХОДЖЕННЯ

Неподаткові надходження стали єдиною категорією місцевих доходів, яка скоротилася у 2025 році. Їхній обсяг зменшився з 30,1 до 29,42 млрд грн (–2,3%), що різко контрастує із загальним зростанням податків. Це свідчить, що джерела на кшталт оренди комунального майна, адміністративних зборів і штрафів значно сильніше залежать від локальних управлінських рішень та економічної активності на місцях.

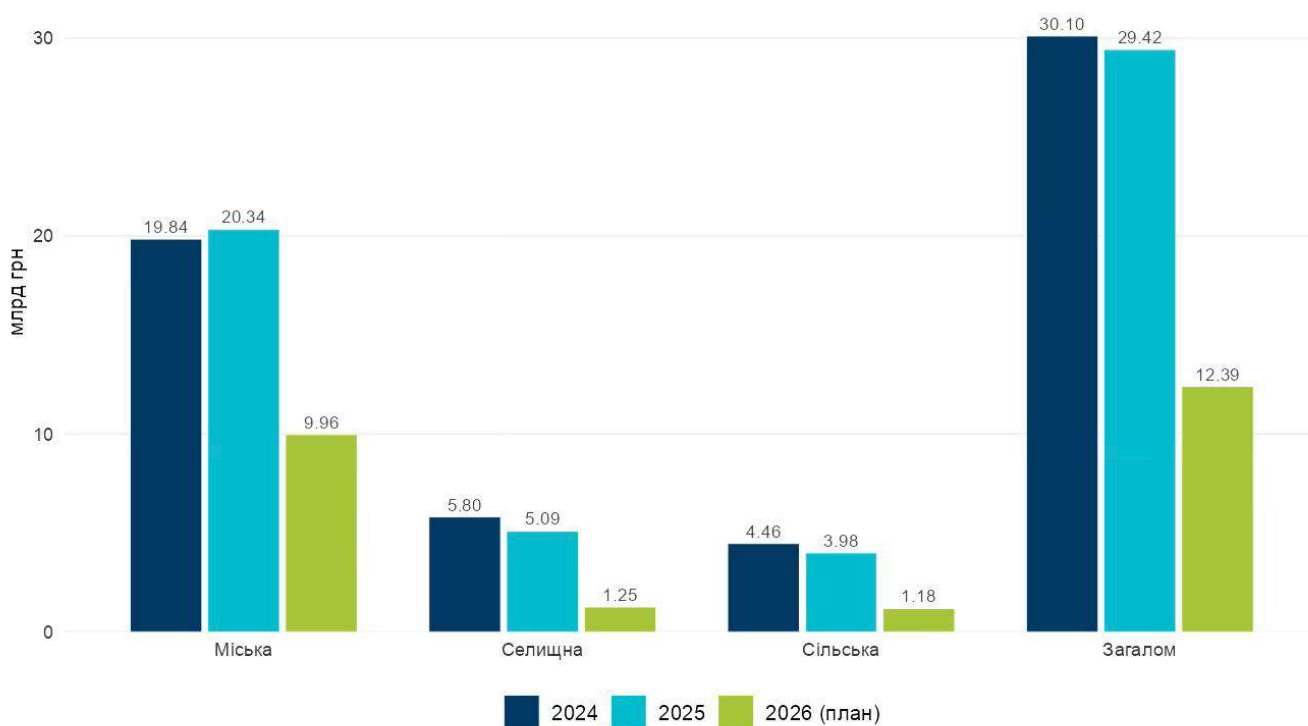
Динаміка неподаткових надходжень за областями, %

Джерело: Openbudget, KSE Institute

Найбільші обсяги неподаткових надходжень концентруються у кількох економічно потужних регіонах. Лідером залишається Дніпропетровська область із 2,97 млрд грн, яка навіть показала невелике зростання (+5,3%). Далі йдуть Київська (2,19 млрд) та Львівська (2,13 млрд) області, проте саме вони продемонстрували скорочення: у Київській області надходження зменшилися на 21,5%, що стало найбільшою абсолютною втратою серед усіх регіонів.

Неподаткові надходження за типом громад, млрд грн

Джерело: Openbudget, KSE Institute

Регіональна динаміка неподаткових надходжень є різко поляризованою. У 13 областях надходження зросли, тоді як у 12 — скоротилися. Найшвидше зростання показала Івано-Франківська область (+35,9%), а також Хмельницька, Одеська, Миколаївська та Закарпатська області. Водночас найбільше падіння зафіксовано у Луганській (–83,7%), Донецькій (–37%) та Херсонській (–32%) областях, що безпосередньо пов'язано з руйнуванням економічної бази у прифронтових регіонах.

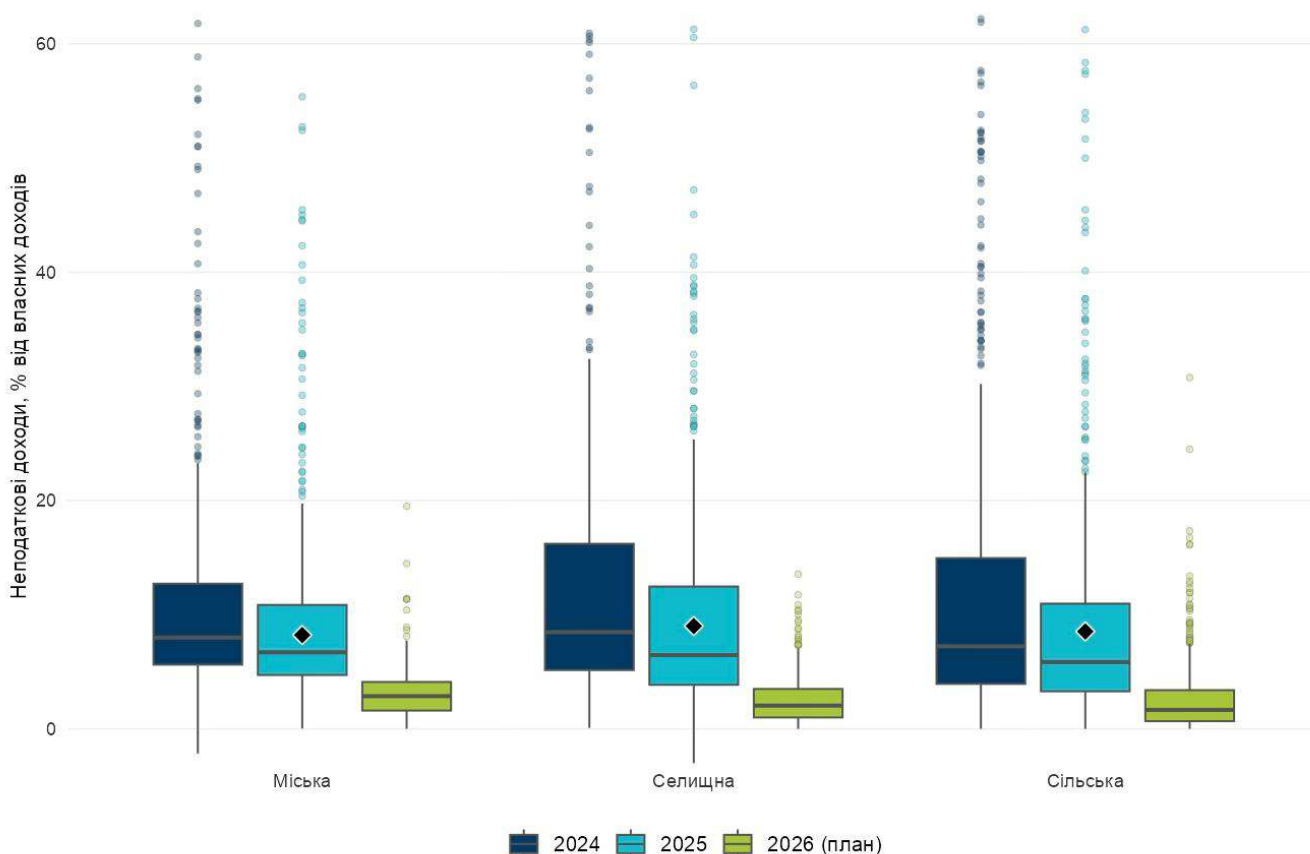
ЗНИЖЕННЯ НЕПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ НАЙБІЛЬШЕ ВДАРИЛО ПО МЕНШИХ ГРОМАДАХ. МІСЬКІ ГРОМАДИ ЗАЛИШИЛИСЯ ЄДИНОЮ КАТЕГОРІЄЮ, ДЕ НАДХОДЖЕННЯ ЗРОСЛИ — ДО 20,35 МЛРД ГРН (+2,5%). НАТОМІСТЬ У СЕЛИЩНИХ ГРОМАДАХ ВОНИ СКОРОТИЛИСЯ НА 12,2%, А У СІЛЬСЬКИХ — НА 10,6%. ТАКИМ ЧИНОМ, ПАДІННЯ У МЕНШИХ ГРОМАДАХ МАЙЖЕ ПОВНІСТЮ СФОРМУВАЛО ЗАГАЛЬНОНАЦІОНАЛЬНЕ СКОРОЧЕННЯ ЦЬОЇ КАТЕГОРІЇ ДОХОДІВ.

Для більшості громад неподаткові надходження залишаються помітним, але не домінуючим джерелом бюджету. Середня частка становить приблизно 7–9% власних доходів у міських громадах і 6–8% у селищних та сільських. Водночас у 2025 році розподіл суттєво змістився вниз: медіани та інтерквартильні діапазони зменшилися у всіх типах громад.

У частини громад неподаткові надходження можуть становити критично важливу частку бюджету. У поодиноких випадках вони формують понад 50–60% власних доходів. Це зазвичай громади, де важливу роль відіграє оренда комунального майна або інші специфічні джерела адміністративних платежів.

РИСУНОК 21.

Частка неподаткових надходжень у власних доходах громад, %

Джерело: Openbudget, KSE Institute

ПЛАН НА 2026 РІК ПЕРЕДБАЧАЄ РІЗКЕ ФОРМАЛЬНЕ СКОРОЧЕННЯ НЕПОДАТКОВИХ НАДХОДЖЕНЬ, АЛЕ ВОНО МАЄ ПЕРЕВАЖНО ТЕХНІЧНИЙ ХАРАКТЕР. У БЮДЖЕТІ ЗАКЛАДЕНО ЛИШЕ 12,4 МЛРД ГРН — НА 57,9% МЕНШЕ ФАКТИЧНОГО РІВНЯ 2025 РОКУ. ПРОТЕ ЦЕ ПОЯСНЮЄТЬСЯ КОНСЕРВАТИВНОЮ ПРАКТИКОЮ БЮДЖЕТНОГО ПЛАНУВАННЯ: НЕПОДАТКОВІ ДОХОДИ СКЛАДНО ПРОГНОЗУВАТИ, ТОМУ ФАКТИЧНЕ ВИКОНАННЯ МАЙЖЕ ЗАВЖДИ ЗНАЧНО ПЕРЕВИЩУЄ ПЛАН.

Натомість доходи від операцій з капіталом у 2025 році продемонстрували стрімке зростання. Вони збільшилися на 28,5% — з 4,14 до 5,32 млрд грн. Основним джерелом таких надходжень є продаж земельних ділянок та комунального майна.

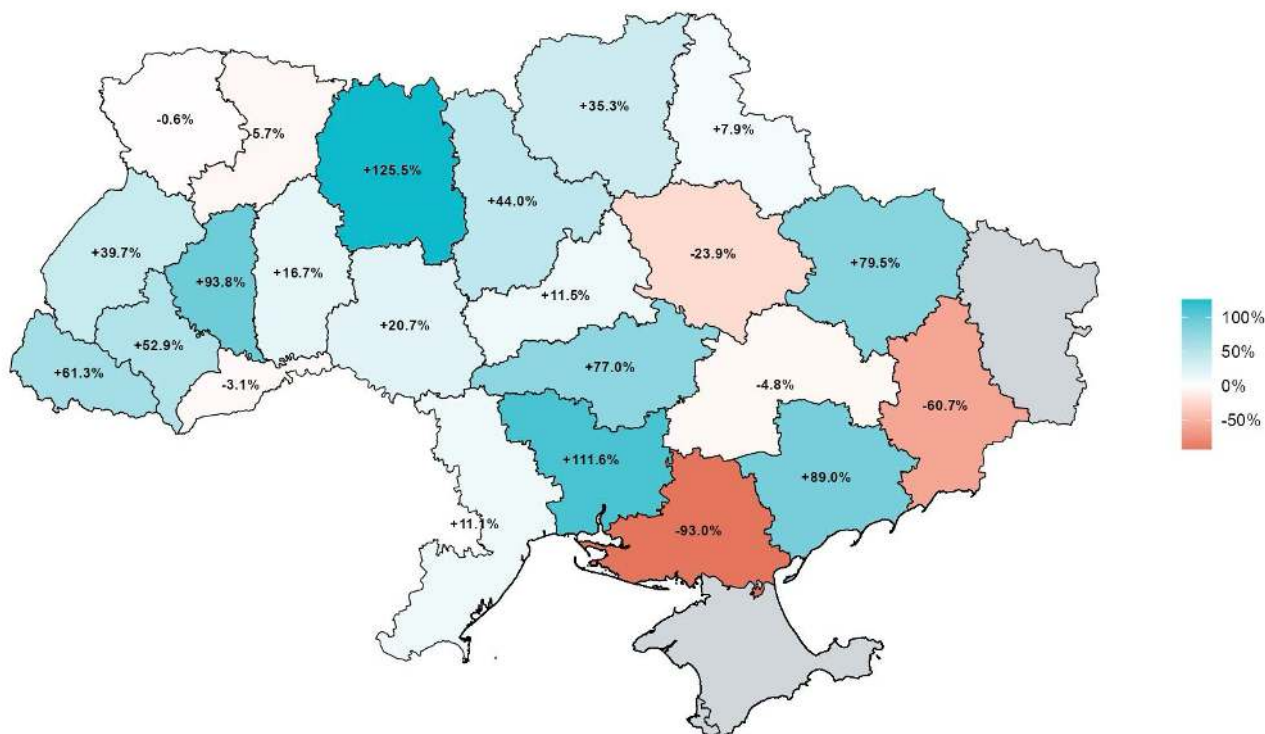
Найбільші доходи від операцій з капіталом генерують кілька активних регіонів. Лідером стала Львівська область, яка акумулювала 1,09 млрд грн — понад п'яту частину всіх таких надходжень у країні. За нею йдуть Київська (0,42 млрд), Івано-Франківська (0,33 млрд), Дніпропетровська (0,33 млрд) та Закарпатська (0,32 млрд) області.

У низці регіонів темпи зростання були особливо високими через низьку стартову базу. Найбільш динамічну динаміку показали Житомирська (+125%), Миколаївська (+112%) та Тернопільська (+94%) області. Водночас у Донецькій та Херсонській областях капітальні надходження різко скоротилися — відповідно на 61% та 93%.

Найбільшу частину доходів від операцій з капіталом формують міські громади. У 2025 році вони отримали 3,71 млрд грн — майже 70% усіх надходжень цієї категорії. Проте найшвидше зростання відбулося у селищних громадах (+49,8%), що може свідчити про активізацію продажу земельних ресурсів у менших населених пунктах.

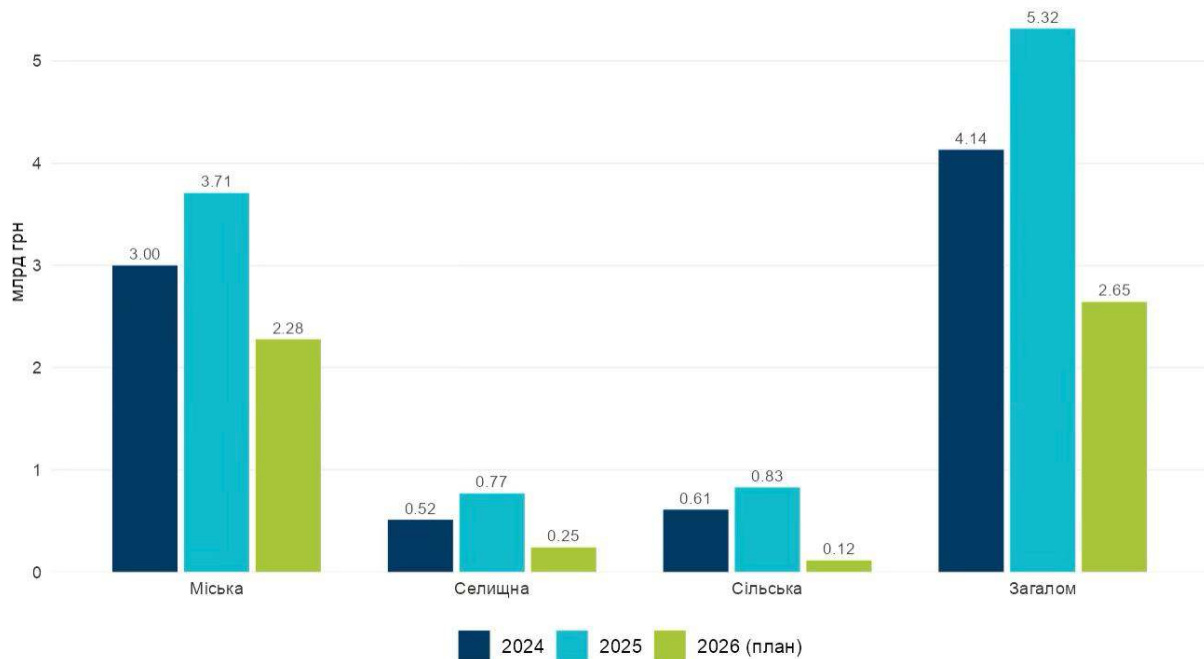
РИСУНОК 22.

Динаміка доходів від операцій з капіталом за областями, %

Джерело: Openbudget, KSE Institute

Надходження доходів від операцій з капіталом за типом громад, млрд грн

Джерело: Openbudget, KSE Institute

Для більшості громад продаж майна і землі залишається епізодичним джерелом доходів. Медіанна частка таких надходжень становить лише близько 0,3% власних доходів. Це означає, що загальнонаціональні показники формуються невеликою групою громад, які активно продають активи.

Саме через нестабільність доходів від операцій з капіталом громади часто використовують іншу бюджетну практику. Щоб фінансувати інвестиційні видатки, вони переказують кошти із загального фонду до бюджету розвитку спеціального фонду.

У 2026 році надходження від операцій з капіталом формально скоротяться майже вдвічі. План передбачає лише 2,65 млрд грн — на 50% менше фактичного рівня 2025 року. Проте це також пояснюється консервативною логікою планування: продаж активів важко прогнозувати, тому фактичні доходи зазвичай перевищують бюджетні оцінки.

АНОМАЛЬНІ ПОКАЗНИКИ ДОХОДІВ ОКРЕМИХ ГРОМАД

Бюджетна структура частини громад суттєво відхиляється від типової моделі місцевих бюджетів. Аналіз показників за 2024–2025 роки виявив 71 випадок громад, де одночасно фіксується щонайменше три аномальні фінансові показники. Переважна більшість таких випадків — 60 із 71 — припадає на прифронтові регіони, передусім Донецьку, Луганську, Запорізьку та Херсонську області.

Найпоширеніший профіль таких громад — майже повна залежність бюджету від трансфертів. Для них характерна дуже висока частка міжбюджетних трансфертів, мінімальні власні доходи, а також аномально низькі показники майнових податків. Це відображає ситуацію, коли нормальна економічна база громади фактично зруйнована через війну.

Серед прифронтових громад є приклади майже повної втрати власної дохідної бази. У Лазурненській громаді Херсонської області у 2025 році трансферти формували 97,4% бюджету, тоді як власні доходи становили лише 2,7%.

У тилкових регіонах спостерігається протилежна картина — громади з надзвичайно високою власною дохідною базою. Тут відхилення від середніх показників пов'язані не з руйнуванням економіки, а з концентрацією значних локальних доходів.

Яскравим прикладом є Зазимська громада Київської області. У 2024–2025 роках вона вирізнялася дуже високими надходженнями від ренти, акцизу та операцій із капіталом, тоді як частка трансфертів у її бюджеті залишалася відносно низькою — близько 19–26%.

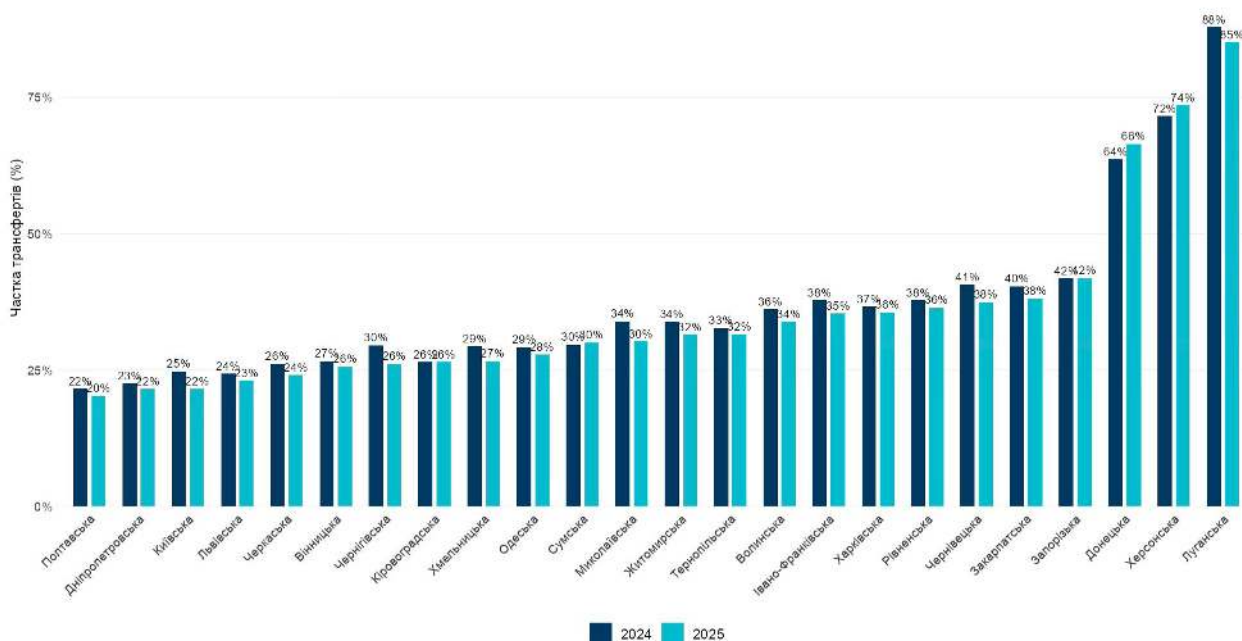
Інший тип громад із нетиповою фінансовою структурою — великі промислові центри. Наприклад, Криворізька громада виділяється надзвичайно високими абсолютними обсягами доходів, майнових податків та рентних платежів, що відображає масштаб її економічної бази.

РОЛЬ ТРАНСФЕРТІВ В ЗАГАЛЬНИХ ДОХОДАХ

Обсяг державної підтримки місцевих бюджетів у 2025 році залишався стабільним, але її роль для громад суттєво різниться. Загалом громади отримали близько 168 млрд грн трансфертів — майже стільки ж, як і у 2024 році. Це означає, що держава зберегла попередній масштаб фінансової підтримки місцевого рівня, однак реальна залежність від цих коштів виявилася дуже нерівномірною між регіонами.

РИСУНОК 24.

Частка міжбюджетних трансфертів в доходах громад, %

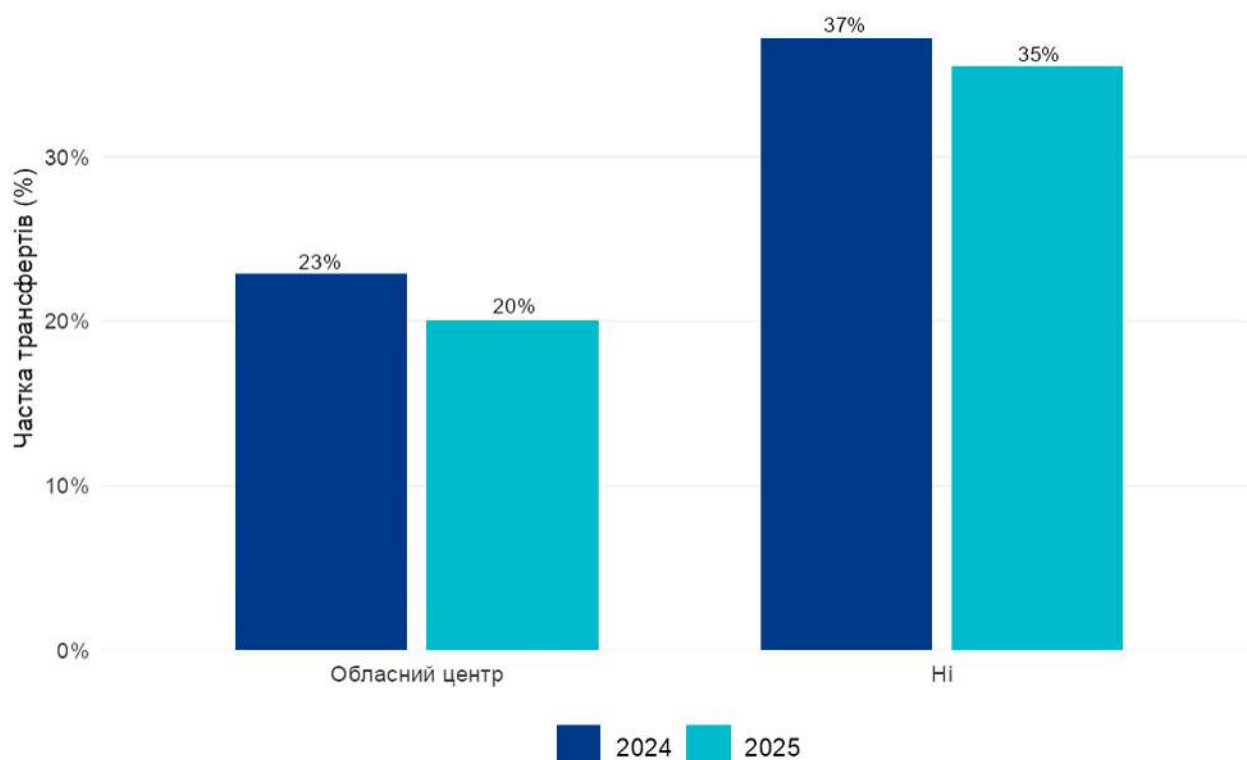
Економічно сильніші області залишаються відносно фінансово самодостатніми. Найнижча залежність від трансфертів спостерігається у Київській, Полтавській, Кіровоградській, Черкаській та Чернігівській областях, де їх частка зазвичай становить лише 25–35% бюджетів громад. Це свідчить про більш потужну власну податкову базу — передусім за рахунок концентрації бізнесу, ринку праці та вищих надходжень від податку на доходи фізичних осіб.

Натомість у прифронтових регіонах трансферти фактично стали основою бюджетів громад. У Луганській області вони формують майже 90% доходів, у Херсонській — близько 80%, а у Запорізькій та Донецькій — понад 70%. Така структура є прямим наслідком війни: окупації територій, руйнування підприємств та скорочення податкової бази. У цих умовах трансферти фактично виконують роль механізму фінансового виживання громад.

У частині західних областей висока трансфертна залежність має іншу природу — структурну слабкість місцевої економіки. В Івано-Франківській, Закарпатській та Рівненській областях частка трансфертів також залишається високою — близько 45–50%. Але тут причина не у війні, а у відносно вузькій податковій базі багатьох невеликих громад. Таким чином, регіональна картина показує дві різні моделі трансфертної залежності: на сході та півдні вона спричинена війною, тоді як у частині тилкових регіонів — структурними особливостями місцевої економіки.

РИСУНОК 25.

Частка міжбюджетних трансфертів в доходах громад за типом громад (обласний центр чи ні), %

Джерело: Openbudget, KSE Institute

Загалом у 2025 році частка трансфертів у бюджетах громад дещо зменшилася, але залишалася високою. Найменш залежними від державної підтримки є обласні центри: частка трансфертів у їхніх бюджетах скоротилася з 27% у 2024 році до 24% у 2025-му. У решті громад цей показник значно більший — близько 44%, що свідчить про суттєву роль міжбюджетних трансфертів у функціонуванні місцевих фінансів.

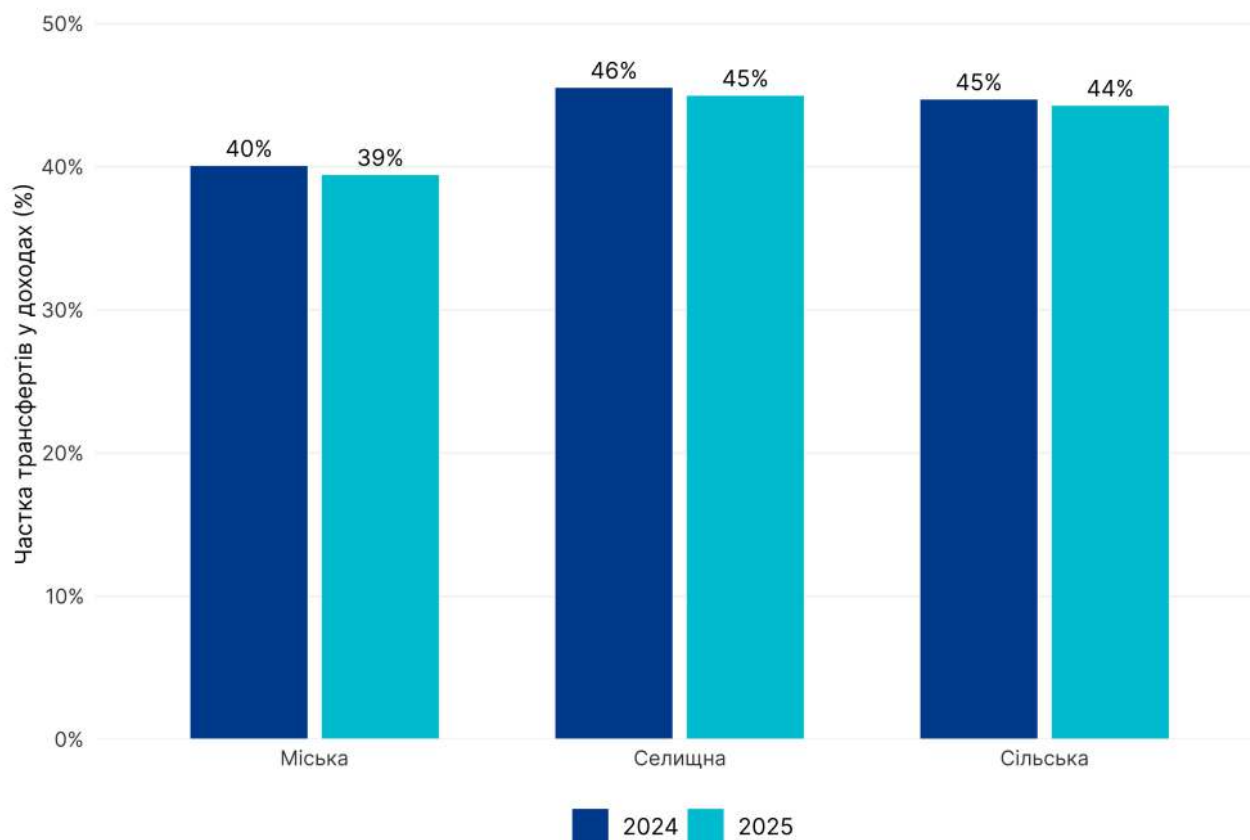
МЕНШІ ГРОМАДИ ЗАЛИШАЮТЬСЯ БІЛЬШ ЗАЛЕЖНИМИ ВІД ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ. У МІСЬКИХ ГРОМАДАХ ЧАСТКА ТРАНСФЕРТІВ У 2025 РОЦІ СТАНОВИЛА БЛИЗЬКО 39%, ТОДІ ЯК У СЕЛИЩНИХ — 45%, А У СІЛЬСЬКИХ — 44%. ЦЕ ВІДОБРАЖАЄ СТРУКТУРНУ РІЗНИЦЮ У ФІНАНСОВІЙ СПРОМОЖНОСТІ: БІЛЬШІ МІСТА МАЮТЬ ШИРШУ ПОДАТКОВУ БАЗУ, ТОДІ ЯК МЕНШІ ГРОМАДИ ЗНАЧНОЮ МІРОЮ ПОКЛАДАЮТЬСЯ НА МІЖБЮДЖЕТНІ ТРАНСФЕРТИ.

Регіональні відмінності трансфертної залежності також чітко проявляються на рівні макрорегіонів. Найнижча частка трансфертів спостерігається у Центрі (31%) та на Півночі (32%), тоді як на Сході вона сягає 58%, а на Півдні — близько 50%. Це ще раз підкреслює, що війна стала ключовим фактором фіскальної вразливості громад у цих регіонах.

Попри певне зниження частки трансфертів, фінансова автономія залишається винятком, а не правилом для більшості громад. У 2025 році 289 громад — приблизно кожна п'ята — мали понад 50% трансфертів у структурі бюджету. Водночас лише 90 громад, або близько 6% від загальної кількості, мали 20% або менше трансфертів. Це означає, що для більшості громад, особливо менших і прифронтових, державна підтримка залишається ключовим фактором бюджетної стабільності.

РИСУНОК 26.

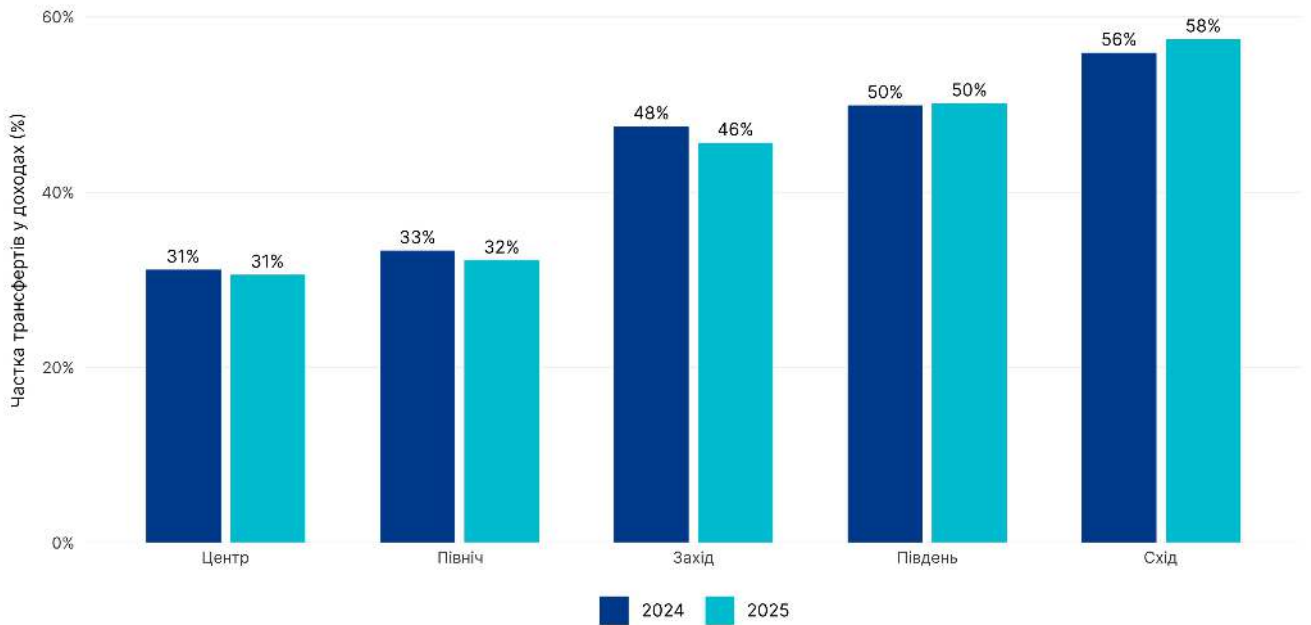
Частка міжбюджетних трансфертів в доходах бюджетів громад за типом громад, %

Джерело: Openbudget, KSE Institute

РИСУНОК 27.

Частка міжбюджетних трансфертів в доходах бюджетів громад в розрізі макрорегіонів, %

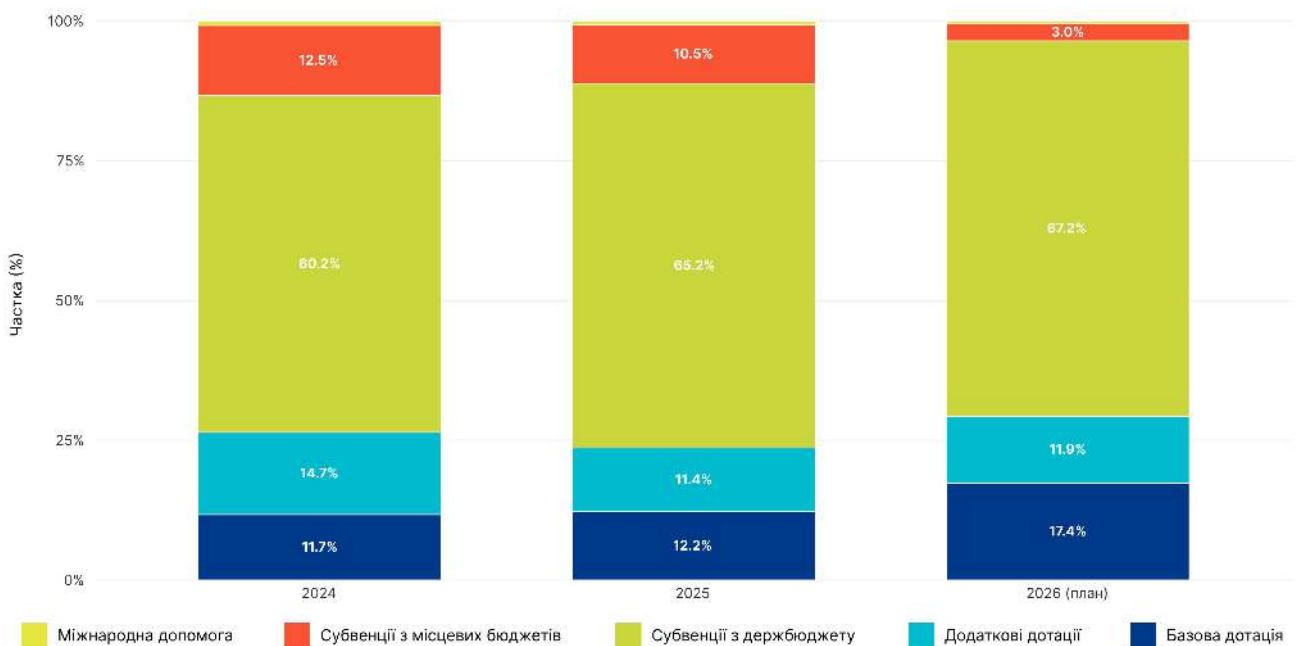

Джерело: Openbudget, KSE Institute

Система трансфертів з державного до місцевих бюджетів дедалі більше переходить від нецільової підтримки (дотацій) до фінансування конкретних державних програм (субвенцій). У 2025 році субвенції становили 127,2 млрд грн, або 75,7% усіх трансфертів, тоді як дотації — 39,7 млрд грн (23,6%). Порівняно з 2024 роком частка субвенцій зростає з 72,8%, а дотацій — знизилася з 26,4%. Це означає, що держава все більше фінансує громади через цільові програми — передусім освіту, укриття, соціальні виплати та відновлення інфраструктури — а не через нецільову підтримку поточних бюджетів.

РИСУНОК 28.

Структура міжбюджетних трансфертів, %

Джерело: Openbudget, KSE Institute

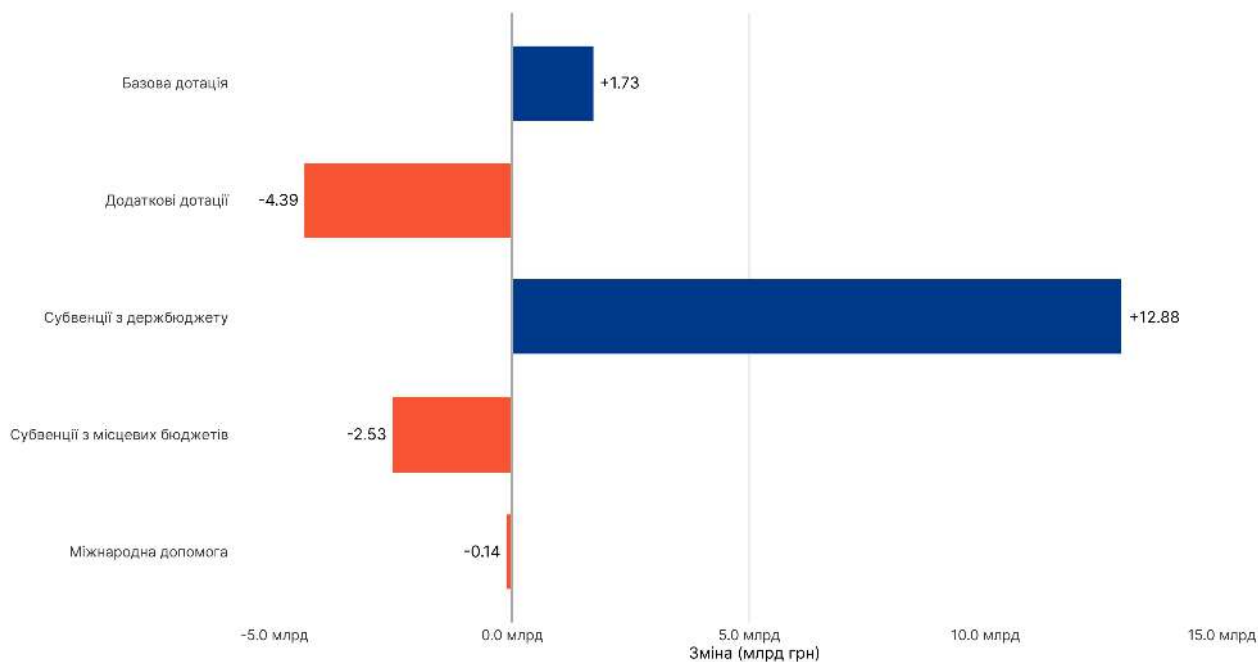
Менші громади залишаються більш залежними від нецільових дотацій. У 2025 році частка дотацій у структурі трансфертів становила 17% у міських громадах, 25% у селищних і близько 24% у сільських. Це пояснюється тим, що у селищних та сільських громадах менша мережа закладів освіти та інших установ, які фінансуються через субвенції, тоді як базова дотація відіграє важливішу роль як інструмент вирівнювання фінансової спроможності.

У планах на 2026 рік частка дотацій може тимчасово зрости. Середні значення дотацій у трансфертах збільшуються до 26,5% у міських, 32,7% у селищних та 30,9% у сільських громадах. Це пов'язано не з різкою зміною політики, а з особливостями бюджетного планування: обсяги субвенцій часто уточнюються протягом року, тоді як базова дотація закладається одразу.

Найбільшим компонентом трансфертів залишаються субвенції з державного бюджету. У 2025 році їх обсяг становив 109,6 млрд грн — близько 65% усіх трансфертів, що на 13,3% більше, ніж у 2024 році. Другим за масштабом компонентом є базова дотація — 20,5 млрд грн (12,2%), третім — додаткові дотації (19,2 млрд грн), а четвертим — субвенції з інших місцевих бюджетів (17,6 млрд грн). Міжнародна допомога залишається найменшою складовою — лише 1,16 млрд грн.

РИСУНОК 29.

Зміна обсягів міжбюджетних трансфертів за їх видами, млрд грн

Джерело: Openbudget, KSE Institute

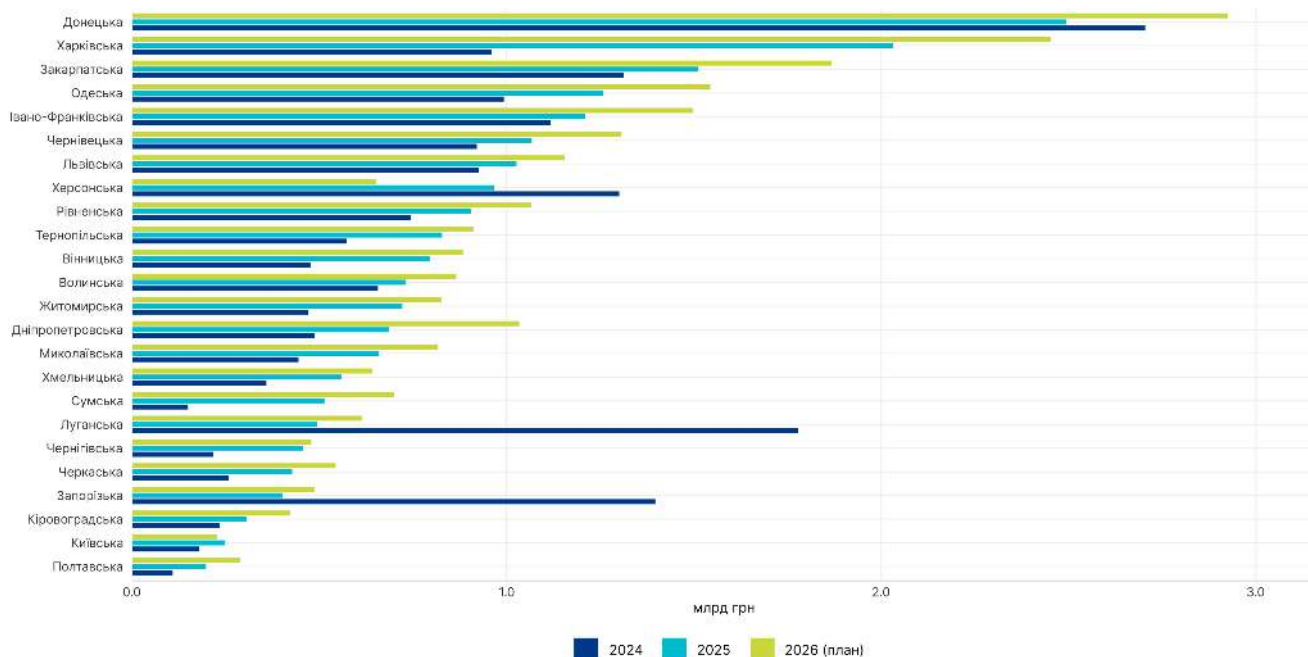
Система трансфертів дедалі більше концентрується навколо державних субвенцій. За два роки частка субвенцій з державного бюджету зростає з 60,3% до 65,2% усіх трансфертів. Натомість частка додаткових дотацій і горизонтальних субвенцій між громадами поступово скорочується. Це означає, що фінансова підтримка громад дедалі більше залежить від державних програм.

Базова дотація залишається ключовим механізмом вирівнювання фінансової спроможності громад. У 2025 році її обсяг становив 20,5 млрд грн — на 9,2% більше, ніж у 2024 році. У плані на 2026 рік передбачено подальше зростання до 24,2 млрд грн (+18,1%), що є найвищим темпом серед усіх компонентів трансфертів.

Найбільше базової дотації отримують регіони, які найбільше постраждали від війни. У 2025 році найбільшим реципієнтом залишалася Донецька область — 2,49 млрд грн. Найшвидше зростання відбулося у Харківській області, де обсяг дотації збільшився більш ніж удвічі. Подібна динаміка спостерігалася у Чернігівській, Сумській та Полтавській областях. Натомість у Луганській області дотація скоротилася на 72%, що пов'язано з фактичним призупиненням функціонування частини бюджетної системи на тимчасово окупованих територіях.

РИСУНОК 30.

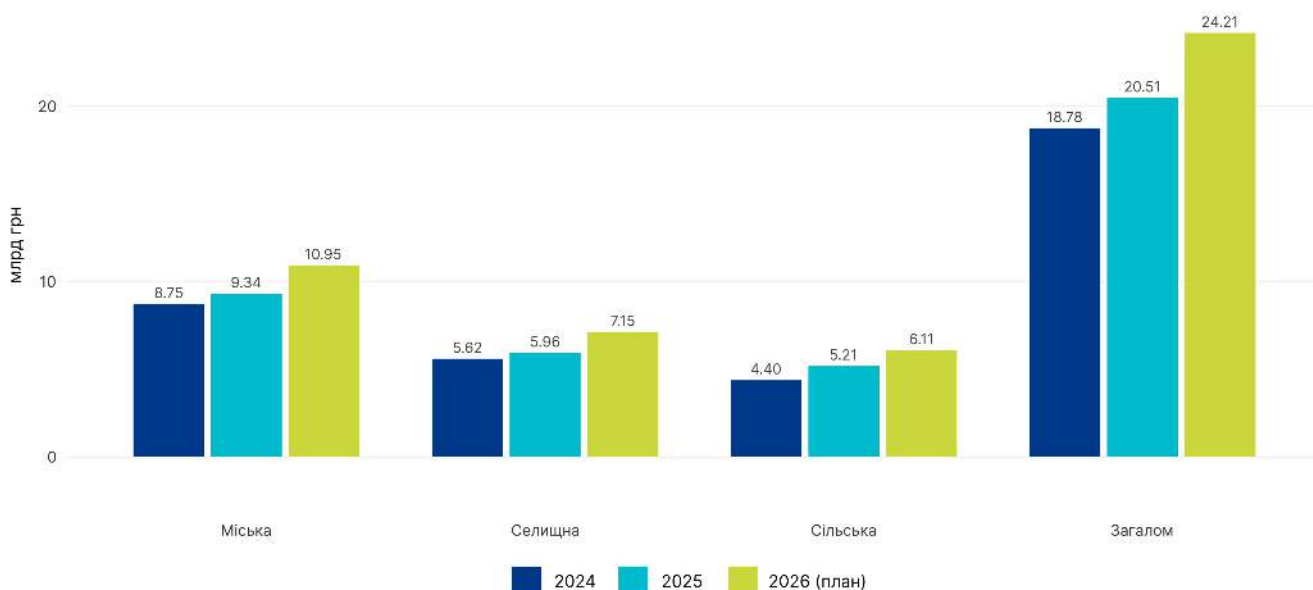
Надходження базової дотації за областями, млрд грн

Джерело: Openbudget, KSE Institute

РИСУНОК 31.

Надходження базової дотації за типом громад, млрд грн

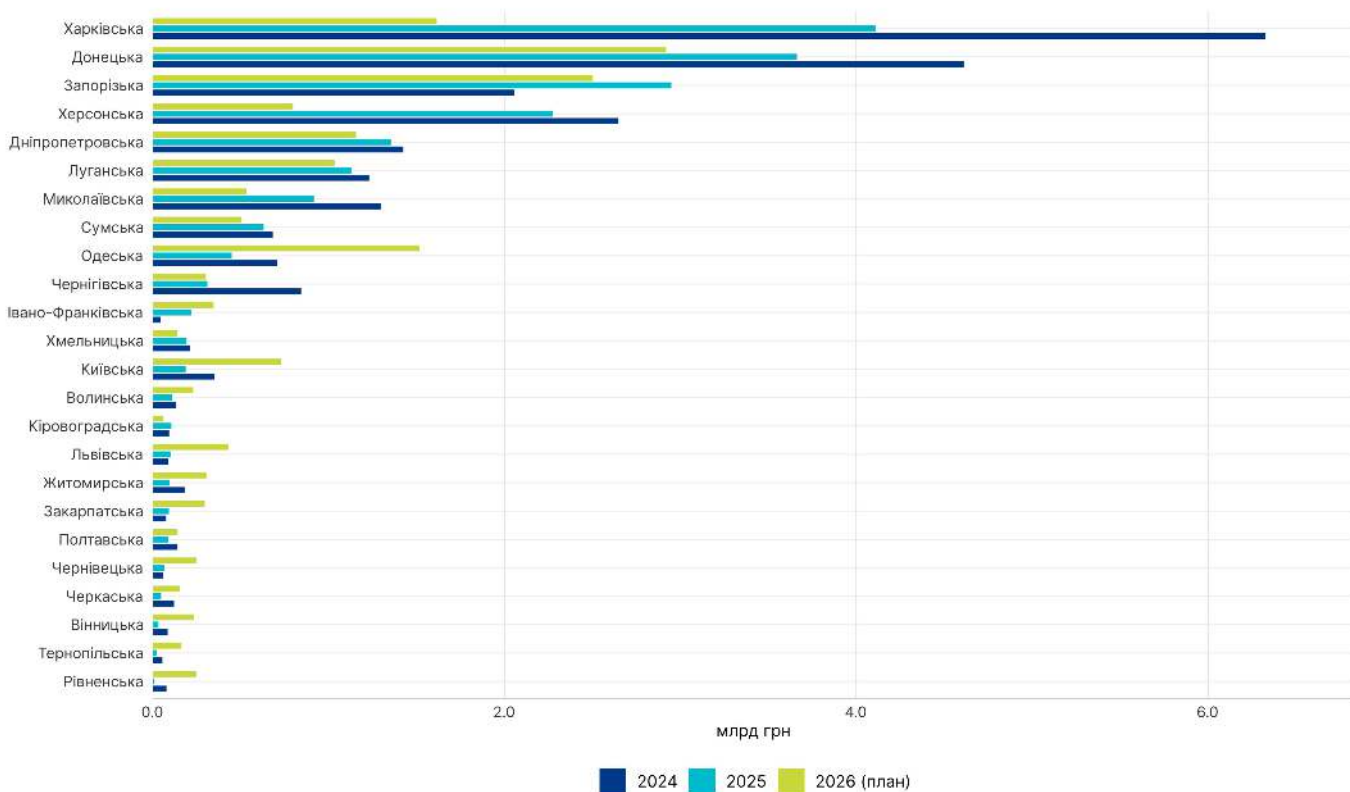
Джерело: Openbudget, KSE Institute

Базова дотація дедалі більше спрямовується на підтримку сільських громад. У 2025 році сільські громади отримали 5,21 млрд грн базової дотації — на 18,4% більше, ніж роком раніше. Для порівняння, зростання у міських громадах становило 6,7%, а у селищних — 6%. Така динаміка відображає посилення горизонтального вирівнювання трансфертної системи.

Додаткові дотації залишаються інструментом підтримки громад, що постраждали від війни. У 2025 році їх обсяг скоротився з 23,6 до 19,2 млрд грн (–18,6%). Основним компонентом залишається дотація на підтримку деокупованих і постраждалих територій. Більшість цих коштів концентрується у кількох прифронтових регіонах. Харківська, Донецька, Запорізька та Херсонська області сумарно отримують близько 68% усіх додаткових дотацій. Саме ці регіони потребують найбільшої компенсаційної підтримки для функціонування місцевої влади в умовах війни.

РИСУНОК 32.

Розподіл додаткової дотації за областями, млрд грн

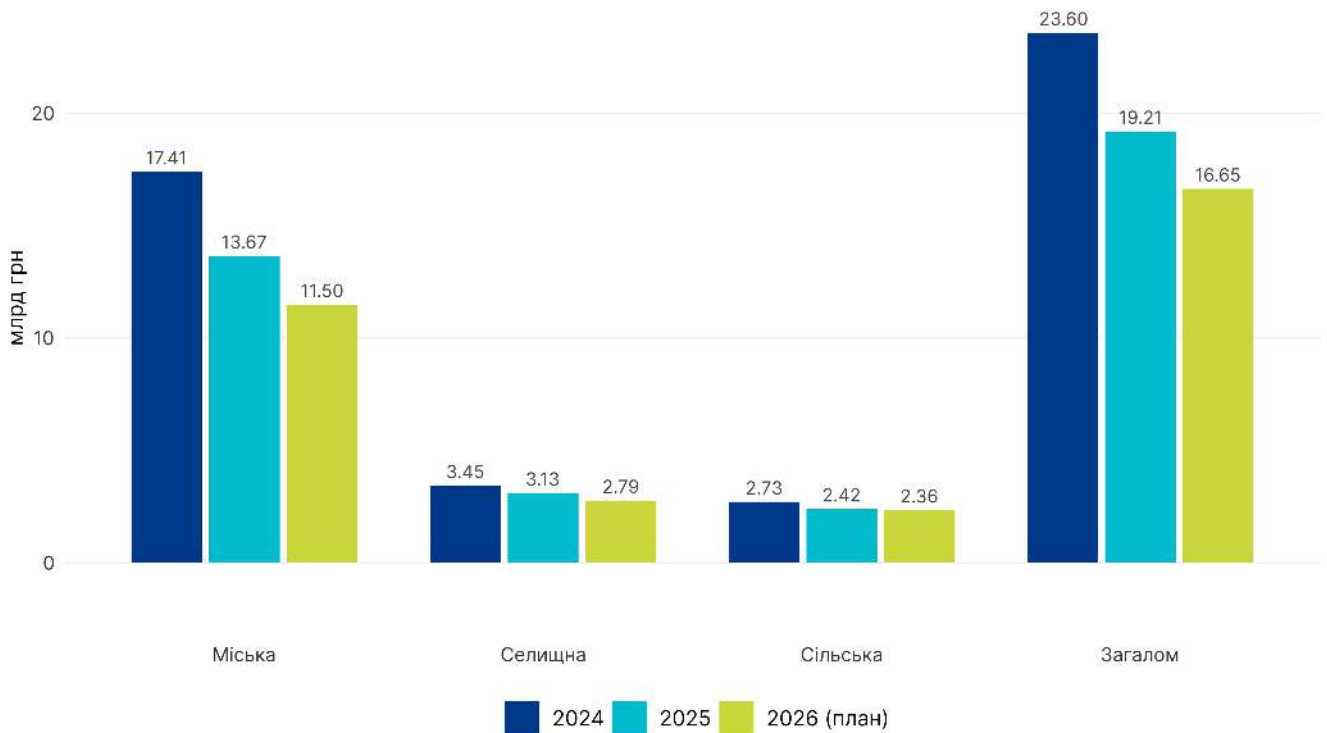
Джерело: Openbudget, KSE Institute

Субвенції з державного бюджету стали головним драйвером зростання трансфертів у 2025 році. Їхній обсяг збільшився на 12,9 млрд грн, що було пов'язано з запуском нових державних програм — облаштування укриттів, житлових програм для ветеранів та фінансування харчування учнів. Найбільші обсяги державних субвенцій отримують економічно та демографічно великі області. У 2025 році лідерами стали Дніпропетровська (9,57 млрд грн), Львівська (8,53 млрд), Одеська (7,88 млрд), Київська (7,18 млрд) та Харківська області (6,79 млрд).

Основна частина державних субвенцій концентрується у міських громадах. У 2025 році міста отримали 67,5 млрд грн, або понад 61% усіх субвенцій з державного бюджету. Це пояснюється концентрацією освітньої мережі та інших бюджетних установ у містах.

РИСУНОК 33.

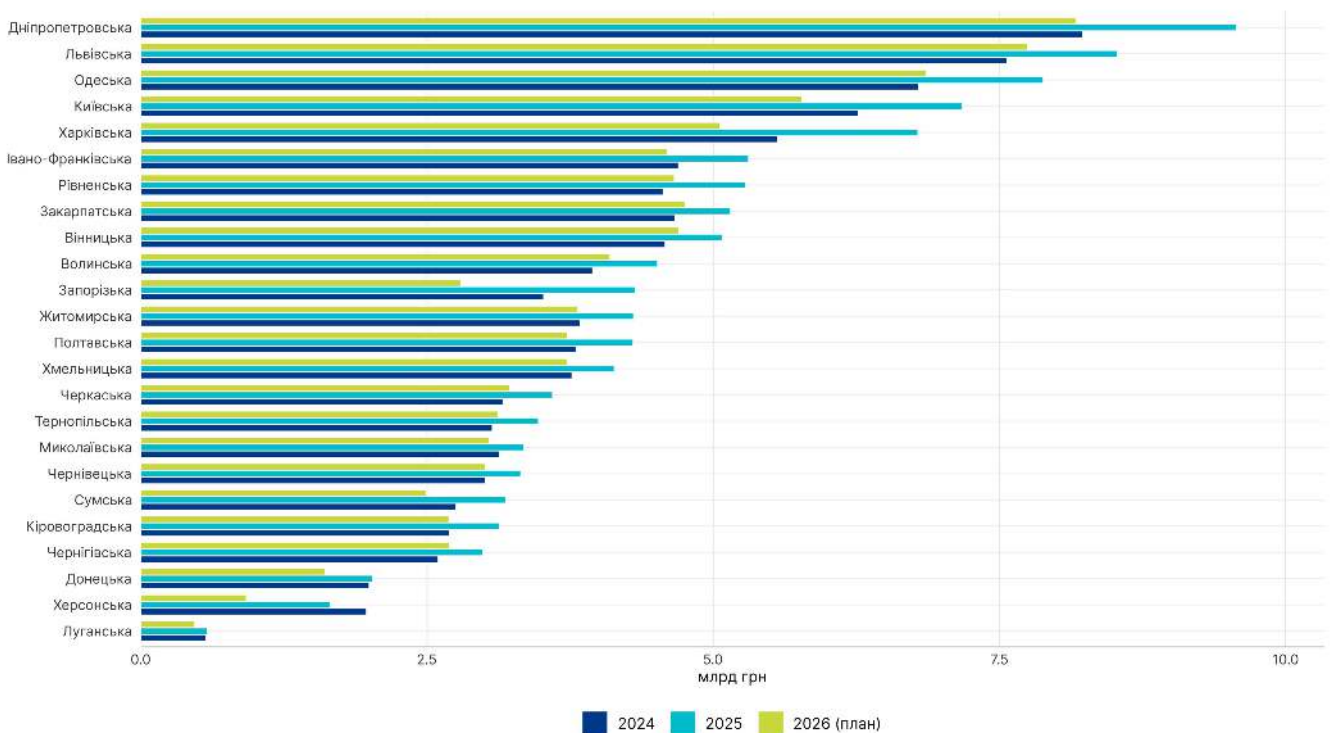
Розподіл додаткової дотації за типом громад, млрд грн

Джерело: Openbudget, KSE Institute

РИСУНОК 34.

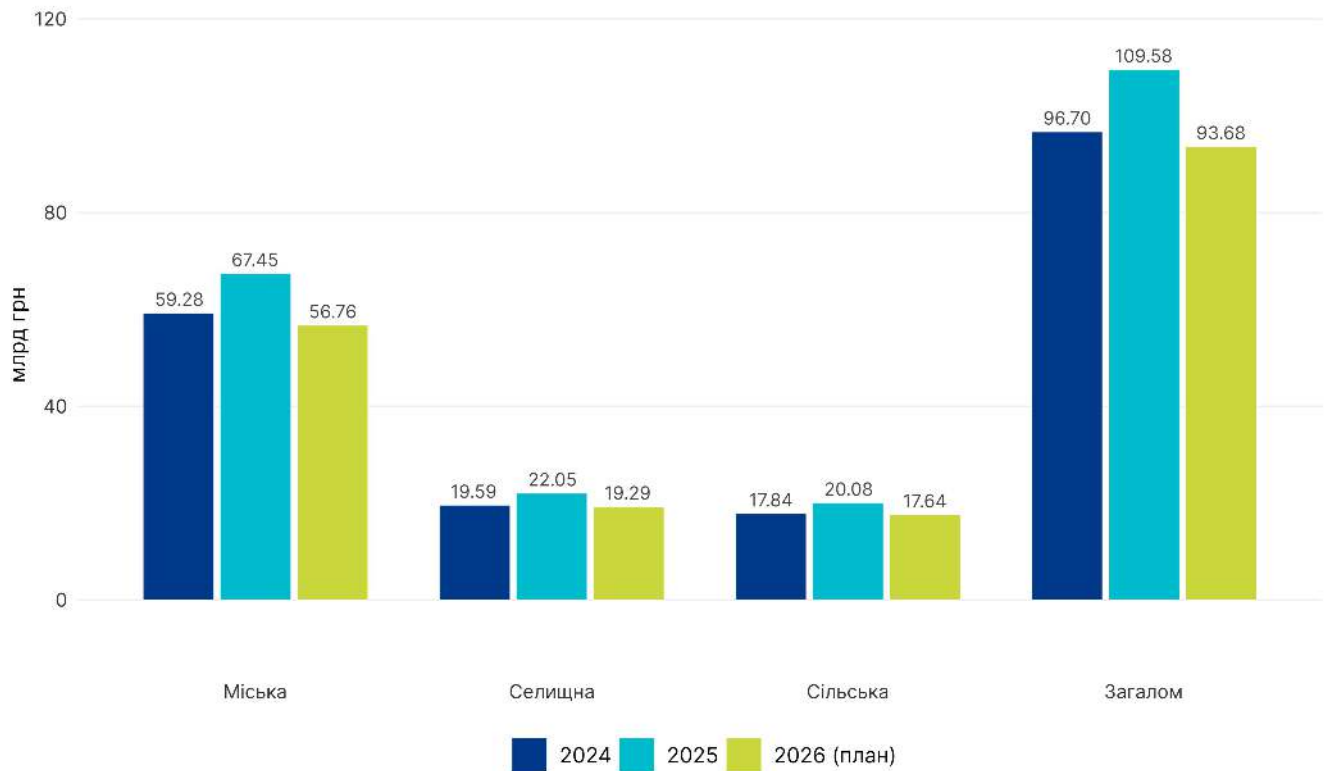
Розподіл субвенцій з державного бюджету за областями, млрд грн

Джерело: Openbudget, KSE Institute

РИСУНОК 35.

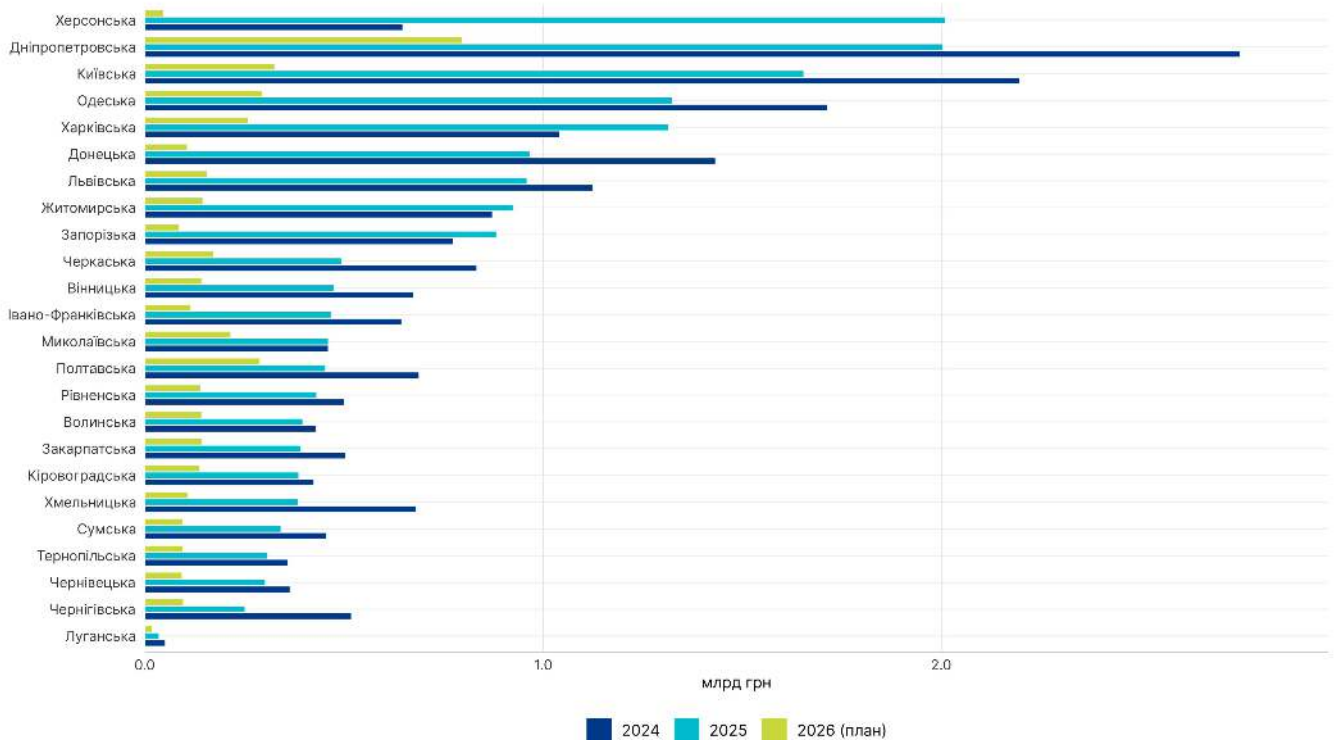
Розподіл субвенцій з державного бюджету за типом громад, млрд грн

Джерело: Openbudget, KSE Institute

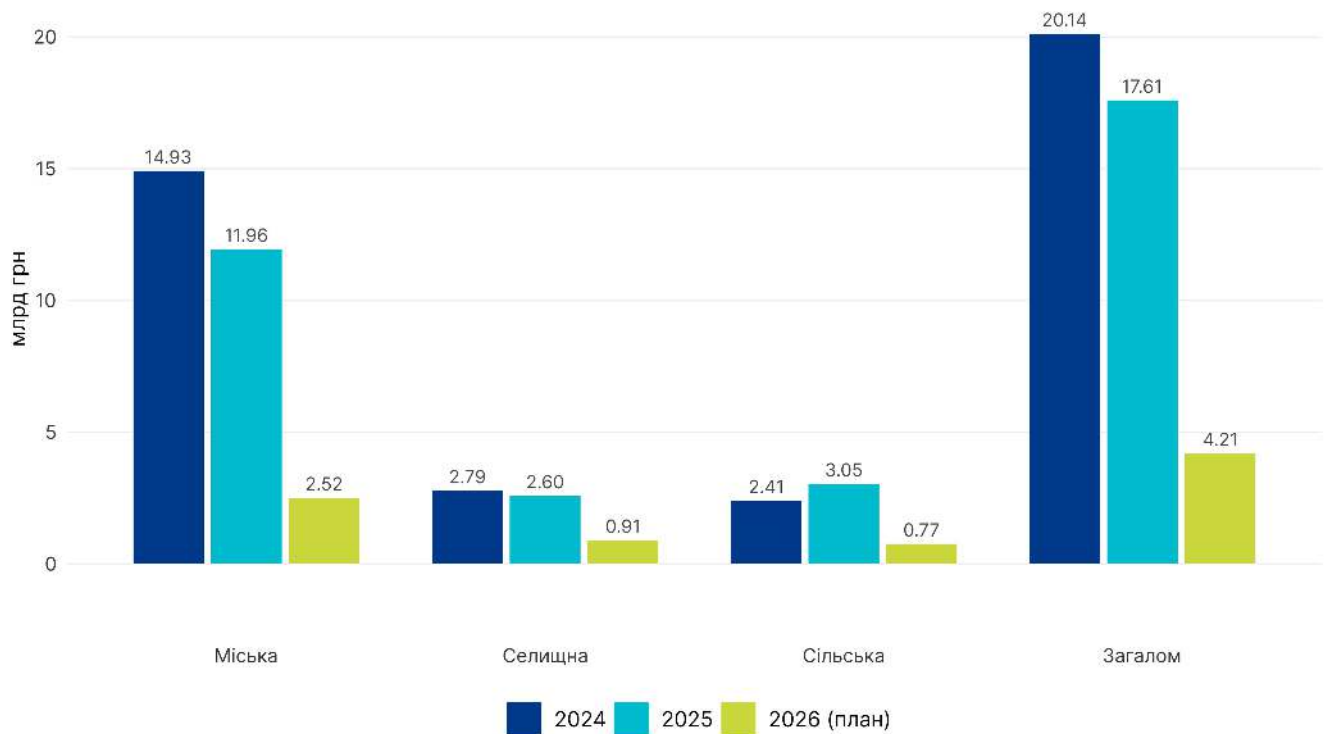
РИСУНОК 36.

Розподіл субвенцій з місцевих бюджетів за областями, млрд грн

Джерело: Openbudget, KSE Institute

Розподіл субвенцій з державного бюджету за типом громад, млрд грн

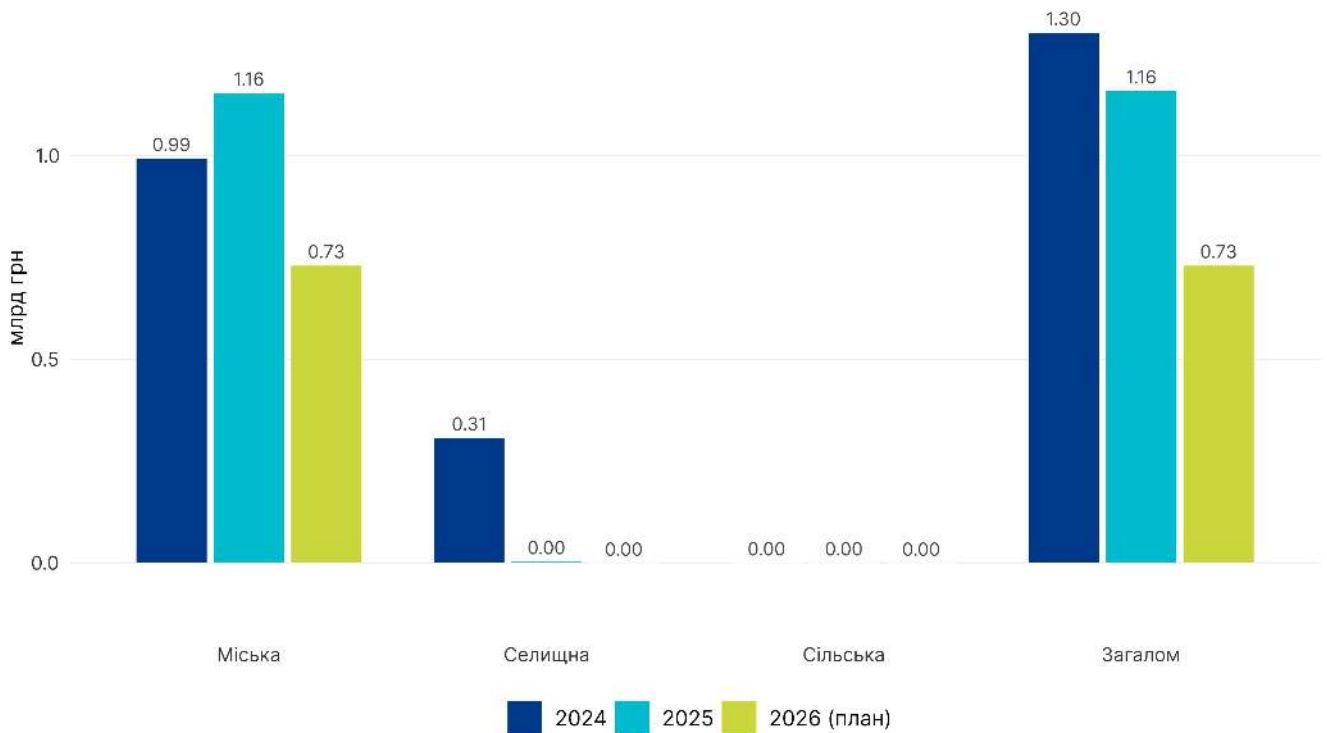
Джерело: Openbudget, KSE Institute

Горизонтальні субвенції між громадами поступово скорочуються. У 2025 році їх обсяг зменшився з 20,1 до 17,6 млрд грн (–12,5%). Такі субвенції використовуються переважно для фінансування закладів освіти чи медицини, які обслуговують кілька громад. Основним каналом горизонтальних трансфертів залишаються великі міські громади. У 2025 році міста отримали майже 12 млрд грн таких субвенцій, тоді як селищні громади — 2,6 млрд грн, а сільські — близько 3 млрд грн.

ПРЯМА МІЖНАРОДНА ДОПОМОГА ЗАЛИШАЄТЬСЯ ДУЖЕ ОБМЕЖЕНИМ ДЖЕРЕЛОМ ФІНАНСУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ. У 2025 РОЦІ ЇЇ ОБСЯГ СТАНОВИВ ЛИШЕ 1,16 МЛРД ГРН. ПРИЧОМУ ПОНАД ТРИ ЧВЕРТІ ЦІЄЇ СУМИ ЗОСЕРЕДЖЕНО ЛИШЕ У ДВОХ РЕГІОНАХ — ХАРКІВСЬКІЙ ТА ЛЬВІВСЬКІЙ ОБЛАСТЯХ.

В цілому кошти міжнародної допомоги майже повністю концентруються у великих містах. У 2025 році практично весь обсяг такої допомоги отримали саме міські громади. Це пояснюється тим, що саме великі міста мають достатню інституційну спроможність для реалізації міжнародних проєктів.

Надходження міжнародної допомоги за типом громад, млрд грн

Джерело: Openbudget, KSE Institute

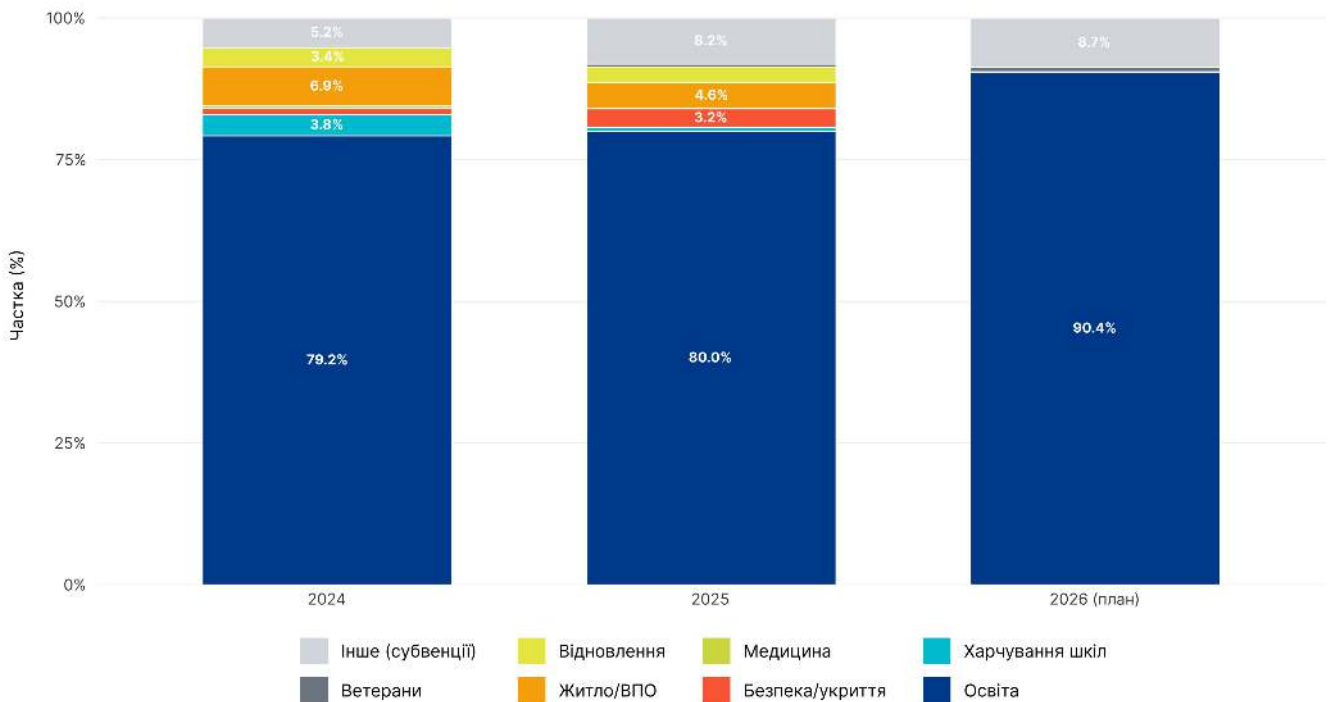
СЕКТОРАЛЬНИЙ ВИМІР МІЖБЮДЖЕТНИХ ТРАНСФЕРТІВ

Система субвенцій в Україні фактично побудована навколо фінансування освіти. У 2025 році освітній сектор акумулював 101,8 млрд грн, або близько 80% усіх субвенцій. До цього обсягу входять освітня субвенція (88,3 млрд грн), доплати педагогам (9,47 млрд), фінансування «Нової української школи», підтримка учнів з особливими потребами та інші менші програми. Така концентрація означає, що саме освіта залишається головним каналом перерозподілу державних коштів до місцевого рівня. Це відображає державне фінансування найбільшого за обсягом делегованого повноваження.

Інші напрями фінансування займають значно скромнішу частку у структурі субвенцій. Другим за обсягом блоком є різні інші програми — близько 10,4 млрд грн (8,2%), включно з харчуванням школярів, аварійно-відновлювальними роботами та окремими місцевими субвенціями. Субвенції на житло та підтримку внутрішньо переміщених осіб становили 5,8 млрд грн (4,6%), на безпеку та укриття — 4,1 млрд (3,2%), на відновлення інфраструктури — 3,5 млрд (2,8%). Усі інші напрями — медицина, ветеранські програми чи соціальні проекти — мають значно меншу частку.

У структурі субвенцій поступово зростає роль безпекових програм. У 2024–2025 роках частка фінансування укриттів та безпеки збільшилася з 1% до понад 3%, що пов'язано з воєнними ризиками та необхідністю адаптації освітньої інфраструктури до умов війни. Водночас частка програм підтримки житла та внутрішньо переміщених осіб дещо знизилася.

Секторальна структура субвенцій, %

Джерело: Openbudget, KSE Institute

У 2026 році система субвенцій стане ще більш "освітньоцентричною". У планових показниках частка освіти зростає до понад 90% усіх субвенцій. Причина не у різкому зростанні освітнього фінансування, а в тому, що більшість інших субвенцій традиційно не закладаються у початковий бюджет і з'являються лише протягом року.

Розподіл освітніх субвенцій між громадами відображає структуру шкільної мережі країни. У 2025 році міські громади отримали 61,4 млрд грн освітніх субвенцій, або 60% усіх коштів. Селищні громади отримали 21,2 млрд грн (21%), а сільські — 19,2 млрд грн (19%). Така структура відповідає розподілу учнів та закладів освіти, більшість яких зосереджена саме у містах.

Різниця між громадами особливо помітна у розрахунку на одну громаду. У середньому міська громада отримує близько 161 млн грн освітніх субвенцій, селищна — приблизно 49 млн грн, а сільська — близько 31 млн грн. Це відображає значно більший масштаб освітньої інфраструктури у містах.

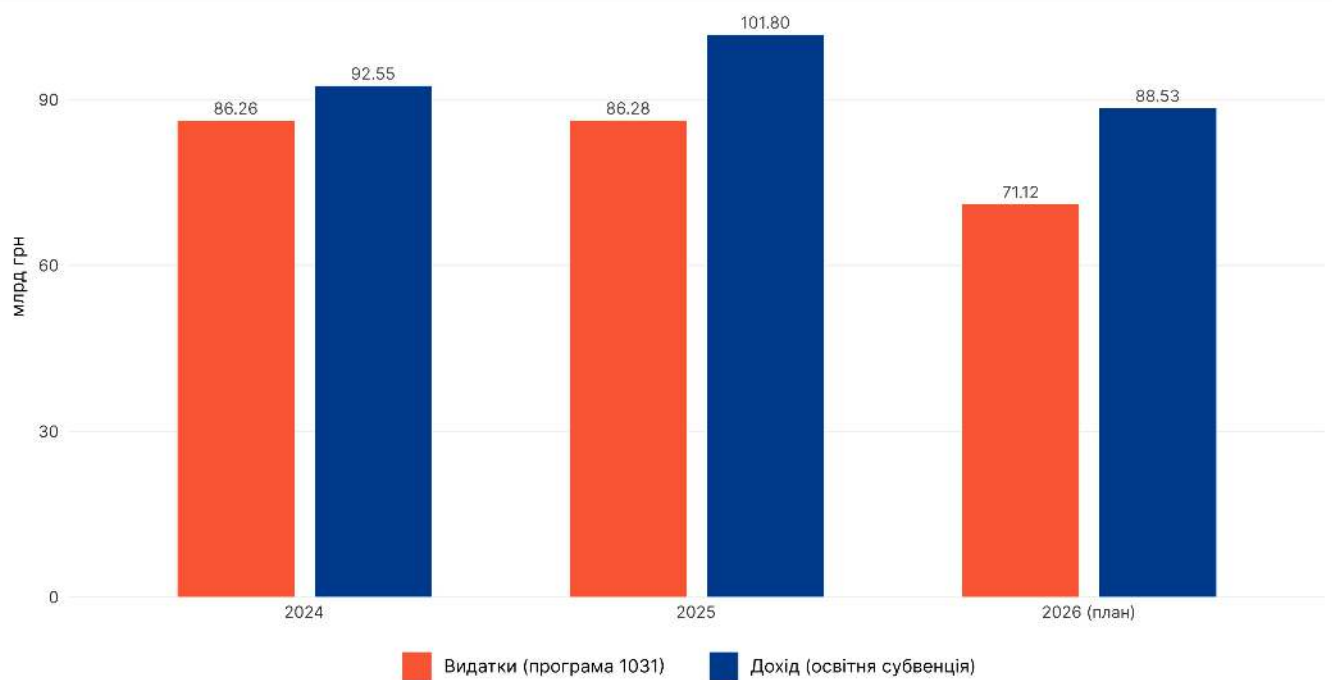
Розподіл інших субвенцій визначається специфікою окремих програм. Наприклад, субвенції на укриття чи харчування учнів розподіляються відповідно до освітньої мережі. Натомість субвенції на відновлення або підтримку внутрішньо переміщених осіб концентруються у громадах, що постраждали від війни або прийняли значну кількість переселенців.

Найбільші обсяги освітніх субвенцій отримують найбільші області країни. У 2025 році лідерами стали Львівська (8,28 млрд грн), Дніпропетровська (8,01 млрд), Одеська (7,18 млрд), Київська (6,58 млрд) та Харківська області (5,20 млрд).

Найбільший розрив між доходами від освітньої субвенції і фактичними видатками на середню освіту за рахунок освітньої субвенції спостерігається у великих містах. У Львівській громаді він становив 365 млн грн (17%), у Дніпровській — 325 млн грн, в Одеській — 320 млн грн, у Харківській — 284 млн грн, у Запорізькій — 278 млн грн. Це пояснюється масштабом освітніх мереж і концентрацією субвенцій у великих містах.

РИСУНОК 40.

Освітня субвенція і видатки на освіту, млрд грн

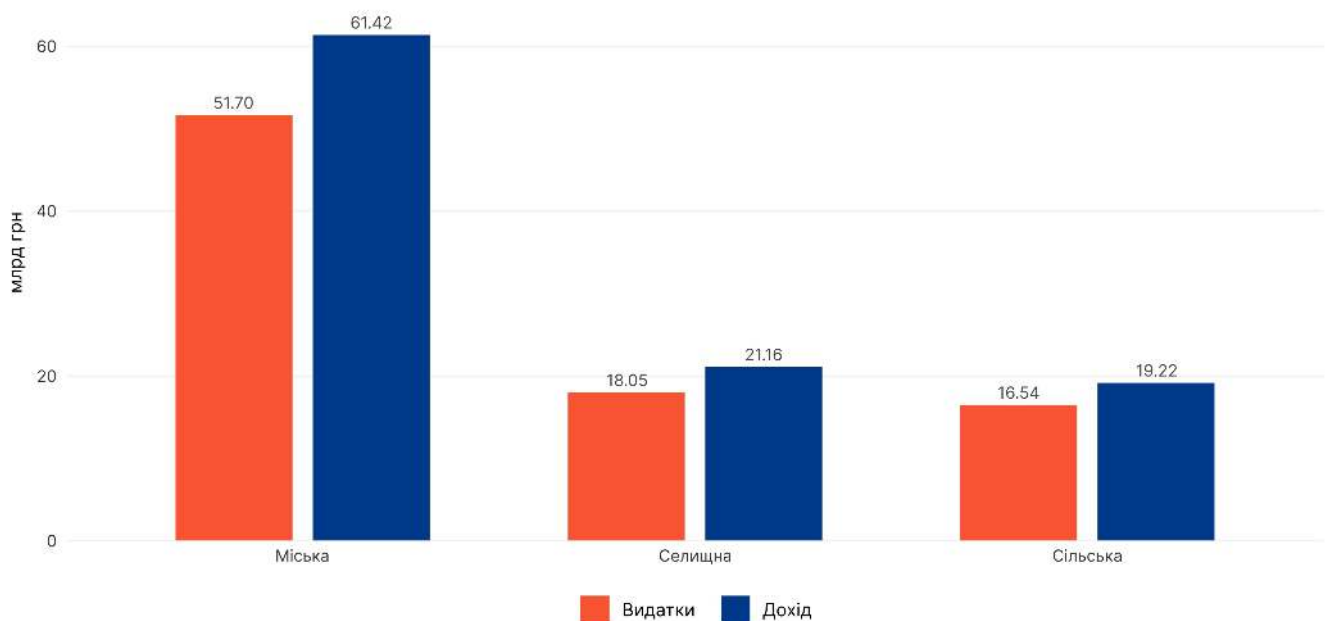

Джерело: Openbudget, KSE Institute

Подібна ситуація спостерігається і у великих громадах, що не є обласними центрами. Значний розрив між субвенціями та фактичними видатками мають Криворізька, Миколаївська та Сумська громади. Особливо показовою є Сумська громада, де високий розрив може бути пов'язаний зі скороченням фактичної мережі закладів освіти у прифронтових умовах.

РИСУНОК 41.

Освітня субвенція і видатки на освіту за типом громад, млрд грн

Джерело: Openbudget, KSE Institute

Зростання розриву між доходами від освітньої субвенції та видатками на освіту за її рахунок є загальною тенденцією для всіх типів громад. У міських громадах він збільшився з 3,9 млрд грн у 2024 році до 9,7 млрд грн у 2025 році. У селищних громадах — з 1,27 млрд до 3,11 млрд, а у сільських — з 1,17 млрд до 2,68 млрд.

Плани на 2026 рік передбачають подальше зростання цього розриву і перспективу утворення залишку. Для міських громад він може сягнути майже 12 млрд грн, для селищних — близько 3 млрд, а для сільських — понад 2 млрд грн.

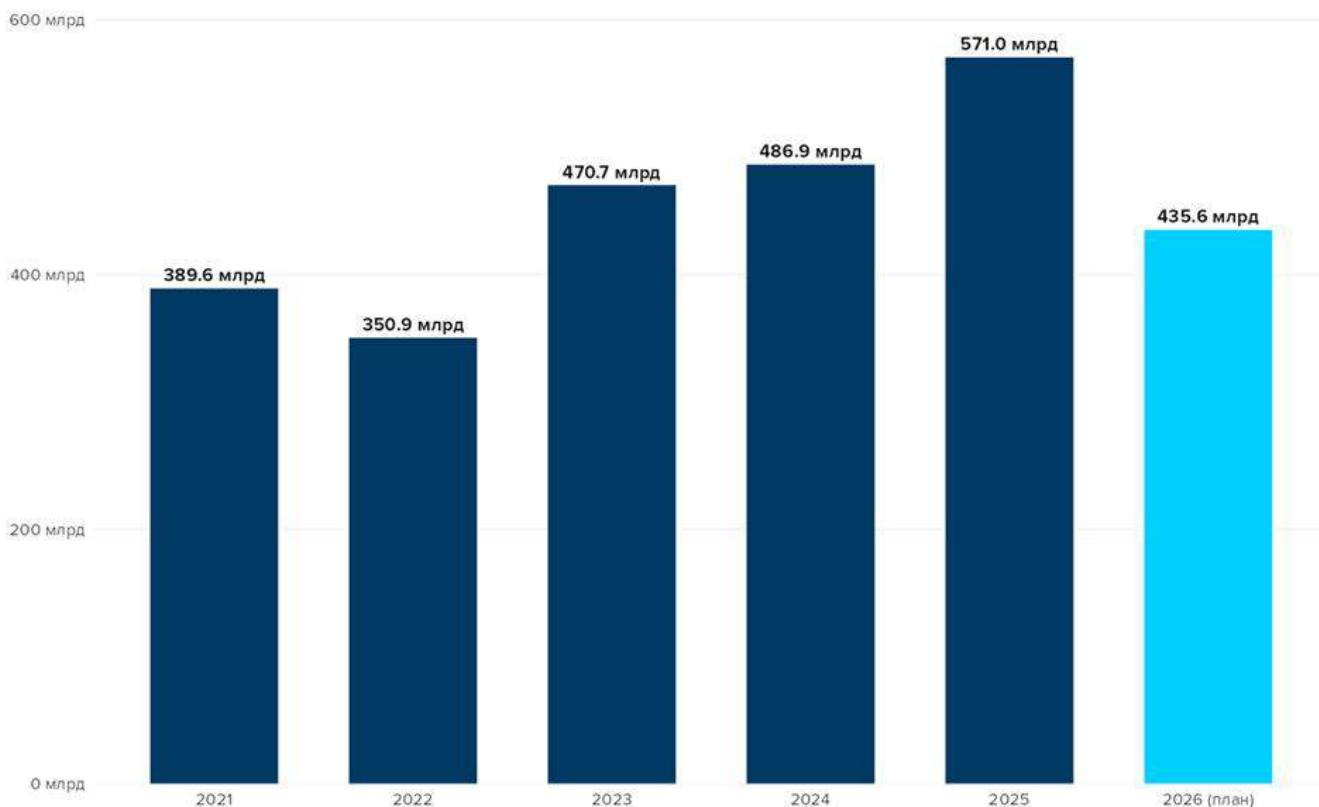
Таким чином, система освітніх субвенцій поступово формує додатковий фінансовий ресурс у місцевих бюджетах. Хоча ці кошти призначені для конкретної сфери, їхнє перевищення над фактичними видатками створює для громад залишок, який з одного боку можна буде використати на покращення освітньої інфраструктури, але з іншого - можуть бути вилучені до державного бюджету, як це вже бувало під час воєнного стану. Найбільш помітним цей ефект стає у великих міських громадах, де масштаби освітньої мережі дозволяють акумулювати найбільші обсяги такого ресурсу.

II. ВИДАТКИ

Видатки місцевих бюджетів у 2025 році продовжили впевнене зростання. Загальний обсяг витрат громад збільшився на 81,4 млрд грн, або на 14,7% порівняно з 2024 роком. Якщо ж порівнювати з довоєнним 2021 роком, приріст становить уже 181,4 млрд грн — тобто майже на третину більше. Це свідчить про поступове розширення бюджетної активності громад навіть в умовах воєнної економіки.

РИСУНОК 42.

Загальне виконання видатків бюджетів громад, млрд грн

Джерело: Openbudget, KSE Institute

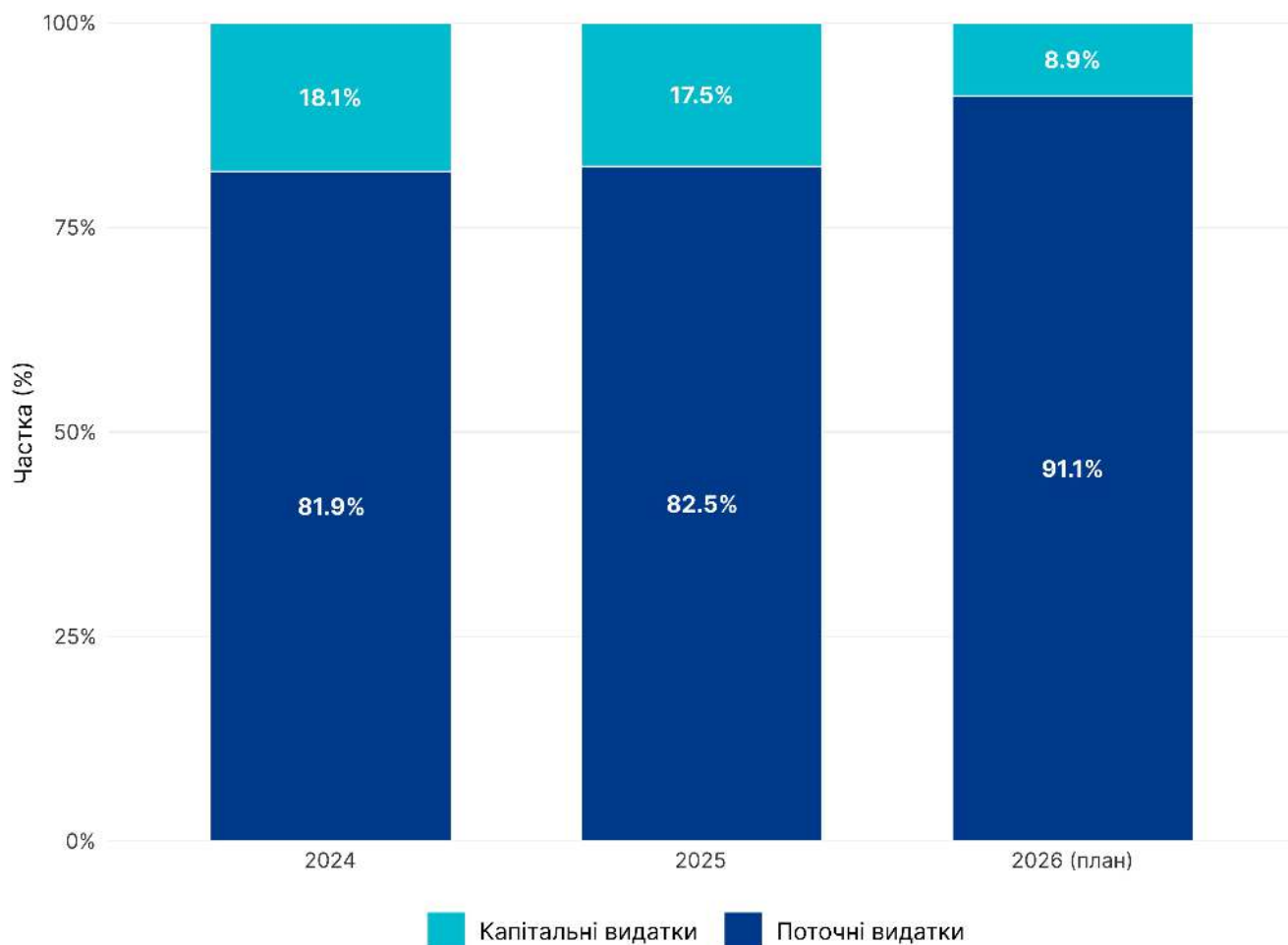
Основний приріст видатків формують великі міські громади. Найбільше зростання у 2025 році зафіксовано у Львівській громаді, де видатки збільшилися на 4,6 млрд грн і досягли 21,9 млрд грн. Дніпровська громада продемонструвала приріст на 4,0 млрд грн — до 26,3 млрд грн, а Харківська — на 3,2 млрд грн, до 22,6 млрд грн. Така концентрація пояснюється масштабом їхніх бюджетів, розвиненою інфраструктурою та значним обсягом функцій, які виконують великі міста.

Водночас серед лідерів за зростанням з'являються й нетипові для цього списку громади. Яскравим прикладом є Борщагівська сільська громада у Київській області, де видатки збільшилися одразу на 66%. У абсолютному вимірі це приріст приблизно на 1 млрд грн — з 1,5 млрд у 2024 році до 2,5 млрд грн у 2025 році. Такий результат пояснюється насамперед економічною географією громади. Борщагівська громада розташована безпосередньо біля Києва — одного з найбагатших економічних центрів країни. Близькість до столиці формує потужну податкову базу та дозволяє громадам київської агломерації значно швидше нарощувати бюджетні видатки, ніж більш віддаленим від основних економічних центрів територіям.

У 2025 році місцеві бюджети ще більше змістилися у бік фінансування поточних витрат. Частка поточних видатків зростає з 81,8% у 2024 році до 82,5% у 2025-му, тоді як частка капітальних видатків скоротилася до 17,5%. Це означає, що переважна частина ресурсів громад спрямовується на підтримку щоденного функціонування бюджетної сфери.

РИСУНОК 43.

Структура видатків місцевих бюджетів, %

Джерело: Openbudget, KSE Institute

Таку структуру визначає насамперед навантаження на бюджети громад у частині поточних зобов'язань. Найбільшу частку видатків продовжують становити зарплати працівників бюджетної сфери, оплата енергоносіїв, соціальні послуги та інші операційні витрати. В умовах війни та макроекономічної невизначеності громади змушені пріоритизувати стабільність роботи базових послуг, що обмежує можливості для масштабних інвестицій.

Попри загальне домінування поточних витрат, окремі громади демонструють дуже високу частку інвестиційних видатків. Найбільшу частку капітальних видатків у 2025 році зафіксовано у кількох громадах Харківської області: Савинській (66,8% бюджету), Старосалтівській (64,3%) та Чугуївській (55,2%). Така структура, ймовірно, пов'язана з активними роботами з відновлення інфраструктури.

Найбільше зростання інвестиційної активності також спостерігається у громадах, що зазнали значних руйнувань. У 2025 році найвищий приріст частки капітальних видатків продемонстрували Комишуваська громада (+39,6 в.п. до 52,8%), Новокаховська (+37,7 в.п.

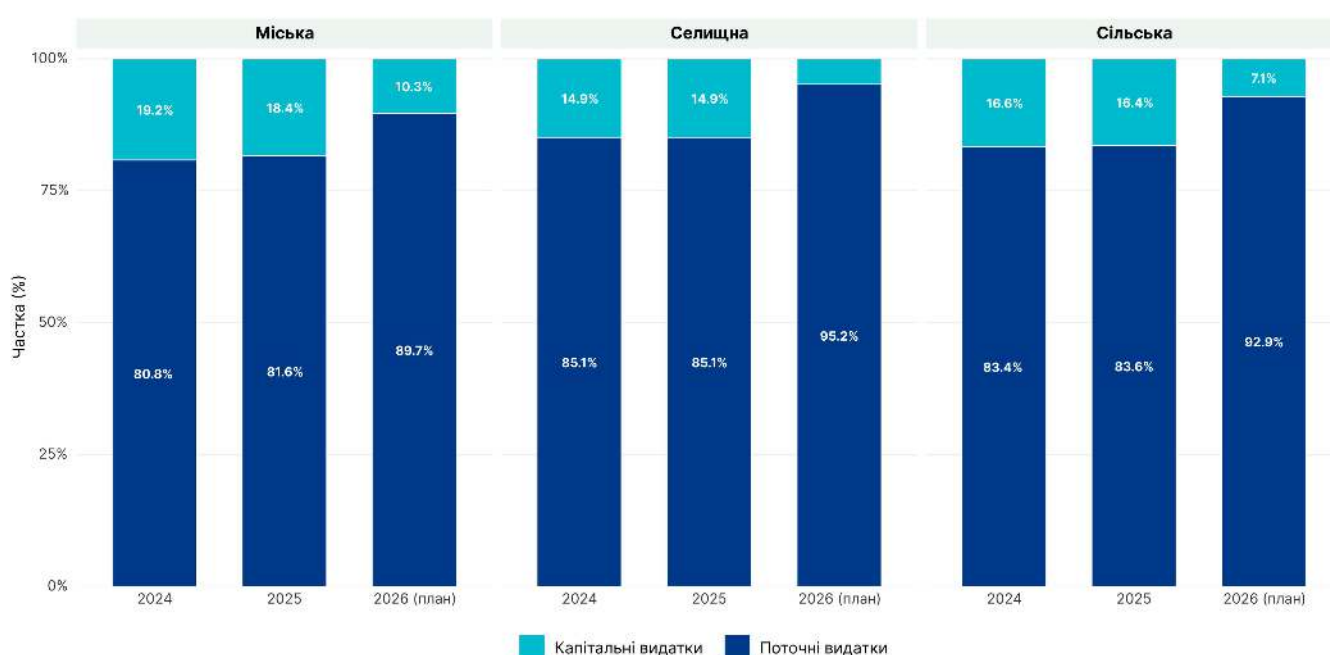
до 42,8%) та Старосалтівська (+37,1 в.п. до 64,3%). Це свідчить про активізацію відновлювальних робіт у частині постраждалих територій.

Водночас планування на 2026 рік виглядає значно більш обережним¹. У бюджетах громад закладено різке зниження частки капітальних видатків до 8,9%, тоді як частка поточних витрат зростає до 91,1%. Це на 8,6 відсоткового пункту менше, ніж фактичний рівень інвестиційних витрат у 2025 році.

Такий розрив між фактичними та плановими показниками пояснюється логікою бюджетного планування. Громади зазвичай закладають у бюджет лише гарантовані поточні витрати, тоді як капітальні інвестиції часто додаються пізніше — після появи конкретних джерел фінансування. Йдеться насамперед про державні програми відновлення, міжнародну допомогу або перевиконання доходів протягом року.

РИСУНОК 44.

Структура видатків за типом громад, %

Джерело: Openbudget, KSE Institute

Незалежно від типу громади місцеві бюджети залишаються переважно бюджетами поточного функціонування, а не інвестицій. У 2025 році у всіх типах територіальних громад домінували поточні витрати, тоді як частка капітальних видатків залишалася відносно обмеженою.

Найбільшу інвестиційну частку зберігають міські громади. У 2025 році на капітальні видатки тут припадало 18,4% бюджету, хоча це дещо менше, ніж у 2024 році (19,2%). Відповідно частка поточних витрат зросла до 81,6%. Попри це саме міста залишаються основними центрами інвестиційної активності на місцевому рівні.

У селищних громадах структура видатків майже не змінилася. Частка капітальних витрат у 2025 році залишилася на рівні 14,9%, тоді як поточні витрати стабільно

¹ Планування публічних інвестиційних проєктів та програм публічних інвестицій здійснюється на регіональному та місцевому рівнях відповідно до цілей та завдань, визначених відповідними документами стратегічного планування. Пріоритетні галузі та основні напрями публічного інвестування відповідно до цілей державної політики в розрізі сфер діяльності для регіону (територіальної громади), відповідний орієнтовний розподіл бюджетних коштів за рахунок усіх джерел, наскрізні стратегічні цілі здійснення публічних інвестицій визначаються середньостроковим планом пріоритетних публічних інвестицій регіону (територіальної громади), що готується одночасно з прогнозом місцевого бюджету до 1 вересня 2025 року на 2026-2028 роки.

становили близько 85% бюджету. Це свідчить про відносно стабільну модель використання ресурсів, орієнтовану на підтримку базових послуг.

Сільські громади також демонструють мінімальні структурні зміни у видатках. Частка капітальних витрат тут незначно зменшилася — з 16,6% до 16,4%, тоді як частка поточних витрат зросла до 83,6%. Така стабільність означає, що бюджетна структура у цих громадах значною мірою визначається постійними витратами на утримання соціальної інфраструктури.

Відмінності між типами громад насамперед пояснюються масштабом економічної бази. Міські громади мають ширшу податкову базу, вищу концентрацію економічної активності та більше можливостей залучати інвестиційні ресурси, що дозволяє їм спрямовувати більшу частку бюджету на розвиткові проекти.

Натомість менші громади значно сильніше прив'язані до фінансування базових публічних послуг. У селищних і сільських громадах значна частина бюджету витрачається на утримання освітньої, соціальної та комунальної інфраструктури. Крім того, їхні можливості фінансувати великі інвестиційні проекти обмежені як масштабом доходів, так і вищою залежністю від міжбюджетних трансфертів.

Місцеві бюджети у 2025 році залишалися насамперед бюджетами утримання публічної сфери. Найбільшу частку витрат продовжує формувати оплата праці та пов'язані з нею нарахування. Зарплати становили 37,4% усіх видатків, а нарахування — ще 8,1%, що разом формує майже половину бюджетних витрат громад.

Попри домінування зарплатних витрат, їхня частка дещо зменшилася порівняно з попереднім роком. У 2024 році оплата праці становила 39,5% видатків, а у 2025 році — 37,4%. Аналогічно зменшилася і частка нарахувань на зарплату — з 8,6% до 8,1%. Це свідчить не про скорочення витрат на персонал, а про швидше зростання інших категорій видатків.

НАЙБІЛЬШЕ У СТРУКТУРІ ВИТРАТ ЗРОСЛИ ПОТОЧНІ ТРАНСФЕРТИ. ЇХНЯ ЧАСТКА ЗБІЛЬШИЛАСЯ З 15,4% ДО 18,8% — ОДРАЗУ НА 3,4 ВІДСОТКОВОГО ПУНКТУ. ЦЕ ПОВ'ЯЗАНО З РОЗШИРЕННЯМ ФІНАНСОВОЇ ПІДТРИМКИ ВІЙСЬКОВИХ ЧАСТИН І ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ, А ТАКОЖ ІЗ БІЛЬШОЮ КІЛЬКІСТЮ ТРАНСФЕРТІВ КОМУНАЛЬНИМ ПІДПРИЄМСТВАМ ТА МЕДИЧНИМ ЗАКЛАДАМ ДЛЯ ПОКРИТТЯ ВИТРАТ НА ЕНЕРГОНОСІЇ ТА КОМУНАЛЬНІ ПОСЛУГИ.

Інші ключові категорії видатків залишилися відносно стабільними. Частка витрат на товари і послуги майже не змінилася — 15,1% проти 15,4% роком раніше. Натомість частка капітальних видатків дещо скоротилася — з 18,2% до 17,5%. У підсумку структура видатків демонструє збереження високої частки ресурсів, спрямованих на забезпечення щоденного функціонування бюджетної системи.

Між різними типами громад структура видатків суттєво відрізняється. Найбільша частка витрат на оплату праці спостерігається у менших громадах: 46% у селищних та 44% у сільських. У міських громадах цей показник значно нижчий — близько 34%. Це пояснюється тим, що у менших громадах більша частина бюджету спрямовується на утримання базової мережі шкіл, дитсадків та інших бюджетних установ.

Натомість міські громади мають значно більшу частку поточних трансфертів. У 2025 році вона становила близько 22% їхніх видатків. Це пов'язано як із ширшими фінансовими можливостями міст підтримувати військові частини, так і з наявністю великої мережі одержувачів бюджетних коштів — комунальних підприємств, медичних установ та громадських організацій.

Міста також залишаються головними центрами інвестиційної активності. Частка капітальних видатків у міських громадах становила близько 18%, тоді як у селищних і сільських громадах вона зазвичай коливається в межах 15–16%. Це відображає більші можливості міст реалізовувати інфраструктурні проекти.

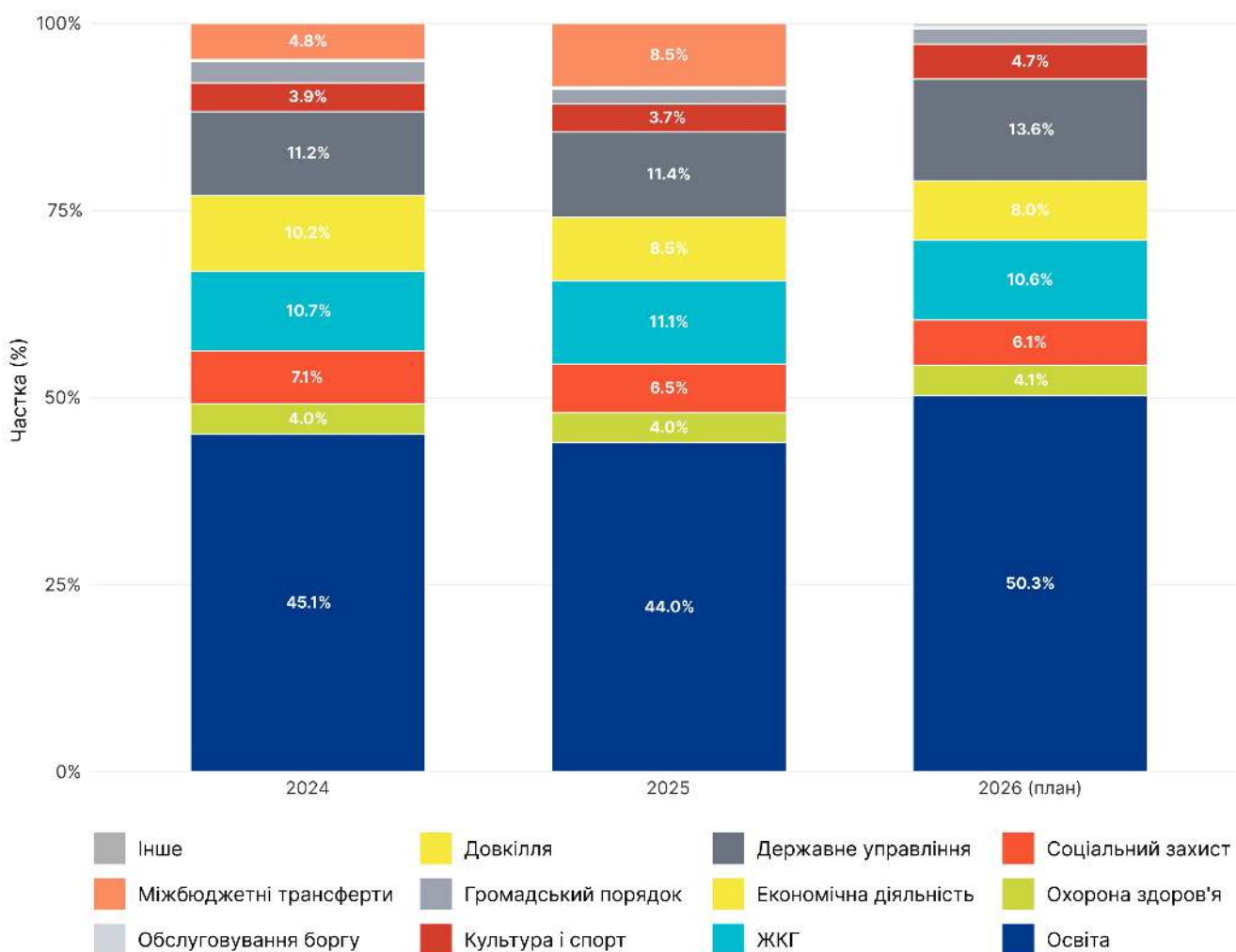
Найімовірніше, фактична структура видатків у 2026 році буде скоригована протягом року. Нові державні програми відновлення, ресурси міжнародних партнерів, а також перевиконання доходів можуть збільшити фінансування інвестиційних проектів відповідно до середньострокових планів пріоритетних публічних інвестицій територіальних громад.

ФУНКЦІОНАЛЬНА КЛАСИФІКАЦІЯ

Освіта залишається беззаперечним центром тяжіння видатків місцевих бюджетів. У 2025 році на цю сферу припадало 44% усіх витрат громад — лише трохи менше, ніж у 2024 році (45,1%). Це означає, що майже кожна друга гривня місцевих бюджетів спрямовується на утримання освітньої системи.

РИСУНОК 45.

Структура видатків за функціональною класифікацією, %

Джерело: Openbudget, KSE Institute

У частині громад освіта фактично поглинає більшість бюджету. Найвищу частку освітніх видатків у 2025 році мали Білківська громада (80,4%), Березнівська (79,3%), Верховинська

(78,5%) та Володимирецька (78,1%). Така структура характерна насамперед для невеликих громад, де освітня мережа становить основну частину бюджетної системи.

Другим за масштабом напрямом витрат залишається державне управління. У 2025 році на нього припадало 11,6% витрат місцевих бюджетів, що трохи більше, ніж роком раніше. Це відображає витрати на функціонування органів місцевого самоврядування та адміністративного апарату громад.

Натомість витрати на економічну діяльність скорочуються. Їхня частка зменшилася з 10,2% до 8,5%, що може свідчити про зниження масштабів інфраструктурних або інвестиційних проектів — зокрема у дорожньому господарстві.

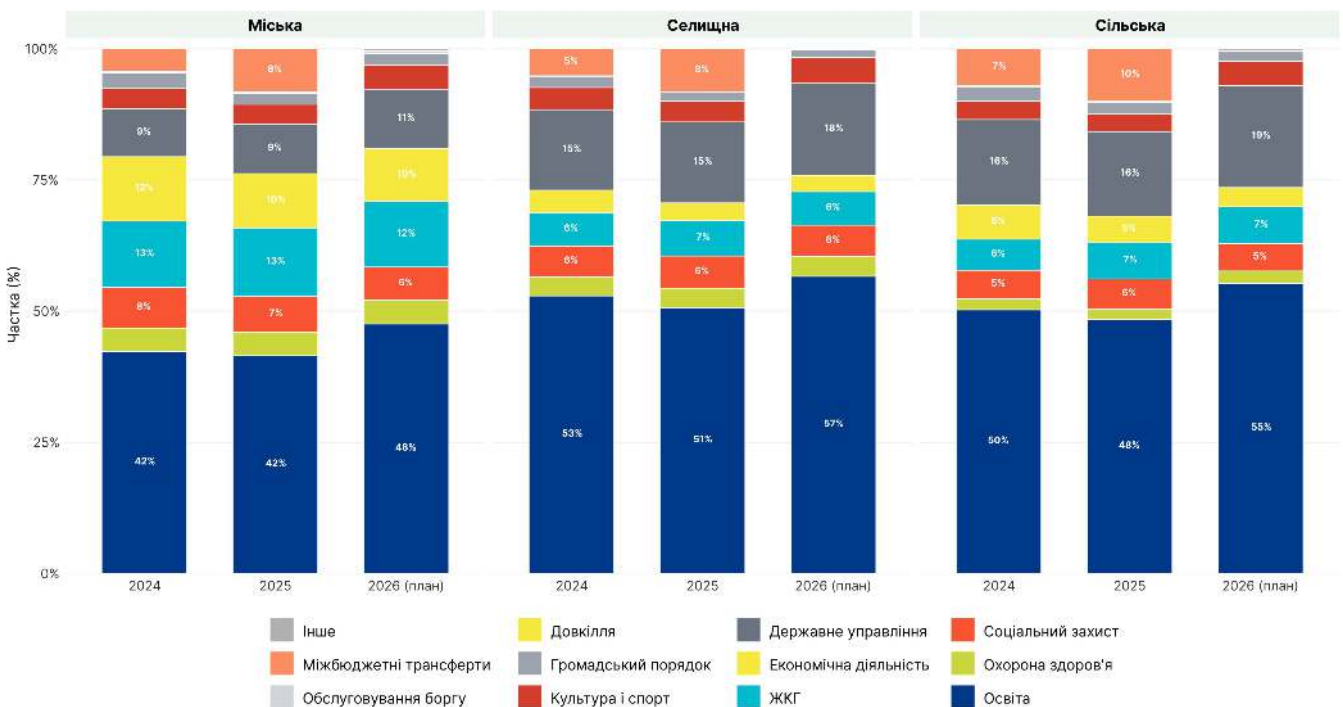
Інші ключові напрями витрат залишаються відносно стабільними. У 2025 році на житлово-комунальне господарство припадало близько 11,1% витрат, на соціальний захист — 6,5%, на культуру і спорт — 3,9%, а на охорону здоров'я — близько 4%.

Порівняно невелика частка витрат на медицину пояснюється структурою фінансування галузі. Основна частина витрат на медичні послуги проходить через державний бюджет і Національну службу здоров'я України, тоді як місцеві бюджети здебільшого фінансують інфраструктуру та комунальні витрати медичних закладів.

Структура витрат суттєво відрізняється залежно від типу громади. У 2025 році частка освітніх витрат становила близько 42% у міських громадах, тоді як у селищних вона досягала 51%, а у сільських — 48%. Це означає, що у менших громадах освіта займає ще більшу частку бюджету.

РИСУНОК 46.

Структура витратів за функціональною класифікацією за типом громад, %

Джерело: Openbudget, KSE Institute

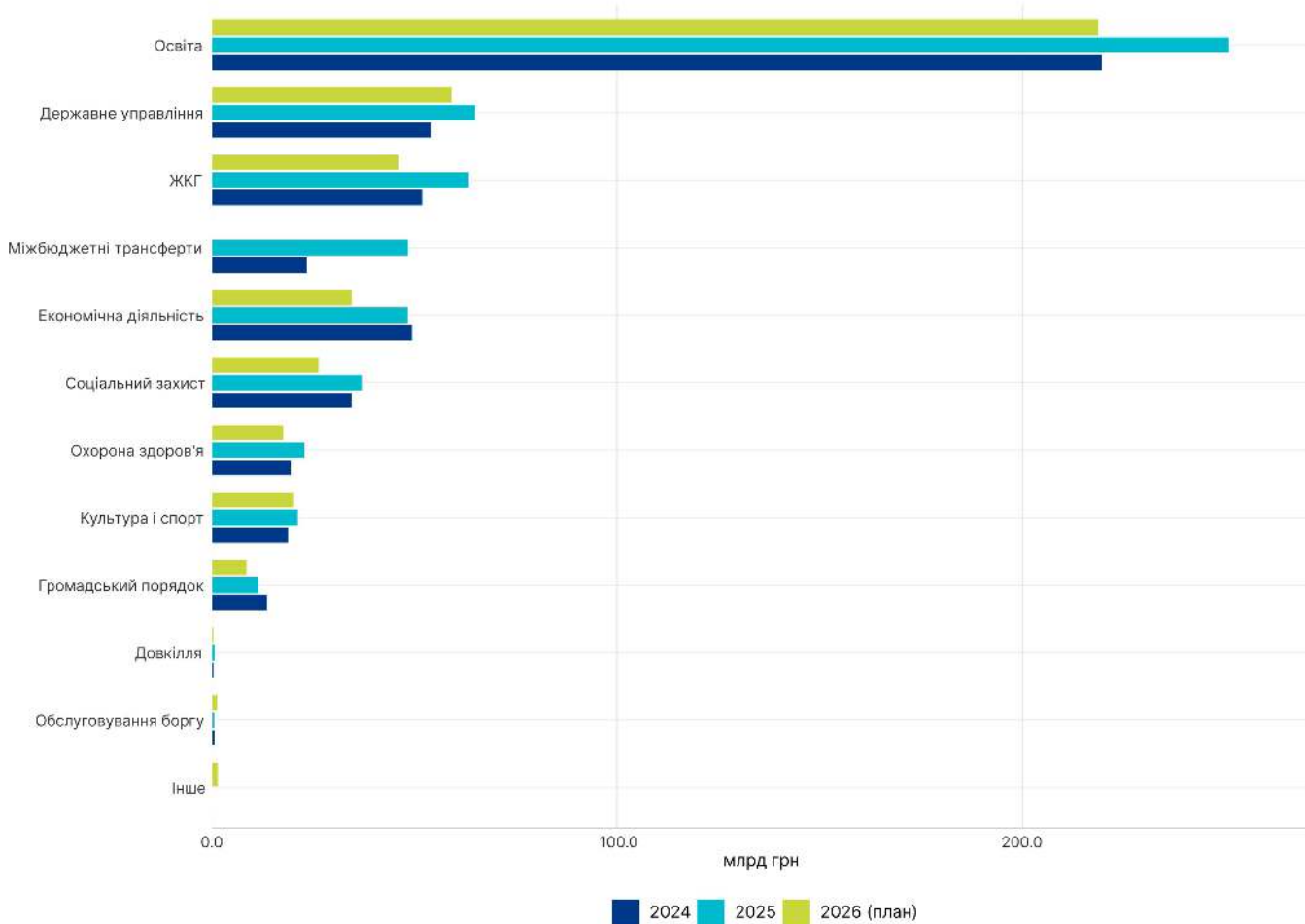
Міські громади мають значно більш диверсифіковану структуру витратів. У містах вищими є частки витрат на житлово-комунальне господарство (приблизно 13%), економічну діяльність (близько 10%) та соціальний захист (близько 7%). Це пов'язано з більшим масштабом комунальної інфраструктури та ширшим спектром функцій, які виконують міста.

У менших громадах відносно більшу частку займають адміністративні витрати. У селищних і сільських громадах на державне управління припадає приблизно 15–16% видатків, тоді як у міських — близько 10%. Це пояснюється тим, що адміністративні витрати займають більшу частку бюджету там, де загальний обсяг доходів є меншим.

У 2025 році більшість секторальних напрямів демонстрували зростання витрат, але з різною інтенсивністю. Найбільший приріст відбувся у сфері міжбюджетних трансфертів — понад 106%, що значною мірою пов'язано з фінансовою підтримкою військових частин.

РИСУНОК 47.

Динаміка видатків за функціональною класифікацією, млрд грн

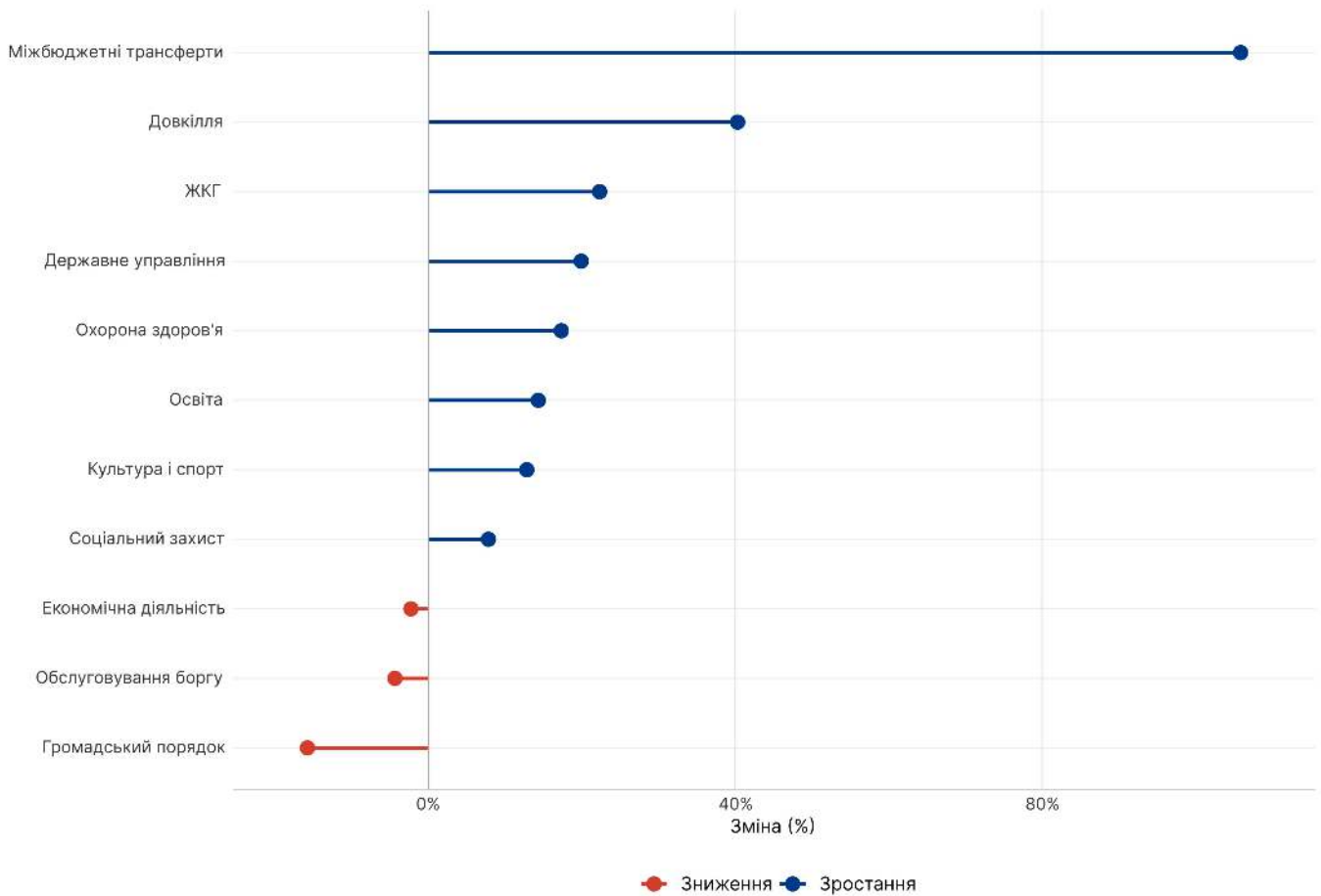
Джерело: Openbudget, KSE Institute

Серед основних секторів найбільше зросли витрати на інфраструктуру та управління. Видатки на житлово-комунальне господарство, охорону здоров'я та державне управління збільшилися приблизно на 17–22%.

Освітні витрати також зростали, але більш помірними темпами. У 2025 році вони збільшилися з приблизно 220 млрд грн до близько 251 млрд грн — приріст майже на 31 млрд грн або 14%.

Водночас у кількох сферах спостерігалось скорочення витрат. Найбільше зниження відбулося у сфері громадського порядку — приблизно на 16%. Також дещо скоротилися витрати на обслуговування боргу, а витрати на економічну діяльність залишилися майже на рівні попереднього року.

Зміна видатків за функціональною класифікацією, %

Джерело: Openbudget, KSE Institute

Оплата праці залишається ключовим фактором формування видатків місцевих бюджетів. У 2025 році лише у сфері освіти на зарплати було спрямовано понад 179 млрд грн. Значні витрати на оплату праці також характерні для державного управління — близько 53 млрд грн.

У НИЗЦІ ГРОМАД ЗАРПЛАТИ ФАКТИЧНО ПОГЛИНАЮТЬ МАЙЖЕ ВЕСЬ БЮДЖЕТ. НАПРИКЛАД, У СОЛОТВИНСЬКІЙ ГРОМАДІ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЗАРПЛАТНІ ВИТРАТИ СТАНОВИЛИ 82,9% УСІХ ВИДАТКІВ БЮДЖЕТУ. ПОДІБНА СИТУАЦІЯ СПОСТЕРІГАЄТЬСЯ У КАМІНЬ-КАШИРСЬКІЙ (79,7%) ТА ЛЮБЕШІВСЬКІЙ (79,4%) ГРОМАДАХ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ.

Подібні диспропорції характерні для багатьох громад західних регіонів. У Нересницькій громаді Закарпатської області частка зарплат становила 78,5%, у Перегінській громаді Івано-Франківської області — 77,9%, а у Делятинській — 77,5%. У таких умовах можливості для фінансування розвитку залишаються дуже обмеженими.

Значна частина зарплат педагогів у деяких громадах фінансується не лише державою, а й місцевими бюджетами. Наприклад, у Гуменецькій громаді Хмельницької області освітня субвенція покривала лише 40,4% витрат на зарплати в середній освіті, тоді як 59,6% фінансувалося з місцевого бюджету.

Подібні моделі співфінансування характерні для економічно сильних громад. У Слобожанській громаді Дніпропетровської області частка місцевого співфінансування становила 58,3%, у Пристоличній громаді Київської області — 52,5%. Навіть у великій

Львівській громаді майже половина витрат на зарплати педагогів покривалася з місцевих ресурсів.

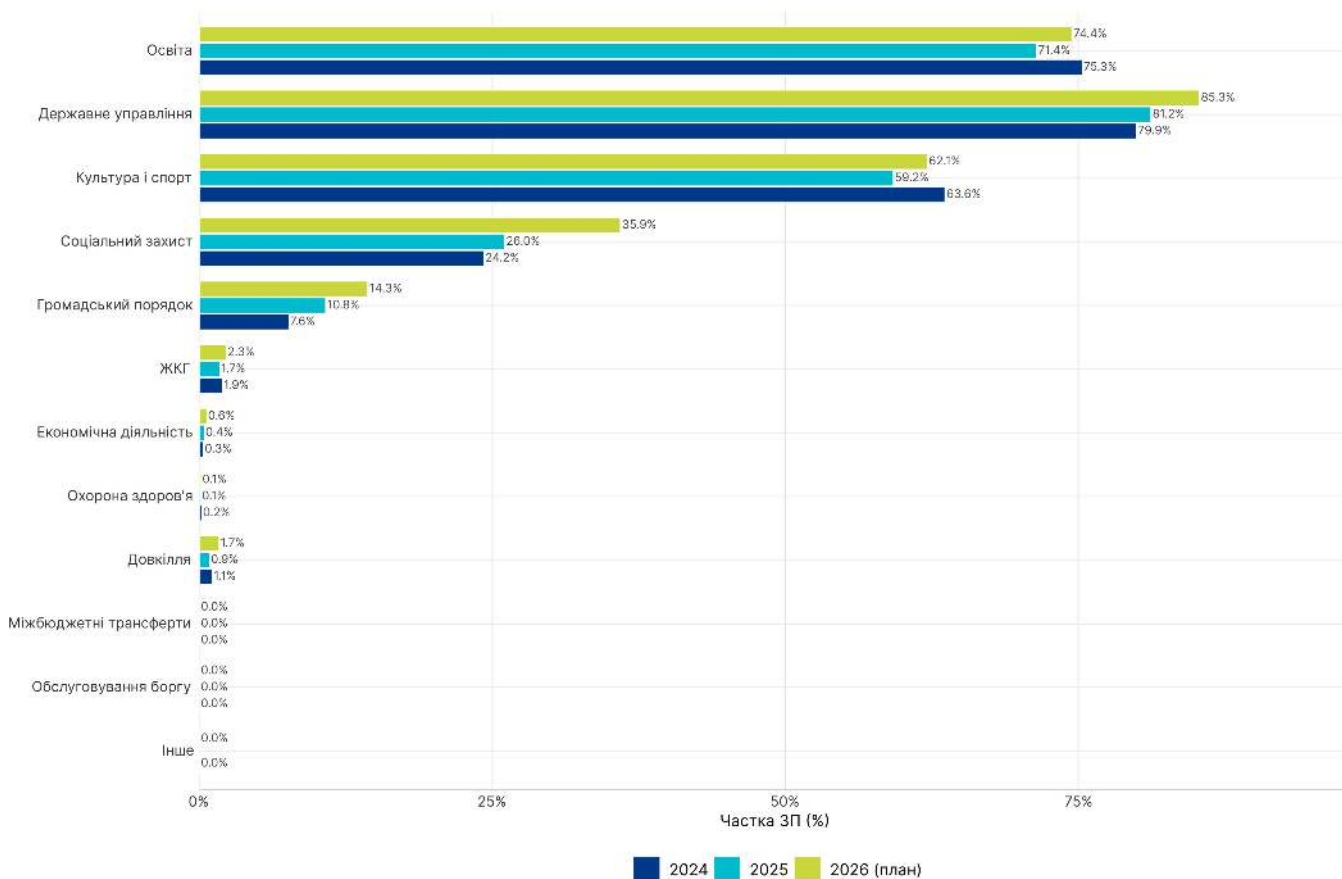
На протилежному боці знаходяться громади, які майже повністю залежать від державної субвенції. У Тягинській громаді Херсонської області освітня субвенція покривала 100% зарплат у середній освіті. Майже повна залежність від державного фінансування також характерна для Торецької громади Донецької області та Кременської громади Луганської області.

Подібна картина спостерігається і в інших громадах, що постраждали від бойових дій. У Лисичанській громаді Луганської області субвенція покривала 99,5% зарплат педагогів, у Волноваській громаді Донецької області — 99,3%, а в Олешківській громаді Херсонської області — також 99,3%.

У більшості секторів зарплата становить основну частину видатків. У сфері державного управління вона формує понад 81% витрат, у сфері освіти — близько 71%, а у культурі та спорті — понад 59%.

РИСУНОК 49.

Частка видатків на оплату праці з нарахуваннями у видатках за функціональною класифікацією, %

Джерело: Openbudget, KSE Institute

Водночас у соціальному захисті структура витрат принципово інша. Тут зарплатні витрати становлять лише близько 26%, оскільки основна частина ресурсів спрямовується на соціальні виплати населенню.

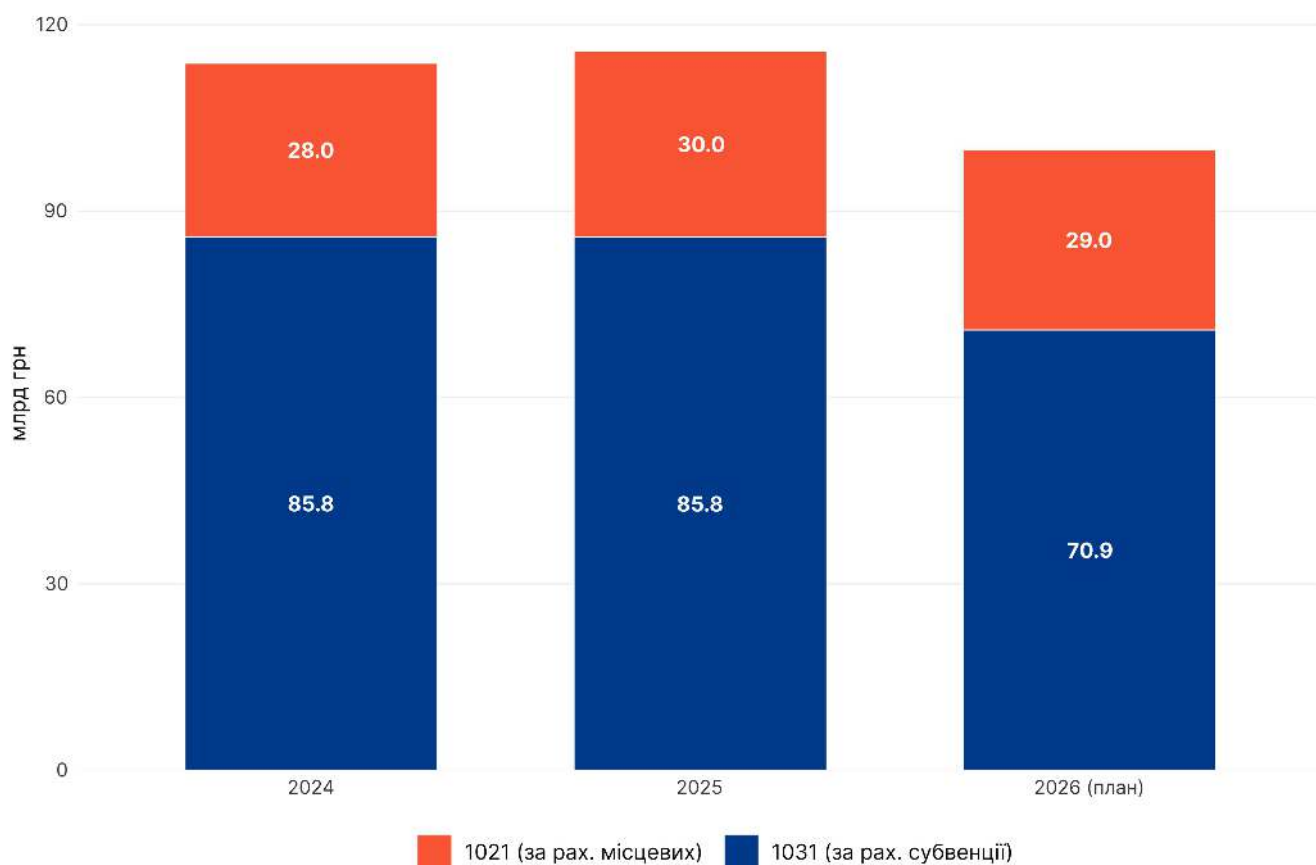
У сферах інфраструктури роль зарплати є мінімальною. У житлово-комунальному господарстві та економічній діяльності основна частина коштів спрямовується на роботи, послуги та інвестиційні проекти.

Освіта також залишається найбільш ресурсомісткою сферою місцевих бюджетів, а ключовою статтею витрат є заробітна плата педагогів. Саме фінансування оплати праці у середній освіті формує основу освітніх видатків громад, причому значна частина цих коштів надходить із державного бюджету через освітню субвенцію.

Державна субвенція залишається головним джерелом фінансування зарплат педагогів, але її роль поступово зменшується². У 2024–2025 роках обсяг використаної субвенції залишався майже незмінним — близько 85,8 млрд грн. Водночас витрати місцевих бюджетів на зарплати педагогів зросли з 28 млрд грн до 30 млрд грн, що свідчить про поступове збільшення ролі власних ресурсів громад.

РИСУНОК 50.

Видатки на оплату праці з нарахуваннями у видатках на середню освіту (за рахунок власних і коштів субвенції), млрд грн

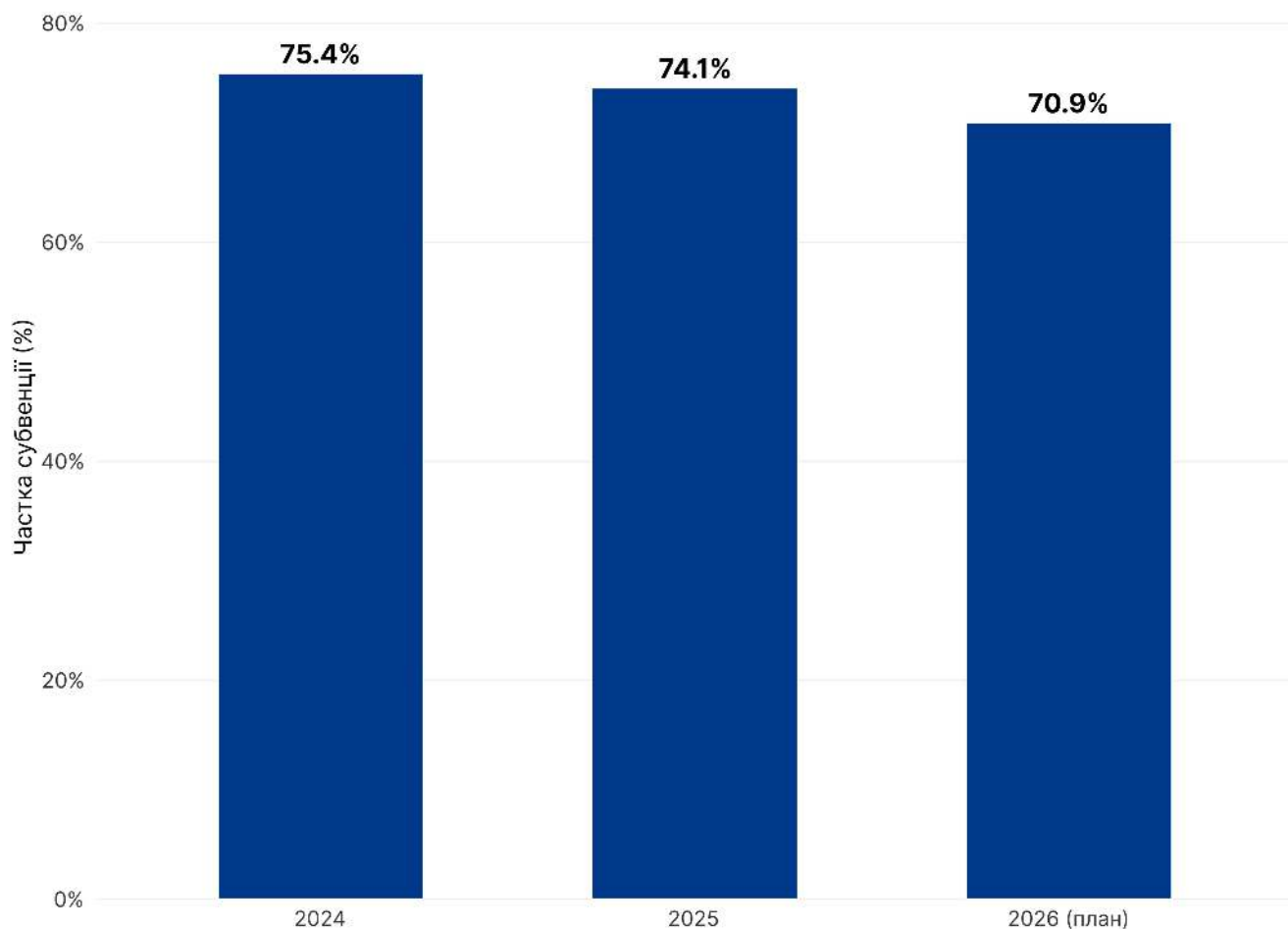
Джерело: Openbudget, KSE Institute

Плани на 2026 рік можуть ще більше посилити цей тренд. У бюджетних розрахунках передбачено скорочення використання освітньої субвенції до 70,9 млрд грн, тоді як фінансування за рахунок місцевих бюджетів залишається приблизно на рівні 29 млрд грн. Фактично це означає, що громади дедалі більше беруть на себе частину фінансового навантаження освітньої системи.

Частка державного фінансування у структурі зарплат педагогів поступово зменшується. Якщо у 2024 році субвенція покривала 75,4% усіх витрат на оплату праці у середній освіті, то у 2025 році — 74,1%. У плані на 2026 рік цей показник знижується до 70,9%. Відповідно зростає роль місцевих бюджетів у фінансуванні освітньої системи.

² освітня субвенція з державного бюджету покриває основну зарплату, надбавки за престижність та вислугу педагогів, а власні кошти громади забезпечують зарплати непедагогів (техперсонал, лаборанти). Якщо освітньої субвенції не вистачає (наприклад, низька наповнюваність класів, не оптимізована мережа шкіл), громада зобов'язана дофінансувати зарплати вчителів із власного бюджету, щоб забезпечити рівень оплати праці

Частка освітньої субвенції у видатках на оплату праці з нарахуваннями у середній освіті, %

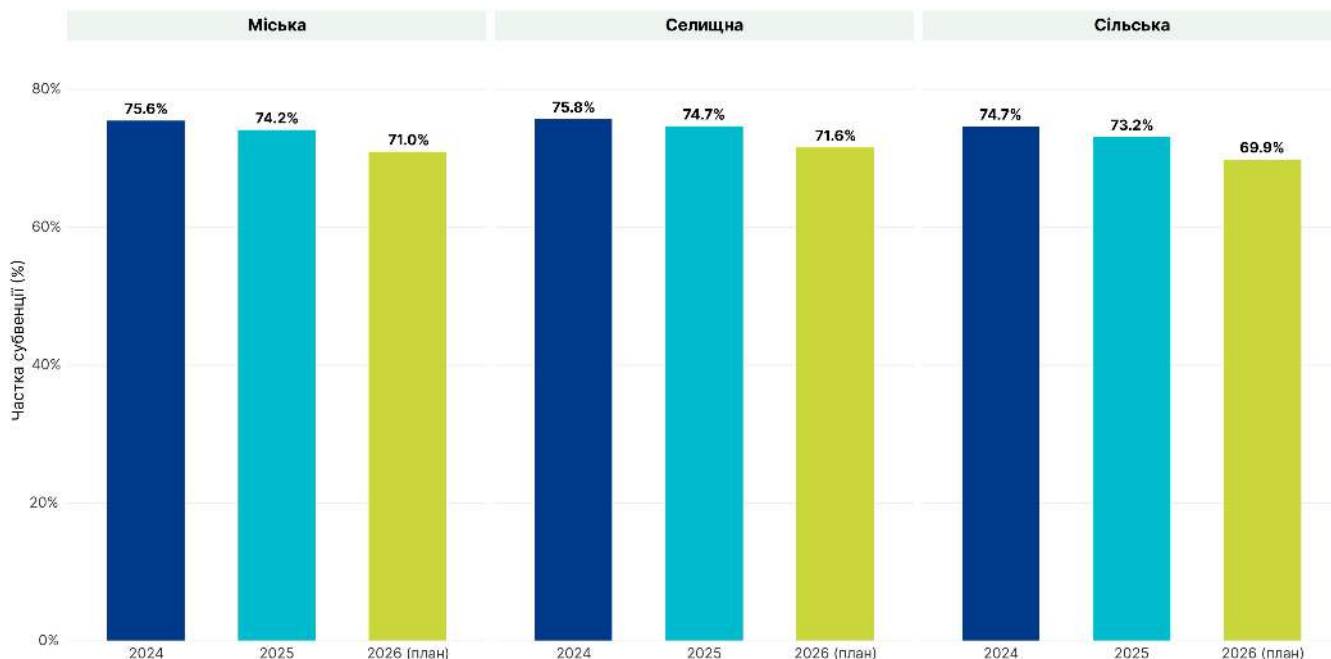
Джерело: Openbudget, KSE Institute

Частка витрат, які покриваються за рахунок ресурсів громад, поступово збільшується, що відображає повільне зміщення фінансового навантаження з державного на місцевий рівень. Цей процес відбувається майже однаково в усіх типах громад. У 2024 році частка освітньої субвенції становила приблизно 76% у міських і селищних громадах та близько 75% у сільських. У 2025 році ці показники дещо зменшилися, а у плані на 2026 рік очікується їх подальше зниження до приблизно 71–72% у міських і селищних громадах та близько 70% у сільських.

НАЙБІЛЬШЕ НАВАНТАЖЕННЯ У СПІВФІНАНСУВАННІ МОЖЕ ПРИПАДАТИ НА СІЛЬСЬКІ ГРОМАДИ. САМЕ ТУТ ЧАСТКА ОСВІТНЬОЇ СУБВЕНЦІЇ ЗНИЖУЄТЬСЯ ТРОХИ ШВИДШЕ, ЩО ОЗНАЧАЄ ВІДНОСНО БІЛЬШУ ПОТРЕБУ ПОКРИВАТИ ВИТРАТИ ЗА РАХУНОК ВЛАСНИХ ДОХОДІВ.

РИСУНОК 52.

Частка освітньої субвенції у видатках на оплату праці з нарахуваннями у середній освіті за типом громади, %

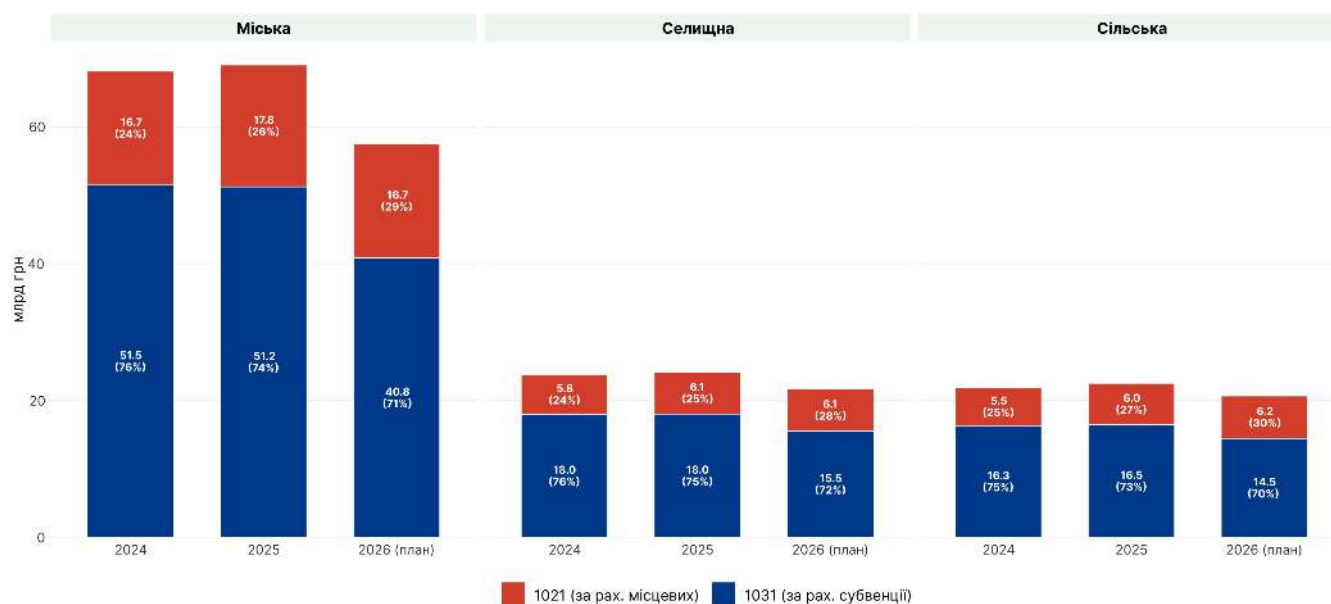

Джерело: Openbudget, KSE Institute

Найбільші обсяги освітнього фінансування концентруються у міських громадах. У 2025 році вони отримали приблизно 51,2 млрд грн освітньої субвенції та спрямували ще 16,7 млрд грн власних коштів. Для селищних громад ці показники становили близько 18,0 млрд грн субвенції та 6,1 млрд грн місцевих ресурсів, а для сільських — 16,5 млрд грн і 6,0 млрд грн відповідно.

РИСУНОК 53.

Видатки на оплату праці з нарахуваннями у середній освіті за типом громад, млрд грн

Джерело: Openbudget, KSE Institute

У 2026 році фінансова роль місцевих бюджетів може ще більше зрости. План передбачає скорочення субвенції для всіх типів громад, тоді як обсяги фінансування за рахунок місцевих ресурсів залишаються стабільними або дещо збільшуються.

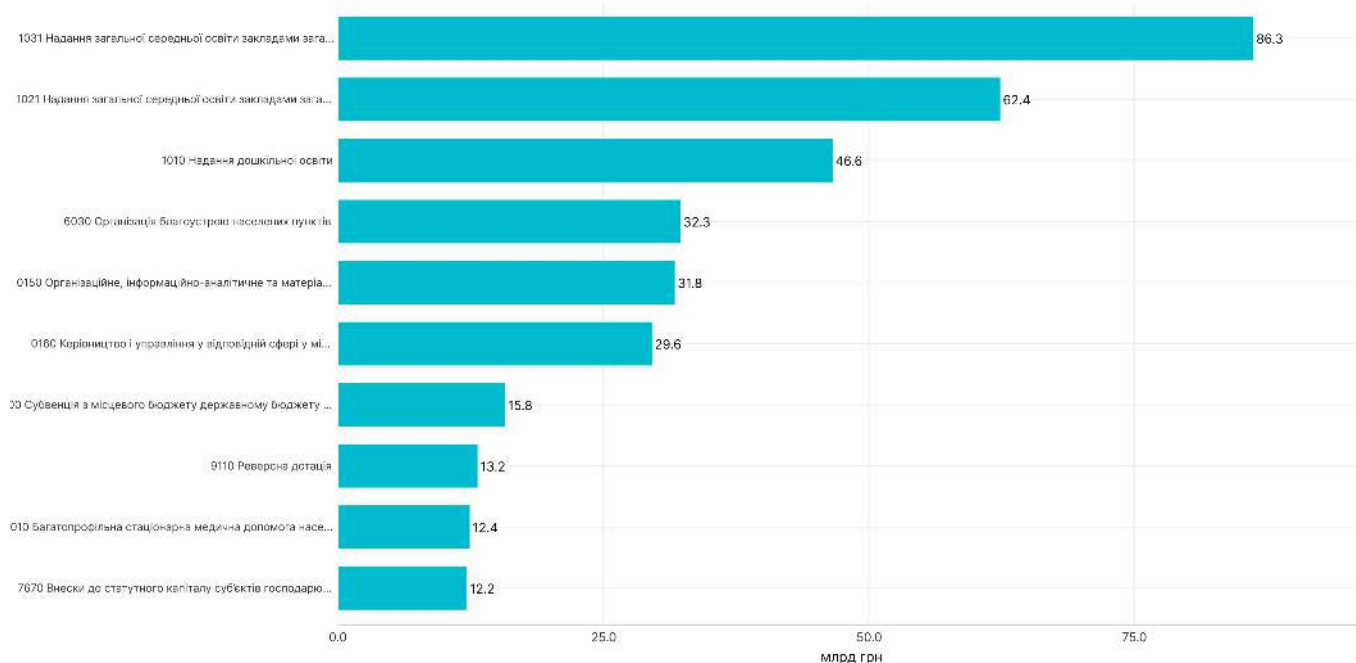
Таким чином, освітня система поступово переходить до моделі більшого місцевого співфінансування. Хоча державна субвенція і надалі залишається основним джерелом фінансування, частка власних ресурсів громад у забезпеченні зарплат педагогів повільно, але стабільно зростає.

ПРОГРАМНА КЛАСИФІКАЦІЯ ВИДАТКІВ

У 2025 році структура видатків місцевих бюджетів за бюджетними програмами підтверджують чітку концентрацію ресурсів у сфері освіти. Найбільший обсяг фінансування припадає на програму надання загальної середньої освіти закладами освіти (за рахунок субвенції) – 86,3 млрд грн, тоді як ще одна програма у цій сфері (надання середньої освіти за рахунок коштів місцевого бюджету) становила 62,4 млрд грн. Третьою за обсягом стала програма надання дошкільної освіти – 46,6 млрд грн. Таким чином, три найбільші програми безпосередньо пов'язані з функціонуванням освітньої системи громад. Серед інших значних напрямів видатків – організаційне та інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування (31,8 млрд грн), благоустрій населених пунктів (32,3 млрд грн) та керівництво і управління у відповідних сферах (29,6 млрд грн).

РИСУНОК 54.

ТОП-10 бюджетних програм за обсягом видатків у 2025 році, млрд грн

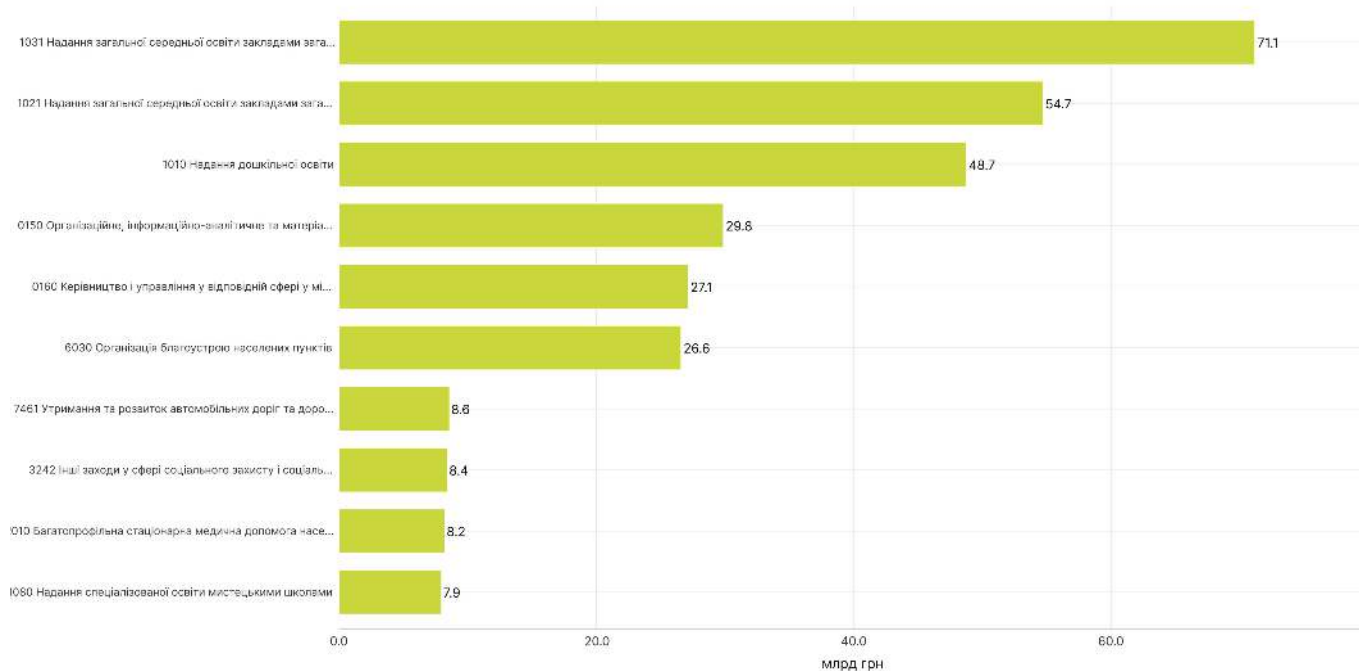
Джерело: Openbudget, KSE Institute

³ Тут і далі - плановий показник станом на початок року

грн. Серед інших великих програм залишаються організаційне та інформаційно-аналітичне забезпечення (29,8 млрд грн) і управлінські та адміністративні функції (27,1 млрд грн). Водночас у переліку найбільших програм з'являються також заходи у сфері соціального захисту та утримання дорожньої інфраструктури, що свідчить про збереження значної ролі базових комунальних і соціальних функцій у структурі бюджетних витрат громад.

РИСУНОК 55.

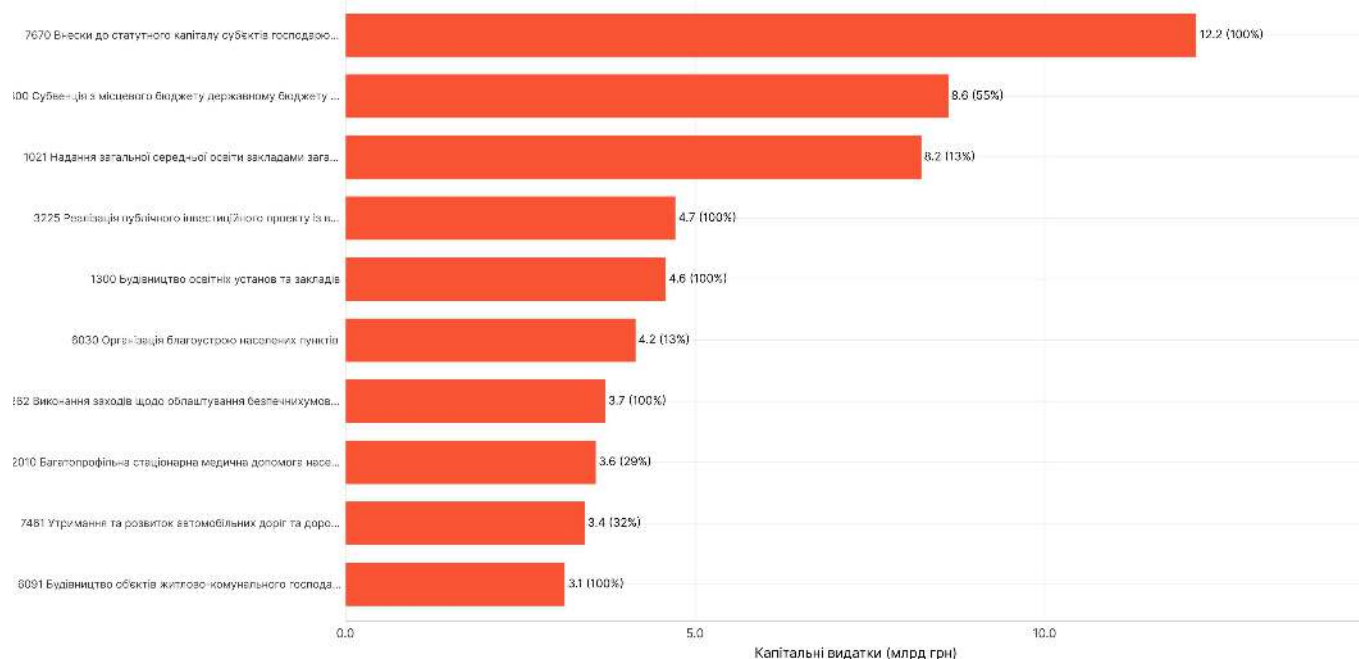
ТОП-10 бюджетних програм за обсягом видатків за планом у 2026 році, млрд грн

Джерело: Openbudget, KSE Institute

РИСУНОК 56.

ТОП-10 бюджетних програм за обсягом капітальних видатків у 2025 році, млрд грн

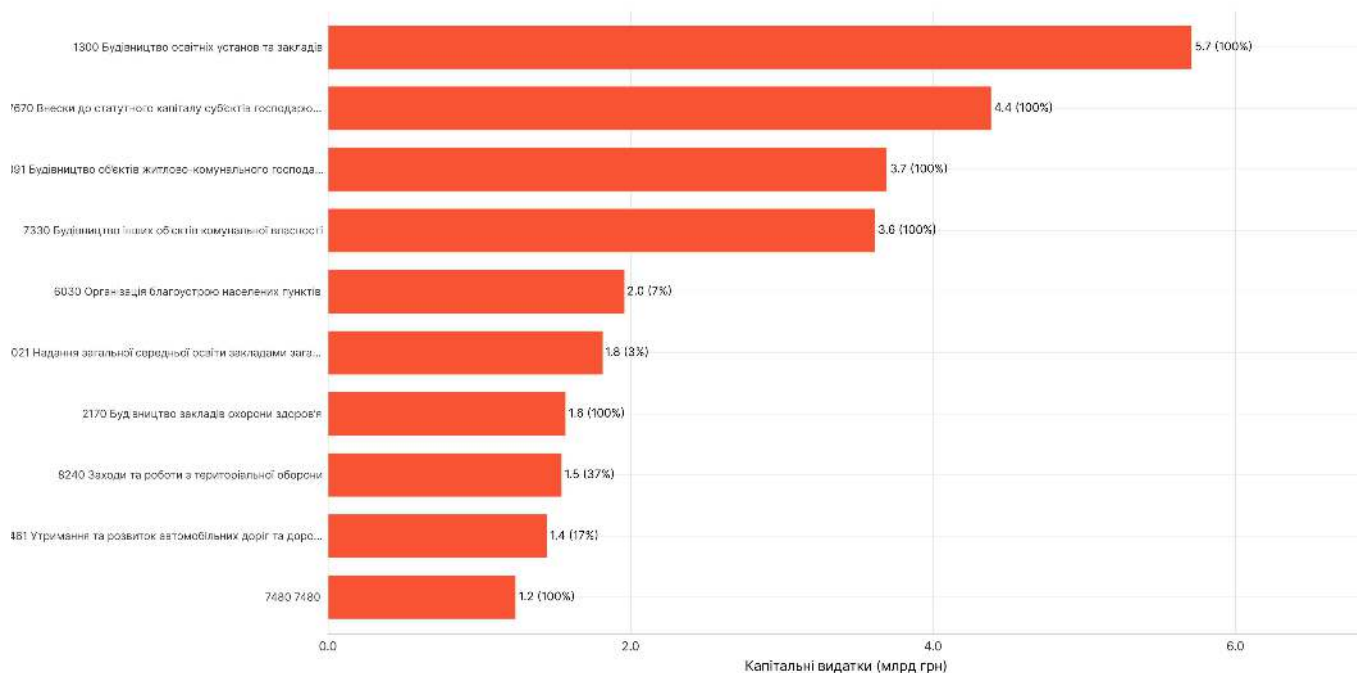

Джерело: Openbudget, KSE Institute

Аналіз капітальних видатків за програмами показує іншу структуру пріоритетів, де значну роль відіграють інвестиційні та інфраструктурні напрями. У 2025 році найбільші капітальні витрати були спрямовані на внески до статутного капіталу суб'єктів господарювання (12,2 млрд грн), субвенції з місцевих бюджетів державному бюджету в основному на підтримку військових частин (8,6 млрд грн) та розвиток освітньої інфраструктури (8,2 млрд грн). Серед інших важливих напрямів – реалізація публічних інвестиційних проєктів, будівництво освітніх установ, благоустрій населених пунктів і розвиток дорожньої інфраструктури.

РИСУНОК 57.

ТОП-10 бюджетних програм за обсягом капітальних видатків за планом у 2026 році, млрд грн

Джерело: Openbudget, KSE Institute

У планах на 2026 рік структура бюджету розвитку частково змінюється: найбільший обсяг інвестицій передбачається у будівництві освітніх установ – 5,7 млрд грн. Значні ресурси також планується спрямувати на внески до статутного капіталу підприємств комунального сектору (4,4 млрд грн), будівництво об'єктів житлово-комунального господарства (3,7 млрд грн) та інші об'єкти комунальної інфраструктури (3,6 млрд грн). Серед інвестиційних напрямів також залишаються проєкти у сфері охорони здоров'я, територіальної оборони та розвитку дорожньої інфраструктури, що відображає потребу громад у модернізації та відновленні ключових елементів місцевої інфраструктури.

АНАЛІЗ ВИДАТКІВ РОЗВИТКУ

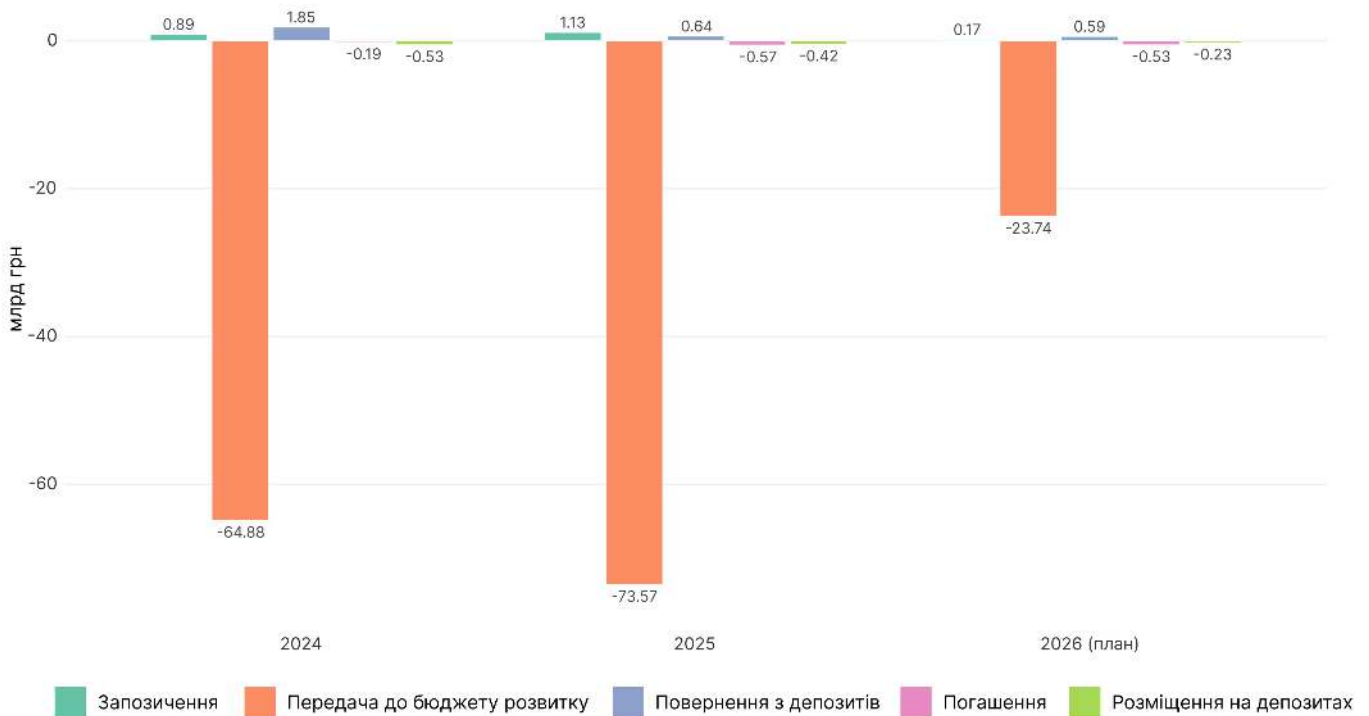
Передача коштів із загального фонду до бюджету розвитку⁴ у 2025 році суттєво зростає, що свідчить про наявність у частини громад ресурсу для інвестицій. У 2025 році громади спрямували до бюджету розвитку 72,79 млрд грн, що на 15,8% більше, ніж у 2024 році (+9,9 млрд грн). Такий показник означає, що після покриття поточних витрат —

⁴ Це цільове перерахування призначень із основної частини місцевого бюджету (податки, збори) на капітальні видатки: будівництво, реконструкцію, придбання обладнання та оновлення інфраструктури громади.

зарплат, комунальних послуг та інших обов'язкових видатків — частина громад змогла спрямувати додатковий ресурс на розвиток: капітальні ремонти, будівництво, закупівлю техніки та обладнання.

РИСУНОК 58.

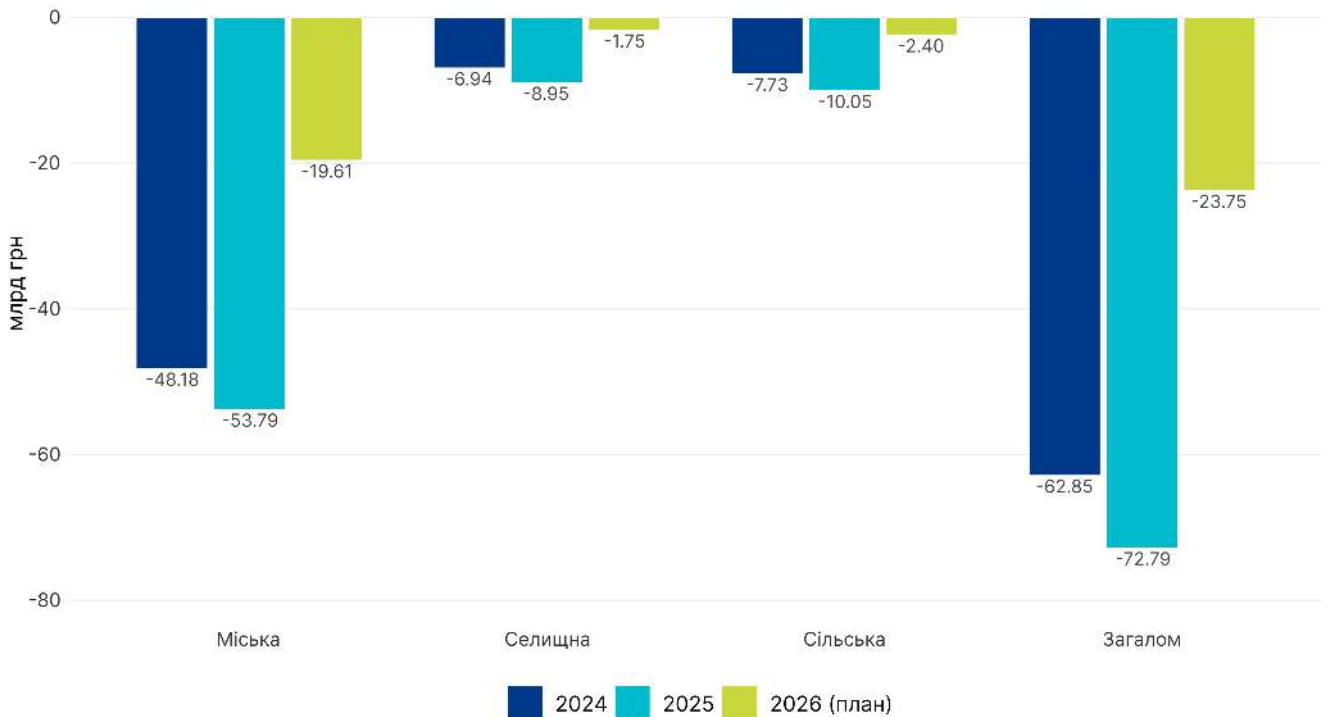
Фінансування загального фонду бюджетів громад, млрд грн

Джерело: Openbudget, KSE Institute

ІНВЕСТИЦІЙНИЙ РЕСУРС ГРОМАД ЗНАЧНОЮ МІРОЮ КОНЦЕНТРУЄТЬСЯ У КІЛЬКОХ ЕКОНОМІЧНО СИЛЬНИХ РЕГІОНАХ. НАЙБІЛЬШІ ОБСЯГИ КОШТІВ ДО БЮДЖЕТУ РОЗВИТКУ ПЕРЕДАЛИ ГРОМАДИ ХАРКІВСЬКОЇ (10,52 МЛРД ГРН), ДНІПРОПЕТРОВСЬКОЇ (9,95 МЛРД ГРН), КИЇВСЬКОЇ (7,36 МЛРД ГРН), ОДЕСЬКОЇ (6,53 МЛРД ГРН) ТА ЛЬВІВСЬКОЇ (6,41 МЛРД ГРН) ОБЛАСТЕЙ. СУКУПНО ГРОМАДИ ЦИХ П'ЯТИ РЕГІОНІВ СПРЯМУВАЛИ 40,76 МЛРД ГРН, АБО 56% УСІХ КОШТІВ БЮДЖЕТУ РОЗВИТКУ. ЦЕ ПОКАЗУЄ, ЩО ІНВЕСТИЦІЙНА СПРОМОЖНІСТЬ ЗНАЧНОЮ МІРОЮ ЗОСЕРЕДЖЕНА В ІНДУСТРІАЛЬНИХ ТА УРБАНІЗОВАНИХ РЕГІОНАХ КРАЇНИ.

Кошти, що передаються із загального фонду до бюджету розвитку (спеціального фонду) в розрізі типу громад, млрд грн

Джерело: Openbudget, KSE Institute

У 2026 році громади планують різко скоротити передачу коштів до бюджету розвитку. За планами місцевих бюджетів, у 2026 році на розвиток передбачається спрямувати лише 23,75 млрд грн, тобто майже втричі менше, ніж у 2025 році. Така зміна може бути пов'язана з реформою управління публічними інвестиціями, яка передбачає, що фінансування проектів бюджету розвитку повинно здійснюватися відповідно до середньострокових планів пріоритетних публічних інвестицій громад. Якщо громада ще не затвердила такий план, вона фактично не може реалізовувати нові інвестиційні проекти з місцевого бюджету.

Навіть за умов скорочення обсягів інвестиційних коштів їх регіональна концентрація зберігається. У 2026 році найбільші обсяги передачі до бюджету розвитку планують громади Дніпропетровської (4,5 млрд грн), Київської (2,88 млрд грн), Харківської (2,61 млрд грн), Запорізької (2,45 млрд грн) та Миколаївської (1,59 млрд грн) областей. Разом це 14,04 млрд грн, або 59,1% усіх коштів, запланованих до бюджету розвитку. Водночас у більшості цих областей обсяг інвестиційних коштів у 2026 році буде у 2–4 рази меншим, ніж у 2025 році.

Міські громади традиційно формують основну частину інвестиційних ресурсів місцевих бюджетів. У 2025 році вони передали до бюджету розвитку 53,79 млрд грн, що становить 73,9% усіх таких коштів. Порівняно з 2024 роком обсяг передачі зріс на 11,6%, що підтверджує більш високі фінансові можливості великих міських бюджетів.

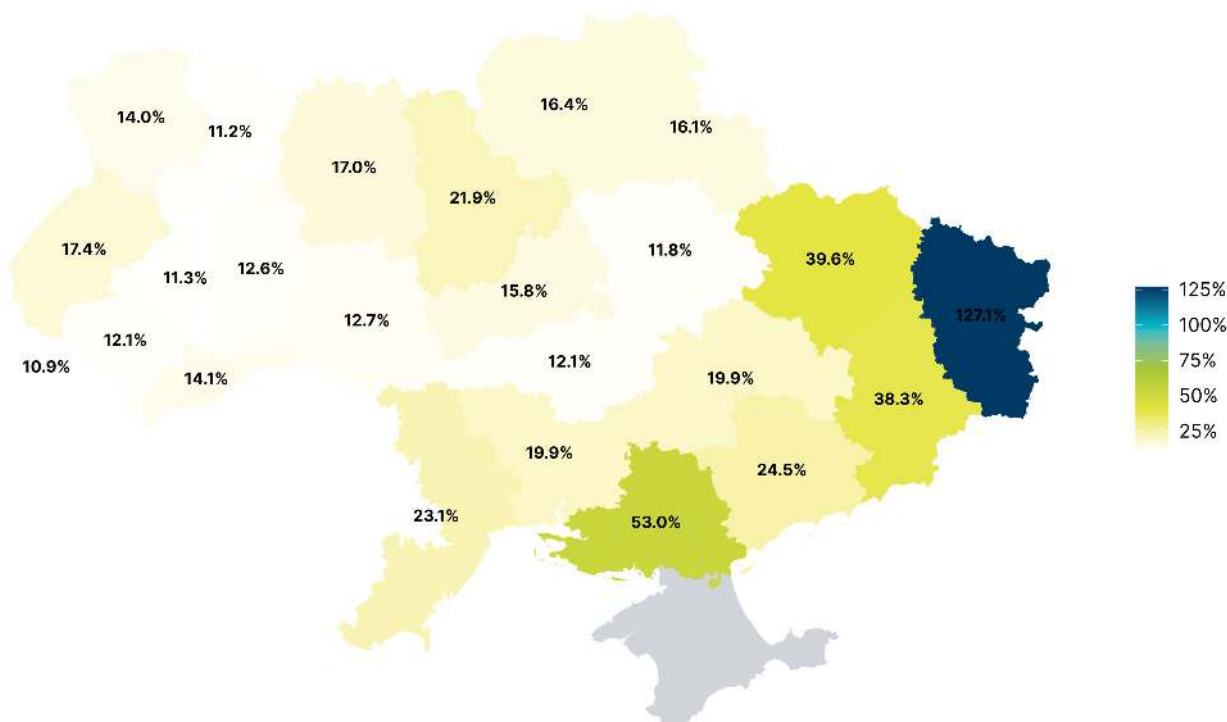
Сільські та селищні громади мають меншу частку інвестиційних ресурсів, але демонструють швидші темпи зростання. Хоча їх сукупна частка у 2025 році становила лише 26,1%, темпи приросту порівняно з 2024 роком були значно вищими — у середньому 29,6%. Це означає, що частина невеликих громад також поступово збільшує інвестиційну активність.

Плани на 2026 рік свідчать про ще більшу концентрацію інвестиційних ресурсів у містах. Міські громади планують передати до бюджету розвитку 19,61 млрд грн, що становитиме 82,6% усіх коштів розвитку. Однак навіть у містах цей показник буде у 2,7 рази меншим, ніж фактично у 2025 році.

Найсильніше скорочення інвестиційних видатків очікується у сільських та селищних громадах. У цих громадах обсяг передачі коштів до бюджету розвитку у 2026 році планується у 4,7 рази меншим, ніж у 2025 році. Це може свідчити про те, що саме невеликі громади мають більше труднощів із підготовкою інвестиційних проєктів і впровадженням нових вимог реформи публічних інвестицій.

РИСУНОК 60.

Частка переданих коштів до бюджету розвитку від власних доходів загального фонду (без трансфертів) в розрізі областей, %

Джерело: Openbudget, KSE Institute

Прифронтові громади демонструють найвищу частку передачі коштів до бюджету розвитку відносно власних доходів. Якщо порівнювати обсяг передачі з доходами загального фонду (без трансфертів), то лідерами є громади Луганської області (127,1%), Херсонської (53%), Харківської (39,6%) та Донецької (38,3%) областей. У випадку Луганської області значення перевищує 100%, оскільки до бюджету розвитку спрямовуються також кошти трансфертів.

III. СТАН РОЗМІЩЕННЯ КОШТІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ НА ДЕПОЗИТАХ

Обсяги розміщення коштів громад на депозитах у 2025 році скоротилися, що свідчить про меншу схильність місцевих бюджетів накопичувати тимчасово вільні ресурси. За рік територіальні громади розмістили на депозитах та у цінних паперах **0,42 млрд грн**, що на **0,108 млрд грн (-20,4%) менше**, ніж у 2024 році. Це означає, що частина громад або мала менше вільних коштів, або обирала інший спосіб використання фінансових залишків.

Розміщення депозитів у 2025 році було зосереджене лише у кількох регіонах. Кошти на депозитах розміщували громади Вінницької (0,35 млрд грн), Сумської (0,04 млрд грн), Житомирської (0,018 млрд грн), Дніпропетровської (0,01 млрд грн) та Черкаської (0,002 млрд грн) областей. При цьому громади Вінницької області сформували 83,3% усіх депозитних вкладень, що означає майже повну концентрацію цього інструменту в одному регіоні.

МІСЬКІ ГРОМАДИ ТРАДИЦІЙНО ЗАЛИШАЮТЬСЯ ГОЛОВНИМИ КОРИСТУВАЧАМИ ДЕПОЗИТІВ. У 2025 РОЦІ НА НИХ ПРИПАДАЛО 83,8% УСІХ КОШТІВ, РОЗМІЩЕНИХ НА ДЕПОЗИТАХ. ЧАСТКА СІЛЬСЬКИХ ГРОМАД СТАНОВИЛА 10,2%, А СЕЛИЩНИХ — 6%, ЩО ВІДОБРАЖАЄ БІЛЬШИЙ ОБСЯГ ТИМЧАСОВО ВІЛЬНИХ РЕСУРСІВ САМЕ У ВЕЛИКИХ БЮДЖЕТАХ.

У 2026 році громади планують ще більше скоротити обсяги розміщення коштів на депозитах. У бюджетах на 2026 рік передбачено лише 0,235 млрд грн таких операцій, що на 44,1% менше, ніж фактичний показник 2025 року. Це може свідчити про те, що громади очікують більших витрат — зокрема на підтримку військових, відновлення інфраструктури та допомогу внутрішньо переміщеним особам — і тому планують використовувати кошти, а не накопичувати їх.

Плани на 2026 рік показують ще вищу регіональну концентрацію депозитних коштів. Розміщення коштів передбачають громади лише Сумської (0,013 млрд грн), Житомирської (0,2 млрд грн), Дніпропетровської (0,007 млрд грн) та Черкаської (0,015 млрд грн) областей. При цьому громади Житомирської області планують 85,1% усіх депозитних вкладень, тоді як громади Вінницької області взагалі не закладають таких операцій.

Структура за типами громад у 2026 році змінюється на користь невеликих громад. Частка міських громад у планових депозитах зменшується до 66%, тоді як сільські громади формуватимуть 30,6%, а селищні — 3,4%. Це означає, що у частині невеликих громад можуть з'явитися тимчасово вільні ресурси, які вони вирішують зберігати на депозитах.

Обсяг повернення коштів із депозитів у 2025 році також суттєво зменшився. За рік громади повернули 0,59 млрд грн, що на 0,657 млрд грн менше, ніж у 2024 році, тобто майже втричі менше. Це означає, що у попередньому році значна частина депозитів була або вже використана, або не потребувала дострокового повернення.

Повернення депозитів у 2025 році також концентрувалося в обмеженій кількості регіонів. Найбільші суми повернули громади Донецької, Полтавської та Вінницької областей, які разом сформували 0,507 млрд грн, або 79,5% усіх повернутих коштів. Загалом операції з повернення депозитів відбувалися у громадах Донецької, Полтавської, Вінницької, Житомирської, Сумської, Дніпропетровської та Чернігівської областей.

Переважає більшість повернень депозитів припадає на міські громади. У 2025 році їх частка становила 89,5%, тоді як сільські громади забезпечили 7,7%, а селищні — лише 2,8%. Це ще раз підтверджує, що саме міські бюджети мають найбільші обсяги тимчасово вільних коштів.

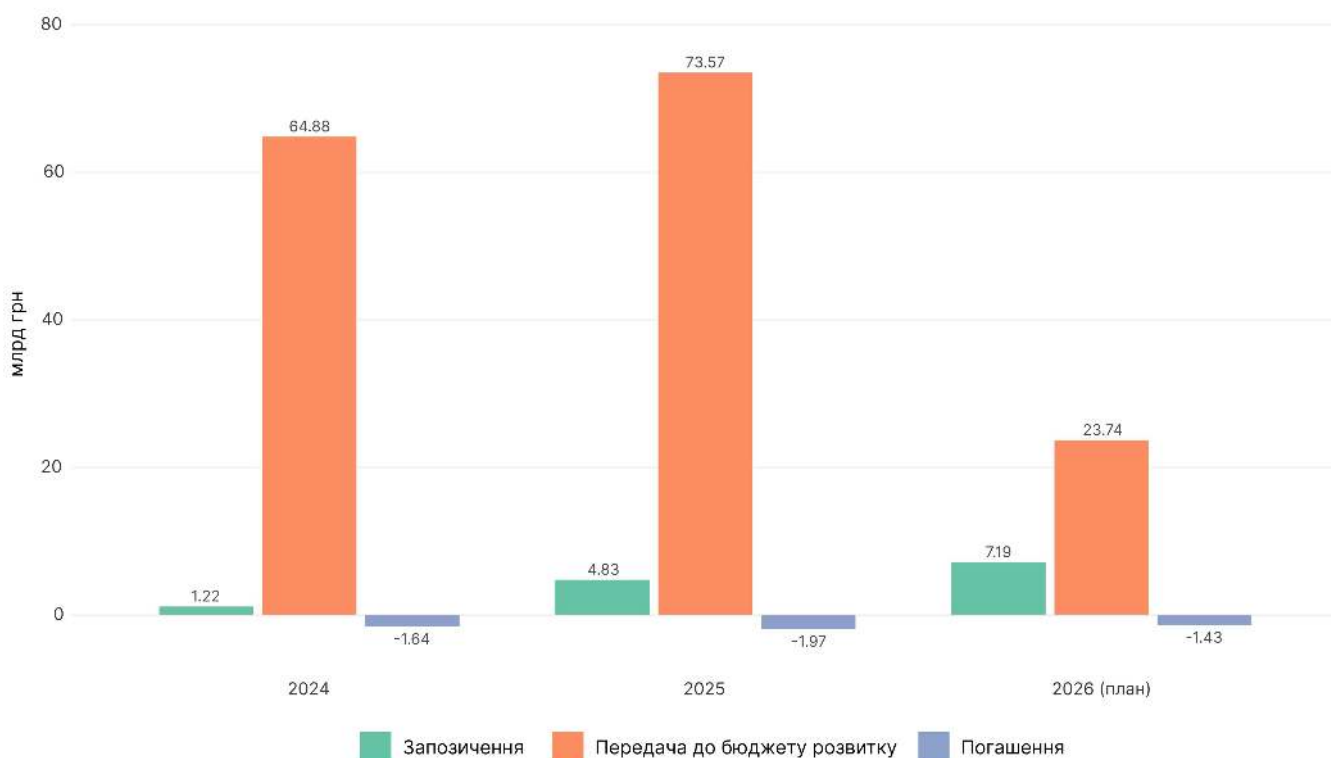
Плани на 2026 рік передбачають майже незмінний обсяг повернення депозитів. Громади планують повернути 0,59 млрд грн, що лише на 0,045 млрд грн (–7,1%) менше, ніж фактичний показник 2025 року. Це означає, що частина раніше розміщених коштів продовжить використовуватися для фінансування бюджетних потреб. У 2026 році повернення депозитів залишатиметься зосередженим у кількох регіонах. Такі операції планують громади Вінницької, Житомирської, Сумської, Дніпропетровської та Черкаської областей. Структура повернення коштів за типами громад майже не змінюється. У 2026 році на міські громади припадатиме 85,6% повернених коштів, на сільські — 13,1%, а на селищні — лише 1,4%. Це означає, що саме великі міські бюджети залишаються головними користувачами інструменту депозитного розміщення коштів.

IV. МІСЦЕВІ ЗАПОЗИЧЕННЯ

Місцеві запозичення у 2025 році зросли, але залишаються інструментом, який використовується лише обмеженою кількістю громад. За загальним фондом громади залучили 1,13 млрд грн, що на 27,4% більше, ніж у 2024 році (+0,243 млрд грн). Водночас запозичення здійснювали лише міські громади трьох областей — Харківської (0,725 млрд грн), Львівської (0,318 млрд грн) та Дніпропетровської (0,087 млрд грн). Це показує, що використання боргових інструментів залишається характерним переважно для найбільших міських бюджетів.

РИСУНОК 61.

Фінансування спеціального фонду бюджету громад, млрд грн

Джерело: Openbudget, KSE Institute

У 2026 році громади планують різко скоротити запозичення за загальним фондом. У бюджетах передбачено лише 0,167 млрд грн, причому всі ці запозичення планують міські громади Львівської області. Така концентрація свідчить, що більшість громад не розглядають цей інструмент активного боргового фінансування.

Погашення боргу за загальним фондом у 2025 році значно зросло. Громади погасили 0,568 млрд грн, що втричі більше, ніж у 2024 році. Всі ці операції здійснювали міські громади Дніпропетровської області, що означає концентрацію боргових зобов'язань у кількох великих містах. У 2026 році погашення боргу за загальним фондом залишатиметься зосередженим у тих самих громадах. Міські громади Дніпропетровської області планують погасити 0,532 млрд грн, тобто майже той самий обсяг, що й у 2025 році.

ЗАПОЗИЧЕННЯ ЗА СПЕЦІАЛЬНИМ ФОНДОМ ЗНАЧНО АКТИВІЗУВАЛИСЯ У 2025 РОЦІ. ГРОМАДИ ЗАЛУЧИЛИ 4,827 МЛРД ГРН, ЩО МАЙЖЕ В ЧОТИРИ РАЗИ БІЛЬШЕ, НІЖ У 2024 РОЦІ. ЦЕ СВІДЧИТЬ ПРО ЗРОСТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ БОРГОВИХ РЕСУРСІВ ДЛЯ ФІНАНСУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ АБО ІНФРАСТРУКТУРНИХ ПРОЄКТІВ.

Основна частина запозичень концентрується у кількох регіонах. У 2025 році громади Дніпропетровської, Львівської, Тернопільської, Запорізької та Волинської областей залучили 4,319 млрд грн, або 89,5% усіх запозичень спеціального фонду. Це означає, що саме ці регіони є основними користувачами інструментів муніципального боргу.

Боргове фінансування майже повністю зосереджене у міських громадах. У 2025 році 98% усіх запозичень здійснили міські громади, тоді як на сільські громади припало лише 2%. Це ще раз підтверджує, що можливість працювати з борговими інструментами мають передусім великі бюджети.

У 2026 році громади планують ще активніше використовувати запозичення за спеціальним фондом. У бюджетах передбачено 7,194 млрд грн, що у 1,5 рази більше, ніж фактичні залучення у 2025 році. Це може свідчити про зростання ролі кредитних ресурсів у фінансуванні місцевого розвитку.

Регіональна концентрація запозичень збережеться і у 2026 році. Найбільші обсяги планують громади Львівської, Дніпропетровської, Тернопільської, Запорізької та Волинської областей — 5,963 млрд грн, або 82,9% усіх запланованих запозичень.

Структура за типами громад майже не змінюється. У 2026 році 98,5% усіх запозичень планують міські громади, тоді як сільські громади становитимуть лише 1,2%, а селищні — 0,3%. Це означає, що муніципальний борг і надалі залишатиметься інструментом переважно великих міст.

Погашення боргу за спеціальним фондом у 2025 році також зросло. Громади повернули 1,972 млрд грн, що на 20% більше, ніж у 2024 році (+0,328 млрд грн). Погашення здійснювали громади 15 областей, але основна частина припала на Львівську, Дніпропетровську, Запорізьку та Волинську області, які разом погасили 1,686 млрд грн, або 85,4% усіх платежів. Погашення боргу майже повністю здійснюють міські громади. У 2025 році 99,3% усіх погашень припадало на міські громади, тоді як селищні забезпечили лише 0,7%.

У 2026 році громади планують дещо зменшити обсяги погашення боргу за спеціальним фондом. Загальний план становить 1,427 млрд грн, що на 27,6% менше, ніж фактичний показник 2025 року.

Регіональна структура погашень у 2026 році майже не змінюється. Найбільші обсяги знову планують громади Львівської, Дніпропетровської, Запорізької та Волинської областей — 1,207 млрд грн, або 84,6% усіх погашень.

Боргові операції і надалі залишаються сферою переважно міських бюджетів. У 2026 році 96,9% погашень планують міські громади, тоді як сільські громади становитимуть 2,6%, а селищні — лише 0,5%. Це підтверджує, що інструменти місцевого боргу в Україні використовуються передусім великими містами, тоді як для більшості невеликих громад вони залишаються майже недоступними.

ДОДАТОК 1. АНАЛІЗ ЗАЛИШКІВ КОШТІВ БЮДЖЕТІВ ГРОМАД СТАНОМ НА ПОЧАТОК 2026 РОКУ

Залишки коштів місцевих бюджетів є важливим, але доволі суперечливим індикатором фінансового стану територіальних громад. У теорії ефективного бюджетного управління великі залишки взагалі не повинні накопичуватися: кошти мають працювати протягом року, фінансуючи послуги та інвестиції. Тому громади з невеликими залишками іноді навіть ефективніше використовують свої ресурси.

Залишки виникають тоді, коли грошей надходить більше, ніж встигають витратити. Найчастіше це результат перевиконання доходів — наприклад, коли ПДФО, єдиний податок або плата за землю надходять у більших обсягах, ніж прогнозувалося. Інша поширена причина — затримки з реалізацією видатків, особливо інвестиційних проєктів або програм, що фінансуються за рахунок державних субвенцій.

Частина залишків є "вільною", інша — прив'язаною до конкретних програм. Вільні кошти громади можуть спрямувати на будь-які потреби — найчастіше на капітальні видатки, закупівлю обладнання чи розвиткові проєкти. Однак під час воєнного стану і ці кошти є не до кінця "вільними", оскільки в Бюджетному кодексі (п. 22-8 Прикінцевих положень) визначено вичерпний перелік на що можна витратити ці кошти, зокрема на — оплату праці з нарахуваннями працівників бюджетних установ; придбання медикаментів та перев'язувальних матеріалів; забезпечення продуктами харчування; оплату комунальних послуг та енергоносіїв; обслуговування та погашення місцевого боргу та ін. Натомість цільові залишки завжди пов'язані з державними програмами або субвенціями і можуть використовуватися лише за визначеним призначенням.

У масштабах країни залишки виглядають значними, але розподілені дуже нерівномірно — більшість громад мають відносно невеликі резерви, а середнє значення підтягують кілька десятків дуже великих бюджетів. За наявними даними по 1 435 громадах їх загальний обсяг становить **53,4 млрд грн**. Середній показник на громаду — **37,2 млн грн**, але медіана значно нижча — лише **13,9 млн грн**. Фінансові резерви в Україні концентруються в дуже невеликій групі громад. Топ-10 громад акумулюють майже **23%** усіх залишків, топ-20 — **29%**, а топ-100 — понад **51%**. Фактично близько **7% громад контролюють більше половини всіх накопичених коштів**.

У середньому громада має доволі скромний фінансовий запас. Половина громад має залишки не більше **13,9 млн грн**, а три чверті — не більше **31,3 млн грн**. Водночас у найбільш забезпечених громадах залишки перевищують **100 млн грн**.

ТАБЛИЦЯ 1.

Розподіл громад за розміром залишків

Група	Кількість громад	Частка громад	Частка у загальній сумі
0 грн	0	0,0%	0,0%
До 1 млн грн	58	4,0%	0,1%
1–5 млн грн	242	16,9%	1,4%

Група	Кількість громад	Частка громад	Частка у загальній сумі
5–20 млн грн	598	41,7%	12,9%
20–100 млн грн	442	30,8%	34,8%
Понад 100 млн грн	95	6,6%	50,8%

Джерело: Openbudget, KSE Institute

Найбільші залишки зосереджені переважно у великих міських бюджетах. Абсолютним лідером є **Маріупольська громада**, де залишки становлять **5,39 млрд грн** — це **понад 10% усіх залишків країни**.

ТАБЛИЦЯ 2.

Найбільші накопичені залишки серед громад, млн грн

Громада	Область	Залишки
Маріупольська міська	Донецька	5 387,5
Борщагівська сільська	Київська	1 221,6
Дніпровська міська	Дніпропетровська	899,4
Лисичанська міська	Луганська	819,2
Одеська міська	Одеська	800,0
Бериславська міська	Херсонська	730,5
Бахмутська міська	Донецька	642,3
Сумська міська	Сумська	589,2
Новокаховська міська	Херсонська	546,7
Херсонська міська	Херсонська	515,7

Джерело: Openbudget, KSE Institute

З іншого боку є громади з майже нульовими залишками. У деяких випадках вони вимірюються навіть тисячами гривень. Такі приклади зустрічаються, зокрема, у громадах Донецької, Херсонської та Запорізької областей. Це означає, що їхній фінансовий резерв на початок року практично відсутній.

Регіональні відмінності у залишках є дуже помітними. За середнім значенням на громаду лідирують **Донецька, Луганська та Київська області**, однак ці показники сильно спотворюють кілька дуже великих бюджетів. Тому більш показовою є медіана — і за цим показником найвищі залишки мають громади **Луганської, Харківської та Київської областей**.

Натомість у частині регіонів типові залишки значно нижчі. Наприклад, у **Запорізькій області** медіана становить лише **1,65 млн грн**, а в **Івано-Франківській, Чернівецькій та Рівненській** областях — близько **5–7 млн грн**.

Міські громади значно частіше акумулюють великі фінансові резерви. Середній залишок у містах становить близько **80 млн грн**, тоді як у селищних громадах — **23 млн грн**, а у сільських — **21 млн грн**. Крім того, понад **100 млн грн** мають **17% міських громад**, але лише кілька відсотків сільських і селищних.

Сільські громади частіше працюють із дуже невеликими фінансовими резервами. До **5 млн грн** залишків мають майже **29% сільських громад**, тоді як серед міських таких лише близько **9%**.

Великі залишки можуть означати більшу фінансову гнучкість, але не обов'язково свідчать про ефективність бюджету. Вони можуть виникати через сильну дохідну базу, обережне планування або затримки у використанні коштів — наприклад, коли інвестиційні проекти переносяться на наступний рік.

Малі залишки, навпаки, не завжди означають слабкість бюджету. Часто вони лише показують, що громада використовує кошти більш повно протягом року. Водночас дуже низькі залишки — **до 1–5 млн грн** — означають, що громада має обмежений запас для покриття непередбачених витрат або нових рішень, наприклад підвищення зарплат у бюджетній сфері.

У деяких областях високі середні показники створюють оманливе враження фінансової сили. Наприклад, у донецькій області середній залишок на громаду становить понад 171 млн грн, але медіана — лише 22 млн грн. Це означає, що кілька великих бюджетів різко піднімають статистику, хоча більшість громад мають значно скромніші ресурси.

Натомість у деяких регіонах фінансова база виглядає більш рівномірною. Саме така ситуація спостерігається у **Харківській, Київській** та частково **Дніпропетровській областях**, де не лише окремі бюджети, а й типова громада має відносно значний фінансовий резерв.